
ATHENAEUM
MAGAZIN
BIBLIOLOGIC
1994

Biblioteca Națională a Republicii Moldova este o instituție publică de stat cu statut de așezământ administrativ și științific, exercitînd concomitent și funcțiile de bibliotecă principală în sistemul de servire a Parlamentului și Guvernului.

Ca Bibliotecă Națională are în sarcină constituirea unei colecții exhaustive de publicații scoase pe teritoriul Moldovei și României, controlul bibliografic național de publicații, constituirea unei colecții reprezentative de publicații străine, exercitarea funcțiilor de centru național de informare bibliografică și documentare și de centru republican de automatizare a bibliotecilor. Acordă asistență metodologică, organizează activitățile științifice fundamentale și aplicate în bibliologie, realizează și coordonează colaborarea Sistemului Național de Biblioteci cu străinătatea.

Editează: revista «Magazin bibliologic», Bibliografia națională a Moldovei, Catalogul de istorie a Moldovei, Bucovinei și ținutului Herța, Buletinul bibliologic, Calendarul bibliotecarului, Catalogul actelor de stat ale Moldovei, Cronologia periodică a vieții politico-administrative a Moldovei, buletinul «Cultura în Moldova» etc.

MAGAZIN BIBLIOLOGIC

1 '94

EDITORI:
MINISTERUL CULTURII
BIBLIOTECA NAȚIONALĂ
SOCIETATEA BIBLIOFILILOR
ASOCIAȚIA BIBLIOTECARILOR
BIBLIOTECA MUNICIPALĂ
«B.P. HASDEU» CHIȘINĂU

REDACTOR-ȘEF
ALEXE RĂU

COLEGIUL DE REDACȚIE:
Gabriela Buruiană (secretar responsabil),
Elena Mâșlițchi, Elena Turuta

Tehnoredactare
și paginare pe calculator:
Gabriela Buruiană
Elena Mâșlițchi

Culegere pe calculator:
Zinaida Bondar
Svetlana Gheorghiță

Redacția:
Biblioteca Națională, str. 31 August nr. 78 A,
Chișinău, cod 277012, telefon 240618

Tiparul executat sub comanda nr. 7
la Imprimeria B.N.R.M.

SUMAR

MONITOR

Conferința Asociației Bibliotecarilor din Moldova (18 decembrie 1993, Chișinău)

STUDII. CERCETĂRI

ȘTEFAN ANDRONACHE. Proiectarea unui centru de informare în biblioteca publică 8

RESTITUIRI. OMAGIERI

TATIANA COSTIUC. Vasile Stroescu – mare mecena al românilor, binefăcător al culturii naționale 12

ALEXE RĂU. Un dac între brazi, un brad între români – Trajans Dacicus 14

LUDMILA CORGHENCI. La un veac de existență: Centenarul Bibliotecii Publice Bacău (1893-1993) 16

FILE DE ISTORIE

GABRIEL ȘTREMPEL. Ioan Bianu – un om al ordinei 18

ELENA CONȚESCU Prima ediție a lui M. Eminescu în Basarabia postbelică 23

DE LA CUVÂNT LA IMAGINE

ALEXE RĂU. Nicolae Dabija, „zograful" 26

ORIENTĂRI. REALIZĂRI. TENDINȚE

RODICA MARTIN. C.Z.U.: probleme actuale de aplicare 31

LUDMILA CORGHENCI. Activitatea de informare și documentare a bibliotecii publice: cerințe și tendințe actuale 36

MARIA ISAEV. Contribuții bibliografice basarabene 37

UNIVERSUL LECTURII

VALERIU ANANIA: Un scriitor și o nouă versiune a Bibliei 40

ION STOICA: „O națiune care nu citește rămâne în stare de inferioritate" 42

MIC DICȚIONAR

DOINA BANCIU, PATRICIA LARSEN. Lexic de informatică documentară 45

ANTON PANN. Povestea vorbii 49

GABRIELA BURUIANĂ. Limba română în pericol? 50

La rubrica Biblioteca de poezie citiți versuri de Tudor Arghezi (8, 12, 18, 26, 30, 31, 39, 51)

RV-32823

Asistență de specialitate

RV-32823

Biblioteca Națională
a Republicii Moldova

CONFERINȚA

ASOCIAȚIEI BIBLIOTECARILOR DIN MOLDOVA

Pe data de 18 decembrie 1993 la Chișinău, în aula Bibliotecii Naționale, și-a ținut lucrările Conferința ordinară a Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova. Cu o lună înainte, când la Consiliul Asociației se definea ordinea de zi, conferința se anunța a fi o reuniune ce avea să abordeze probleme de stringentă actualitate, unele dintre ele contraversate. Se aștepta chiar ca președintele, dna Claudia Balaban, conform declarației făcute de ea însăși, să demisioneze, pe motiv că, depinzând activitatea Asociației de sprijinul Bibliotecii Naționale, un președinte din afara acestei instituții nu-și poate exercita funcțiile intr-un mod eficient. Ce-i drept, la conferință fu invocat un alt motiv, cel al stării sănătății. Demisia însă nu a fost acceptată de către Conferință.

Președintele, dna Claudia Balaban, a prezentat un raport asupra activității desfășurate de către Asociație în cei doi ani de existență. Varianta autorizată a lui o publicăm mai jos. De asemenea a prezentat un raport și președintele comitetului de cenzori dl Dan Ciorbă.

În dezbateri au luat cuvântul dna Ludmila Corghenci, director adjunct al Bibliotecii Naționale, președintele comisiei de relații externe, dl Petru Racu, directorul Bibliotecii Tehnico-Economice, dl Ion Madan, profesor universitar, președintele comisiei pentru pregătirea și reciclarea cadrelor, dna Tamara Josu, directorul Bibliotecii Publice Strășeni, dl Alexe Rău, directorul general al Bibliotecii Naționale, precum și invitatul conferinței – dl Ion Mărunțelu, specialist principal la Ministerul Culturii din România. Conferința a aprobat modificările în Statutul A.B.R.M., propuse de Biroul executiv și lărgirea componenței Consiliului de conducere, incluzând următoarele persoane: Silvia Ghinculov (Academia de Studii Economice), Elena Corotenco (Biblioteca Academiei de Științe), Maria Ciobanu (Universitatea Politehnică), Lidia Sitar (Biblioteca Publică Orhei), Elena Balmuș (Biblioteca Centrală Universitară), Valentina Golubcov (Universitatea Agrară), Nina Gurschi (Biblioteca pentru Copii „Ion Creangă"), Efimia Gorea (bibliotecile din învățământ), Maria Șalaru (Colegiul de Vinificație Stăuceni), Ludmila Gluh (Biblioteca Publică Căușeni), Vera Tcaci (Biblioteca Publică Cahul) Tamara Josu (Biblioteca Publică Strășeni), Elena Bolganschi (Universitatea de Medicină), Alexe Rău (Biblioteca Națională).

Conferința a adoptat o Moțiune către Președintele și Parlamentul Republicii Moldova și a lansat un Apel către toți bibliotecarii și bibliotecile din țară.

Redacția MB

Claudia BALABAN:

ASOCIAŢIA BIBLIOTECARILOR DIN MOLDOVA DUPĂ DOI ANI DE ACTIVITATE

Momentul de naştere formală a Asociaţiei Bibliotecarilor din Moldova a avut loc la 14 noiembrie 1991. Imediat după înfiinţare s-a purces la organizarea propriu-zisă. După constituirea comisiilor, şase la număr: de ocrotire a patrimoniului de carte, preşedinte dl A. Rău; relaţii interne şi externe, preşedinte dna L. Corghenci; dirijare, automatizare şi tehnologie, preşedinte dna F. Tlehuci; pregătire şi perfecţionare a cadrelor, preşedinte dna N. Gurschi; şi ultima comisie: pentru problemele juridice şi social-economice, preşedinte dna L. Culicovschi, în 1992 am purces la organizarea filialelor. La 1 decembrie 1993 avem înfiinţate 22 de filiale cu un număr de 1200 de membri:

Biblioteca „B.P. Hasdeu" – 210 membri, Biblioteca Tehnico-Ştiinţifică – 63 membri, Biblioteca Universităţii Politehnice – 53, Biblioteca de Stat pentru Copii „Ion Creangă" – 40, Biblioteca Academiei de Ştiinţe – 41, Teleneşti – 68, Cahul – 68, Ocniţa – 59, Donduşeni – 58, Leova – 45, Călăraşi – 29, Edineţ – 35, Anenii-Noi – 51, Orhei – 92, Făleşti – 55, Biblioteca Universităţii Agrare – 40, Biblioteca Academiei de Studii Economice – 40, Biblioteca Universităţii de Stat din Moldova – 61, Biblioteca Universităţii din Bălţi – 55, Biblioteca Naţională – 36, Străşeni – 10, Camera Cărţii – 7, Facultatea de Biblioteconomie – 10, Floreşti – 4, Biblioteca Colegiului Naţional de Viticultură şi Vinificaţie – 5 membri. Biblioteca acestui colegiu în afară de cotizaţii a transferat pe contul asociaţiei 15 000 rub. În total pe contul asociaţiei s-au adunat 125 021 rub, din această sumă s-au cheltuit pentru tipărirea statutului în patru limbi 5 016 rub.; pentru pregătirea ştampilei asociaţiei – 6 808 rub.: pentru deschiderea contului în bancă – 458 rub.

La 1 decembrie contul asociaţiei a constituit 115 073 rub.

Înfiinţând asociaţia, aceste biblioteci şi-au propus drept scop să-şi unească eforturile pentru dezvoltarea bibliologiei în Moldova, ridicarea statutului social şi al prestigiului profesiei de bibliotecar, stabilirea relaţiilor între bibliotecarii din Moldova şi cei din străinătate, asigurarea participării lor în organizaţiile internaţionale din domeniul biblioteconomiei ş. informaticii, contribuirea prin intermediul cărţii la ridicarea nivelului de cultură generală şi de informare a populaţiei republicii.

Scopuri nobile, dar nu prea uşor de realizat. Totuşi, avem unele rezultate. Au fost întocmite documentele pentru aderarea asociaţiei noastre la F.I.A.B., problemă ce trebuia să fie soluţionată în august a.c. (1993-n.r.) la Barselona. Suntem în aşteptarea rezultatelor şedinţei de la Barselona şi credem că în viitorul apropiat vom beneficia de serviciile acestei organizaţii, dacă vom reuşi să transferăm 300 de dolari.

Conform statutului asociaţia îşi desfăşoară activitatea prin intermediul conferinţelor, seminareior, simpozioanelor, discuţiilor. La acest capitol consiliul asociaţiei a participat la organizarea conferinţei ştiinţifice republicane „Activitatea bibliotecilor în condiţiile actuale", simpozionului republican „Anul bibliologic 1993", simpozionului internaţional „Biblioteca pentru copii şi cititorii ei".

La cel din urmă a fost lansat un apel către parlamentele şi guvernele din Republica Moldova, România, Rusia şi Ucraina să se ia măsuri urgente, ce ar permite redresarea situaţiei în bibliotecile pentru copii, să subvenţioneze biblioteca şi cartea pentru copii, făcând-o accesibilă celor pentru care a fost creată.

Unul din aspectele principale de activitate ale asociaţiei este cadrul socio-profesional. Şi la acest compartiment s-a făcut câte ceva.

Biroul asociaţiei a contribuit la perfecţionarea programei de studiu la Facultatea de Biblioteconomie şi Bibliografie a Universităţii din Moldova, la extinderea reţelei de salarizare de la 6 până la 16 (iniţial fiind 6-11), s-a întreprins un studiu asupra situaţiei materiale a bibliotecarilor din republică. Rezultatele acestui studiu ne-au dat destule motive de îngrijorare şi ne-au făcut să adresăm un apel-protest către comisia parlamentară pentru problemele culturii şi cultelor şi către Guvernul Moldovei.

A intervenit biroul asociaţiei şi la scrisoarea Ministerului de Finanţe nr.02 10 din 10.08.93, în care se prevede reducerea alocaţiilor anuale pentru instituţiile de cultură în mărime de 30 la sută. Ca rezultat în unele raioane aceste prevederi s-au stopat.

Folosindu-se de dreptul legiferat prin Statutul Asociaţiei Bibliotecarilor, consiliul asociaţiei a înaintat candidatura dlui Iurie Colesnic (membru al consiliului) la Premiul Naţional pentru cartea *Basarabia necunoscută*.

În scopul ameliorării activităţii bibliografice, dezvoltării patrimoniului cultural naţional, consiliul asociaţiei în colaborare cu Ministerul Culturii au organizat în perioada 1 aprilie 1992 - 1 aprilie 1993 Concursul republican pentru cea mai reuşită bibliografie cu caracter local. La concurs au fost

prezentate 22 de bibliografii, ele aducând noi contribuţii la istoria cărţii, tiparului, scrisului.

Pe locul I s-a plasat lucrarea „Viaţa Basarabiei" de I. Şpac (Biblioteca Academiei de Ştiinţe a Moldovei), pe locul II – bibliografia „Spiridon Vanghelî", alcătuitor N. Cheradi (Biblioteca pentru Copii „Ion Creangă"), iar locul III îl deţine lucrarea „Orhei – străvechi oraş al Moldovei", alcăturitori Z. Vârlan, V. Frunză (Biblioteca Publică Orăşenească „Al. Donici" Orhei); 5 lucrări au fost menţionate cu premii de încurajare în mărime de 2 000 rub: M. Vrâncean (Biblioteca Comunală Cernoleuca, raionul Donduşeni) pentru lucrarea „Poetul culorilor din Cernoleuca"; A. Salinschi (Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu" Chişinău) pentru bibliografia „Eugen Doga"; T. Verebcean (Biblioteca Municipală „B.P.Hasdeu" Chişinău) pentru lucrarea „Bibliografia municipiului Chişinău"; Z. Scobioală, I. Madan (Facultatea de Biblioteconomie, Universitatea de Stat din Moldova) pentru lucrarea „Revista «Şcoala Basarabeană» (1933-1939)"; L. Ureche, I. Madan (Facultatea de Biblioteconomie, Universitatea de Stat din Moldova) pentru lucrarea „Alexei Mateevici (1888-1917): Contribuţii bibliografice".

S-a înfăptuit câte ceva şi în direcţia legislativă: Consiliul Asociaţiei Bibliotecarilor a participat la dezbaterea legii privind organizarea şi funcţionarea bibliotecilor din Moldova. În prezent proiectul legii se află la guvern, dar se reţine de prea mult timp. Având în vedere faptul că asociaţia are pondere şi poate să pună în discuţie la toate nivelurile problemele bibliotecilor, ar fi, cred eu, binevenit ca în numele Conferinţei Asociaţiei să trimitem o Moţiune la guvern şi parlament pentru a urgenta adoptarea Legii bibliotecilor. Numai legea va permite realizarea sistemului naţional de biblioteci capabil să pună în circulaţie resursele informaţionale aflate în colecţiile bibliotecilor, va contribui la formarea calitativă a fondurilor de documente, la pregătirea specialiştilor de înaltă calificare, va apăra bibliotecile şi bibliotecarii de unele hotărâri nechibzuite ale administraţiei locale.

Tendinţe pozitive au apărut în direcţia perfecţionării cadrelor la centrul de reciclare de pe lângă Biblioteca Naţională, unde în calitate de lectori sunt atrase cele mai bune cadre bibliotecare. Dar acest centru de reciclare funcţionează numai pentru bibliotecarii din sistemul Ministerului Culturii, însă ar trebui ca aici să fie organizate cursuri de perfecţionare pentru toate categoriile de bibliotecari, cu atestarea lor în asociaţie şi înmânarea adeverinţei de atestare.

Desigur această problemă poate fi realizată de comun acord cu toate centrele biblioteconomice, care trebuie să-şi aducă contribuţia atât din punct de vedere financiar, cât şi cu participarea celor mai buni specialişti din sistem.

E regretabil faptul că asociaţia a făcut puţin pentru asigurarea bibliotecilor cu materiale metodologice şi manuale de specialitate. Singura lucrare la care a participat asociaţia împreună cu Biblioteca pentru Copii „Ion Creangă" a fost întocmirea şi editarea *Tabelelor C.Z.U.* pentru bibliotecile mici în limbile română şi rusă, care sunt folosite în toate bibliotecile comunale şi şcolare din republică.

Cred că puteau fi realizate mult mai multe, dar suntem la început de cale şi totul e înainte.

În primul rând, trebuie mai insistent să căutăm căi pentru a rezolva problema menţinerii statutului de membru al IFLA, ca mai apoi să dezvoltăm contactele asociaţiei atât cu IFLA, cât şi cu asociaţii similare din alte ţări. Deocamdată am stabilit relaţii cu A.B.B.P.R. Un grup de specialişti, membri ai Consiliului Asociaţiei Bibliotecarilor din Moldova, au participat la conferinţele anuale ale A.B.B.P.R. la Iaşi şi Slobozia (Ialomiţa).

E şi firesc că anume A.B.B.P.R. ne-a întins o mână de ajutor, oferindu-ne publicaţiile de specialitate *Manualul de biblioteconomie pentru bibliotecile mici*, *Vocabular profesional*, *Ghidul bibliotecilor publice de stat din România*, manualul *Unimarc* pentru care le aducem sincere mulţumiri.

Am remarcat la Slobozia şi vreau să mă repet şi astăzi: dacă s-ar găsi posibilităţi de asigurare cu aceste materiale a tuturor bibliotecilor din Moldova, acesta ar fi un pas spre trecerea la metodologiile româneşti, lucru firesc din punct de vedere al unităţii noastre spirituale.

Calitatea şi eficienţa muncii noastre va depinde în mare măsură şi de modul de cooperare cu A.B.B.P.R. în domeniul studiilor sociologice, cercetărilor ştiinţifice şi elaborărilor bibliologice. Iar pentru stabilirea obiectivelor de perspectivă şi a sarcinilor ce se cer rezolvate, este necesară unificarea cadrelor de reglementare, tipizatelor, întocmirea unui statut al profesiei de bibliotecar.

Colegii din România, la conferinţa de la Slobozia, au creat o comisie care se va ocupa de problema elaborării statutului profesiei de bibliotecar. Poate e cazul să formăm şi noi o comisie pentru elaborarea unui asemenea statut.

Un alt domeniu de colaborare cu A.B.B.P.R. este programul de modernizare şi automatizare a bibliotecilor din Moldova şi România. Aflându-ne la început de cale, când nici în România şi nici în Moldova nu există biblioteci informatizate în întregime, nici reţele de biblioteci informatizate, este clar că numai unindu-ne eforturile pentru crearea unui sistem unitar al bibliotecilor mari din România şi

Moldova vom face posibilă realizarea unei rețele informaționale de biblioteci la nivel național. Și cu toate că bibliotecile instituțiilor de învățământ superior, Biblioteca Academiei de Științe, Biblioteca Tehnico-Științifică, Biblioteca Națională, Biblioteca pentru Copii „Ion Creangă" dispun de câteva calculatoare personale și înmagazinarea informației se face în baza formatului „Marc" propus de Moscova, în situația economică în care se află Moldova nici vorbă nu poate fi de o rețea națională. Singura ieșire e să lucrăm într-un sistem unitar informațional, ca mai apoi să putem intra fără probleme în rețeaua de biblioteci din România. Atingerea acestui scop ar duce la o creștere a calității serviciilor bibliotecare pe ambele maluri ale Prutului.

Acum însă, folosindu-ne de ocazia că conducerea A.B.B.P.R. este prezentă la conferința noastră, ne adresăm cu rugămintea de a contribui la facilitarea accesului nostru la publicațiile de specialitate din România și din străinătate, participarea bibliotecarilor din Moldova la întrunirile de specialitate din România și alte țări, organizarea în comun a activității comisiilor asociațiilor din România și Moldova, integrarea activității bibliografice a celor mai mari biblioteci, cooperarea în vederea bibliografierii literaturii ce ține de istoria, tradițiile, cultura românilor, completarea centrelor biblioteconomice din Moldova cu bibliografiile fundamentale curente și retrospective elaborate de cele mai mari biblioteci din România.

Mai există câteva probleme care, în principiu, puteau fi soluționate, dacă consiliul asociației, centrele biblioteconomice acționau mai cointeresat, mai hotărât.

O să vorbesc despre unele aspecte concrete. La conferința de constituire s-a susținut ideea că revista „Magazin bibliologic" va deveni organul de presă al Bibliotecii Naționale și al Asociației Bibliotecarilor. Asta ar fi fost de ajuns de la început, fiindcă cu mijloacele de care dispune asociația nici vorbă nu poate fi de un organ de presă aparte. Cu părere de rău, nu ne-au ajuns doi ani de zile pentru a rezolva această problemă.

N-a reușit consiliul să organizeze activitatea asociației pentru a primi profit și din alte activități: reclamă, editare, înființarea cel puțin a unei întreprinderi mici de producere și reparație a utilajului și inventarului de bibliotecă sau de copertare și restaurare a documentelor. Însă să nu credeți că consiliul asociației n-a avut dorința să facă acest lucru. Dar ca să primești profit, trebuie să investești mijloace bănești, pe care asociația nu le are. Și aici, cred eu, este și vina dumneavoastră, pentru că nu toți ne-au susținut, s-au creat puține filiale, mulți bibliotecari au rămas în afara asociației, iar mulți din acei ce au devenit membri ai asociației au plătit numai cotizația de intrare. După documentele financiare aș putea numi vreo câteva filiale care au procedat conform statutului: filialele Bibliotecii „B. P. Hasdeu" Chișinău, Academiei de Științe, Bibliotecii pentru Copii „Ion Creangă", Biblioteca Colegiului Național de Viticultură și Vinificație Stăuceni, bibliotecile publice din Cahul, Dondușeni, Orhei.

Nu vreau să aduc astăzi învinuiri nimănui, fiindcă în primul rând suntem noi de vină, consiliul, biroul asociației și însuși președintele ei, că n-am reușit timp de 2 ani să înființăm o structură viabilă într-un proces de consolidare și de mai bună înțelegere a scopurilor și mijloacelor eficiente, nu s-a luat act de prezența noastră nici pe plan intern, nici pe plan internațional, cu toate că s-au înregistrat câteva acțiuni semnificative pentru tendințele și potențialul asociației pe care le-am numit mai sus.

Din cauza pasivității noastre cred că mulți membri ai asociației, nemaivorbind de ceilalți bibliotecari, n-au luat cunoștință de Statutul A.B.R.M. și, deci, nu cunosc scopurile ei adevărate. Puțin sau aproape nimic nu s-a întreprins pentru propagarea activității asociației.

Aici aș vrea să expun câteva gânduri referitoare la Asociația Bibliotecarilor din America, cea mai veche asociație de acest fel din lume, înființată în anul 1876, care se ocupă de toate problemele bibliotecilor: pregătirea și perfecționarea cadrelor, analiza activității bibliotecarilor, editarea și utilizarea literaturii de valoare, programare, realizarea și coordonarea activității informative, biblicgrafice, științifice etc.

Însă cel mai important lucru este faptul că la biblioteci se angajează numai membri ai asociației.

Ar fi foarte bine dacă astăzi fiecare din noi cei prezenți la prima conferință a asociației, la care s-a făcut analiza activității ei timp de doi ani, o să ne dăm bine seama, că asociația trebuie să funcționeze semnificativ și impunător, fiindcă dispunem real și de buni profesionaliști și de buni organizatori. Iar biroul consiliului asociației trebuie răbdător și consecvent să apere interesele tuturor bibliotecilor, real să-și programeze fiecare acțiune, conjugând așteptările asociației, altfel vom avea proiecte pripite și dezamăgiri profunde.

Și încă o concluzie trebuie să facem astăzi. Fără o bază materială normală asociația nu-și va putea realiza nici un program.

Deci e nevoie ca prin toate mijloacele să îmbunătățim baza materială a asociației, să mărim numărul membrilor, să deschidem cel puțin o întreprindere mică, să căutăm sponsori.

Aș vrea să cred că treptat A.B.R.M. va deveni un sprijin de nădejde al bibliotecarului.

Alexe RĂU:

Ţin să mărturisesc că vă sunt recunoscător pentru invitaţia de a participa la lucrările Conferinţei A.B.R.M. Vă mulţumesc şi pentru încrederea ce mi-aţi acordat-o, alegându-mă în funcţia de preşedinte ai comisiei pentru ocrotirea patrimoniului imprimat, încredere care este şi mai flatantă dacă ţinem cont de faptul că nu sunt nici măcar membru al Consiliului Asociaţiei. Ca preşedinte al comisiei sus-numite m-am străduit să organizez şi să întreprind niște acţiuni concrete care să fie utile şi rezonabile. Conform programului de activitate, s-a pregătit şi este în curs de publicare un material privitor la legatul cărţilor[1], s-a organizat în colaborare cu Societatea Bibliofilă şi cu B.N.R.M. simpozionul ştiinţific „Valori bibliofile din Moldova". Acelaşi program prevedea şi niște acţiuni privind verificarea modului de asigurare a securităţii colecţiilor de patrimoniu în bibliotecile mari şi tocmai acest punct ne-a dus la gândul că A.B.R.M. începe să-şi asume sarcini nu numai irealizabile, ci şi improprii. Vorba era nu doar despre lipsa unei Legi a patrimoniului, ci şi de exagerarea statutului funcţional al asociaţiei. Oare ţine de obiectivele unei asociaţii profesionale, de exemplu, elaborarea unor tabele C.Z.U., a unor modele de automatizare etc., atunci când asemenea sarcini sunt puse în seama instituţiilor de stat, cu alocări financiare corespunzătoare. Mai mult decât atât, în unele cazuri A.B.R.M. îşi asumă chiar şi niște sarcini ce ţin de competenţele şi obligaţiunile unor ministere, în special de cele ale Ministerului Culturii.

Consider că funcţionalitatea Asociaţiei Bibliotecarilor este una nu biblioteconomică, ci antropobiblioteconomică. În centrul atenţiei sale trebuie să se afle bibliotecarul, omul adică. Da, există niște comisii asemănătoare cu cele ale A.B.R.M. chiar şi în structura F.I.A.B. Am fost însă la sesiunea IFLA de la Moscova şi m-am convins în fapt că scopul acelor comisii sunt nu elaborări bibliioteconomice, ci informarea bibliotecarilor din toate ţările asupra realizărilor pe aceste direcţii de activitate obţinute de sistemele de biblioteci şi de către centrele biblioteconomice dintr-o ţară sau alta. Sau să găsim un exemplu de aici, din Republica Moldova. Uniunea Scriitorilor este şi ea o asociaţie profesionaiă. Dar în programul ei de activitate nu stă scris că uniunea are obligaţia să producă în anul respectiv atâtea şi atâtea romane, nuvele, piese etc. Sunt programate acolo acţiuni privind încurajarea talentelor prin acordarea de premii, ocrotirea socială a scriitorilor, schimbul de informaţii şi experienţă cu uniunile scriitoriceşti din alte ţări etc. Iată un model bun pentru Asociaţia Bibliotecarilor. Şi încă ceva. Programul unei asociaţii profesionale, adică a unei asociaţii al cărei obiect de acţiune sunt oamenii, iar nu problemele teoretice şi documentele, trebuie să fie realist, să reiasă din calitatea şi din starea actuală a contingentului său de oameni. S-a vorbit aici, de exemplu, despre necesitatea elaborării de către A.B.R.M. a unui cod deontologic al bibliotecarului. Pentru un centru ştiinţific e un obiectiv măgulitor, chiar modern. În cadrul unei reuniuni de oameni însă, care oameni sunt acum necăjiţi şi dezorientaţi, un asemenea obiectiv ar căpăta, imanent, o notă de peiorativ. În acelaşi stil am putea iniţia, de exemplu, elaborarea coşului de consum al bibliotecarului pentru a fi prezentat celor din guvern însoţindu-l cu vorbele: „Domnilor, iată ce trebuie să mănânce un bibliotecar ca să poată să facă o revistă bibliografică bună". Aşa-i că nu ar fi rezonabil? Şi nu-i aşa că astfel nu numai că ne-am rupe de realitate, ci am şi pierde bunul simţ?

Consider că A.B.R.M. trebuie să-şi concentreze atenţia, eforturile şi resursele de care dispune asupra următoarelor deziderate:

1. Sprijinirea şi protejarea bibliotecarului ca profesor, adică ridicarea prestigiului profesiei noastre, asigurarea bibliotecarilor cu informaţie şi materiale privind experienţa pozitivă din alte ţări etc., sprijinirea talentelor etc.

2. Sprijinirea bibliotecarului ca om, adică ocrotirea lui socială: pensiile, odihna, întrajutorarea, condiţiile de trai, salarizarea, menţinerea (sau ridicarea) statutului său social la nivelul celui al altor profesii din cultură, ştiinţă şi învăţământ etc.

Acestea ar fi sarcinile intrinseci ale asociaţiei. Şi tocmai în această privinţă nu se face aproape nimic.

Dintre acţiunile concrete care ar putea fi întreprinse de asociaţie ar fi promovarea proiectului de Lege a bibliotecilor, o mai strânsă colaborare cu A.B.B.P.R. şi cu asociaţiile din alte ţări, sensibilizarea factorilor de decizie de la noi asupra situaţiei sociale a bibliotecarilor, o întrevedere cu Preşedintele Moldovei, cum o fac conducerile altor uniuni profesionale etc.

În încheiere, rog să-mi permiteţi o replică. Am fost învinuit în repetate rânduri de către preşedintele asociaţiei, dna Claudia Balaban, am fost învinuit şi astăzi, că nu vreau să scriu pe frontispiciul revistei „Magazin bibliologic", că A.B.R.M. este unul dintre editorii ei. Domnilor, a fi editor înseamnă a edita, iar a edita înseamnă a cheltui resurse umane, materiale şi financiare. Mi se obiectează mereu că membrii redacţiei sunt şi membri ai A.B.R.M. Perfect! Dar tot ei mai sunt şi membri ai sindicatului, ai vreunui partid, ai mişcării verzilor, ai crucii roşii etc. Oare din asta reiese că toate aceste formaţiuni sunt şi ele editori ai acestei reviste?! Din clipa, când A.B.R.M. va fi editor cu adevărat, acoperind cele trei condiţii enumerate mai sus, numele său va sta, pe dreptate, în lista editorilor.

1 Vezi: Caramalău I. Legatul cărţilor // Magazin bibliologic. – 1993. – nr.3-4. – P.55-62.

APELUL
CONFERINȚEI ASOCIAȚIEI BIBLIOTECARILOR DIN MOLDOVA CĂTRE TOATE BIBLIOTECILE ȘI TOȚI BIBLIOTECARII DIN ȚARĂ

Stimați colegi,

Criza acută prin care trece tânărul nostru stat a pus bibliotecile și pe bibliotecari față în față cu întrebarea hamletiană: a fi sau a nu fi. Reducerea personalului, lichidarea unor biblioteci, mai cu seamă în spațiul rural, reducerea alocărilor pentru achiziții și pentru întreținere – toate astea au adus și continuă să aducă prejudicii, dacă nu chiar să compromită acea etern necesară instituție socială care este biblioteca. Știm, că una dintre cauzele principale ale acestui dezastru, pe lângă economia ruinată a țării, este lipsa unui cadru juridic și de reglementare care ne-ar proteja în fața intemperiilor. Asociația Bibliotecarilor își asumă sarcina de a urgenta rezolvarea acestor probleme prin moțiuni, prin promovarea Legii bibliotecilor, pe alte căi accesibile și sperăm că vom fi sprijiniți, în toate acțiunile noastre de către dumneavoastră.

Când afirmăm însă că astăzi este nevoie să supraviețuim, avem în vedere nu atât supraviețuirea personală a fiecăruia dintre noi, cât supraviețuirea bibliotecilor ca instituții și factori de cultură și civilizație. Baza materială se va mai redresa, precum s-a redresat după atâtea crize cunoscute de istorie. Cultura însă, dacă e lăsată fără sprijin, își revine foarte greu, uneori chiar stingându-se. Dovadă o fac repercusiunile regimului totalitarist, care mai atârnă încă asupra noastră ca sabia lui Damocles. De aceea zicem că azi avem nevoie ca niciodată de conștiință bibliologică. Să ne gândim și la noi personal, dar mai cu seamă să ne gândim la soarta bibliotecilor, căci fără ele copiii și nepoții noștri, chiar ieșiți, peste ani, din criza economică, vor continua să fie rămași în urma civilizației moderne și se vor pomeni într-un complex de inferioritate față de Europa, care nu le va permite să se simtă demni și stăpâni deplini pe destinul lor. De aceea, când tatonăm cauzele crizei bibliotecare să ne întrebăm ce am făcut noi pentru atenuarea ei. Ne-am impus în comunitățile pe care le reprezentăm ca profesioniști și ca oameni de cultură? I-am demonstrat acestei comunități că are nevoie de biblioteci? I-am oferit gama de servicii moderne, care să ne ridice autoritatea în fața ei?

Să batem și ni se va deschide. Să ne înălțăm la nivelul demnității profesionale și intelectuale. Să ne solidarizăm în Asociația noastră profesională pentru a rezolva problemele ce ne stau în față.

Viitorul nostru va fi așa cum îl vom făuri noi înșine.

Către Președintele Republicii Moldova
Către Parlamentul Republicii Moldova

MOȚIUNE

Întrunită în ziua de 8 decembrie 1993 la Chișinău, Conferința Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova se declară îngrijorată de starea actuală a bibliotecilor, acestea nefiind onorate nici cu cele mai elementare mijloace de existență și funcționare, dar și mai mult ne alarmează viitorul acestor instituții, căci atitudinea față de ele din partea multor factori de decizie este de-a dreptul una discriminatorie și ignorantă. În situația ce s-a creat, având în vedere rolul pe care aceste instituții au a-l juca în făurirea destinului copiilor noștri și, în consecință, a destinului țării, credem că e necesară o Lege a bibliotecilor care ar apăra statutul acestor instituții în fața intemperiilor timpului, dar mai cu seamă în fața factorilor subiectivi nocivi. Drept care, cerem urgentarea discutării și aprobării în Parlament a Legii bibliotecilor, al cărei proiect este elaborat de câtiva ani, dar care în virtutea atitudinii generale față de cultură și bibiioteci, nu este promovată.

Președintele adunării, **Claudia BALABAN**
Secretar, **Tatiana COSTIUC**

MODIFICĂRI ÎN STATUTUL ASOCIAȚIEI BIBLIOTECARILOR DIN MOLDOVA APROBATE LA CONFERINȚA DIN 18 DECEMBRIE 1993

În capitolul **I. Principii generale** articolul 4 se reformulează astfel:

„Asociația are dreptul să devină membru al organizațiilor internaționale de profil, poate colabora și se poate afilia la asociații similare din alte țări".

În capitolul **II. Atribuțiile și scopurile asociației** ultimul alineat al articolului 10 se reformulează astfel.

„aderă la organizații internaționale de profil și la asociații similare din alte țări, propagă pe arena internațională realizările obținute în Moldova în sfera biblioteconomiei".

CUANTUMUL TAXELOR DE ÎNSCRIERE ȘI AL COTIZAȚIILOR DE MEMBRU AL ASOCIAȚIEI BIBLIOTECARILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA

Taxa de înscriere – 1 leu 50 bani.
Cotizația anuală pentru membri individuali – 1 leu.
Cotizația anuală pentru membri colectivi:
colective până la 100 salariați – 30 lei;
colective peste 100 salariați – 50 lei.

BIBLIOTECA DE POEZIE

Tudor ARGHEZI

SEARA

Un păianjen, ca un neg,
Umblă lung în șase peri.
Abia-l vezi și e întreg
Cu nevoi și cu dureri.

Vine de la munca lui,
Nu se-nșeală de picior.
Îl așteaptă, colo-n cui,
Casa prinsă de urcior.

Nu mă vede, nu mă are,
Nu mă știe de nimic.
De ce-oi fi atât de mare?
De ce-i el atât de mic?

MIEZ DE NOAPTE

Întâlnite-n vârful crucii,
Față-n față, steaua, luna,
Se privesc și câte una,
Stelele deșteaptă nucii.

Și pe-al cerului pieptar
Scapără frumoșii teferi
Sumedenii de luceferi,
Plini de voie și de har.

Din apus la răsărit
Toată iarba de pe cer,
Mică-n bob cât un piper,
A-nflorit și-a tresărit.

Și pe când îmbătrânește
Lumea, jos, printre cotețe,
Într-o nouă tinerețe
Zilnic cerul nopții crește.

PROIECTAREA UNUI CENTRU DE INFORMARE ÎN BIBLIOTECA PUBLICĂ

Informația – suport al cunoașterii și sinteză a tuturor activităților intelectuale ale omului – este un factor transformator și accelerator al dezvoltării.

Asigurarea eficienței formative a bibliotecii publice este legată direct de modernizarea structurii, instrumentelor de informare și serviciilor pe care această instituție le oferă beneficiarilor săi.

I. ARGUMENT PENTRU CREAREA UNUI CENTRU DE INFORMARE

Biblioteca publică – care beneficiază de fonduri bogate și diversificate de publicații și are și posibilități financiare pentru creșterea acestora – își poate asuma responsabilitatea de a informa beneficiarii într-o arie foarte largă de domenii, de a-i „trezi" întru conștientizarea importanței informației care, după cum se știe, constituie cheia succesului în orice întreprindere („informația înseamnă putere").

Care ar fi argumentele ce pledează pentru crearea unui centru independent de informații în cadrul bibliotecii publice?

În primul rând această instituție, prin tradiție, a primit, a prelucrat, a stocat și a difuzat informație. Bibliotecarii cu pregătire de specialitate sunt în măsură să interpreteze și să răspundă cu tact la întrebările puse de cititori.

Includerea cataloagelor, a serviciului bibliografic, a fondului de referință și a presei într-un serviciu special ar permite regruparea tuturor acestora la un loc.

Activitatea bibliotecii publice trebuie structurată pe criterii de eficiență. În aceste condiții se simte tot mai necesară crearea unui nou serviciu apt să preia verigile întregului univers documentar și datele conținute în publicațiile achiziționate și organizate în vederea onorării cerințelor membrilor întregii comunități. Serviciul de informare va asigura, totodată, democratizarea informației contribuind astfel la înlăturarea uneia dintre inegalitățile din societate.

Centrul de informații va trebui să aibă în vedere existența cererii pentru diseminarea informației, ameliorarea resurselor documentare existente prin mărirea gradului de accesibilitate, simplificarea la

maximum a operațiilor de stocare, căutare și difuzare a informațiilor prin folosirea tehnologiilor de vârf, promovarea accesului individual la informație, existența unui personal calificat cu competențe ridicate în prelucrarea și gestionarea informațiilor.

Nevoile de informare sunt determinate, în special, de următoarele situații:

- proiecte, responsabilități și misiuni ce necesită punerea la curent cu noutățile din domeniul respectiv;
- actualizarea cunoștințelor privind noi procedee, produse, idei, tehnici legate de un lucru specific;
- informații de serviciu pentru realizarea de sarcini concrete;
- participarea la diverse concursuri ș.a.

Solicitanții se împart, la rândul lor, în beneficiari reali sau potențiali; grupuri de beneficiari (organizații, instituții, societăți etc.) sau beneficiari individuali; utilizatori de biblioteci și surse documentare sau nonutilizatori ai acestora.

Toți cei ce au nevoie de informații alcătuiesc câteva categorii distincte:

- responsabili politici (lideri de partide, deputați, consilieri), funcționari și întreprinzători care trebuie să se informeze pentru a lua decizii;
- intelectuali (cadre didactice, juriști, medici, economiști, ingineri, preoți etc.) dornici să cerceteze, să aprofundeze probleme de ordin profesional;
- tineri care studiază (elevi și studenți) preocupați de desăvârșirea procesului de instruire și de educație, dar și de divertisment;
- restul populației, în special păturile sărace, care sunt interesate de drepturile și oportunitățile ce li se cuvin.

II. CENTRUL DE INFORMARE: FUNCȚII, STRUCTURĂ ȘI RESPONSABILITĂȚI

Centrul de informare va îndeplini următoarele funcții:

- caută și selectează informația;
- organizează și gestionează informația;
- prelucrează și memorează informația;
- furnizează prestații și produse specifice;
- mediază informația și-i conciliază pe beneficiari;
- se implică în formarea utilizatorului;
- facilitează cercetarea în rândul personalului.

Centrul de informare va fi plasat într-una din zonele fierbinți și ușor de depistat ale bibliotecii, acestuia afectându-i-se un spațiu adecvat (2-3 camere cu un total de 50-60 m^2), care să permită specialiștilor săi să lucreze eficient și în care utilizatorii să se poată deplasa și studia nestingheriți.

În cadrul centrului de informare pot ființa două servicii distincte: serviciul tehnic și serviciul public.

Serviciul tehnic în cadrul căruia vor lucra 2 specialiști în documentare va avea următoarele responsabilități:

- selectează documentele pentru achiziționare;
- perfectează formele de achiziționare;
- verifică și înregistrează documentele;
- indexează și cataloghează informațiile;
- ordonează documentele;
- leagă și protejează documentele;
- cooperează cu alte organisme cu responsabilități identice.

Serviciul public (în schema căruia figurează un bibliotecar, un bibliograf și un informatician):

- actualizează cataloagele și indexurile;
- facilitează împrumuturile de suporturi;
- efectuează, la cerere, bibliografii;
- semnalează și difuzează informații;
- concepe buletine signaletice;
- desfășoară activități de popularizare și orientare;
- efectuează traduceri și copii;
- intermediază împrumuturi cu alte biblioteci;
- elaborează sinteze și întreprinde investigații.

Serviciul public va îngloba la rându-i:

- un serviciu de „răspunsuri la întrebări" care va furniza solicitantului, oral sau scris, răspunsul corect și complet la întrebare indicându-i și sursa de unde a fost preluat acesta;
- un serviciu de informare bibliografică ce se va strădui să identifice documentele în raport cu un domeniu particular interesant pentru persoana care este implicată într-o cercetare, furnizându-i acesteia și lista documentelor ce au tangență cu subiectul.

Asigurarea funcționalității acestora presupune operații dificile și costisitoare, multă metodă și rigoare.

Între domeniile pe care le poate acoperi un serviciu de informare citățm:

- istoria și geografia locală;
- realitatea socială și economică a localității;
- probleme financiare și comerciale curente;
- orientarea profesională a tineretului;
- probleme curente ale păturilor dezavantajate (drepturi sociale, locuri de muncă etc.);
- probleme administrativ-juridice;
- loisir cultural și sportiv;
- viața artistică și literară (evenimente: concursuri, festivaluri, expoziții, spectacole etc.);
- călătorii și turism (în țară sau în alte state);
- probleme de actualitate politică internă și externă;
- ramuri de vârf ale științei și tehnicii;
- ecologia mediului înconjurător;
- viața practică (sănătate, igienă, căsătorie, viață sexuală, familie, educație, liste cu prenume pentru copii, hobby-uri etc.);
- lucrări domestice (bucătărie, reparații, decorație interioară, artizanat, grădinărit ș.a.);
- probleme de biblioteconomie.

Firește că evantaiul subiectelor enumerate se poate îmbogăți în funcție de cerințele presante ale vieții cotidiene, dar și de posibilitățile reale de satisfacere a lor.

III. RESURSELE CENTRULUI DE INFORMARE. ORDONAREA ȘI VALORIFICAREA ACESTORA

Centrul de informații își va baza activitatea pe valorificarea următoarelor resurse documentare:

- surse primare: cărți, atlase, hărți, partituri, articole și imagini detașate din presă, fotografii, afișe și programe, decizii ale administrației locale, liste electorale, statute și rapoarte ale societăților sau cluburilor locale, cărți de telefoane, mersul trenurilor, casete video sau audio, discuri ș.a.;
- surse secundare: cataloage generale și colective, catalogul pe subiecte, buletine de informare, bibliografii, rezumate și sinteze etc.

Accesul la sursele de informare va trebui să fie suficient de deschis și suplu astfel încât elementele cele mai mult solicitate să poată fi găsite cu multă ușurință.

Gruparea la raft se va face numai în funcție de conținut, indiferent de natura suportului care a fost utilizat pentru stocarea informației. Metoda cea mai practică pentru ordonarea documentelor este cea a așezării pe verticală. Decupajele cu extrase sau imagini din presă vor fi introduse în mape de carton cu dimensiunile de 24 x 30 sau 32 cm. Documentele de interes local (programe, afișe, prospecte, fluturași, invitații etc.) – lipite pe foi de format A4 și legate sub formă de broșură – pot constitui dosare permanente capabile să îmbunătățească fondurile de istorie locală.

Informațiile cu o valoare exclusiv temporară sau de mult perimate vor fi eliminate după o revizie generală ce trebuie să aibă loc cel puțin o dată la 3 ani.

Informațiile colectate se pot furniza prin intermediul telefonului, prin mijlocirea calculatorului, prin intermediul buletinului informativ sau, la cerere, prin fotocopiere.

Solicitarea unora din canalele de informare enumerate va fi condiționată de ușurința accesului la ele, precum și de familiarizarea cititorului cu posibilitățile concrete de valorificare ale acestora.

Regăsirea informațiilor este determinată și de utilizarea unui limbaj comun între beneficiar și sistemul de stocare. Dacă o cerere nu poate fi satisfăcută, centrul – care este și o poartă deschisă spre alte colecții – are datoria de a orienta pe solicitant spre sursa cea mai apropiată.

Informatizarea presupune trecerea de la catalogul tradițional cu caracter manual la cel on-line din memoria calculatorului care prin mijlocirea terminalelor (ecranelor) asigură o informare eficientă, rapidă, completă și selectivă, accesul la subiecte făcându-se pe baza cuvintelor cheie din titlu sau referate, a descrierilor dintr-un tezaur.

Circulația informațiilor nu este nici o dată spontană, ea trebuie să fie încurajată întotdeauna. De aceea se va recurge la o propagandă intensă („Zile ale informării") pentru diferite surse de informare mai valoroase pe care beneficiarii potențiali nu le cunosc.

Când problemele privesc întreaga comunitate deservită de centrul de informare se vor face scurte comunicări prin intermediul posturilor de radio, ziarelor sau revistelor.

Trebuie să recunoaștem, totuși, că cea mai bună reclamă pentru un centru de informare rămân: promptitudinea, selectivitatea, posibilitatea de a oferi informații suplimentare utilizatorului.

IV. PREGĂTIREA ȘI COMPETENȚELE PERSONALULUI DE SPECIALITATE

Agentul de informație (documentalistul) trebuie să posede o pregătire pedagogică și științifică adecvată (biblioteconomie, informatică), să stăpânească în cel mai înalt grad terminologia și structura unor discipline științifice, tehnice, economice sau juridice, să recepționeze și să prelucreze în mod superior informația, să medieze regăsirea și difuzarea informației prin intermediul computerului, să pună la dispoziția oricui cât mai multe informații, să vină cu idei și informații de ultimă oră în sprijinul utilizatorului.

Bibliotecarul din cadrul serviciului de informare va trebui să cunoască capacitățile și disponibilitățile tuturor serviciilor de informare din jur, să știe unde, când și la cine poate apela pentru o informație.

În afara competențelor specifice acesta va trebui să probeze a avea o conștiință socială, responsabilă și implicată. În nici un caz nu va încerca să-și dezamăgească beneficiarul pentru că acesta își va schimba atitudinea nu numai față de autorul, de furnizorul informației, ci și față de serviciul de informații.

V. FORMAREA BENEFICIARULUI

Regăsirea eficientă a informațiilor presupune ca beneficiarii acestora să posede unele cunoștințe adecvate.

Utilizatorul va fi familiarizat cu sursele, cu instrumentele de lucru specifice (cataloage, fișiere, bibliografii, microcalculatoare etc.) și cu tehnicile de muncă intelectuală (lectura rapidă, trierea informațiilor, redactarea notelor de lectură, elaborare lucrărilor științifice, elaborarea bibliografiilor etc.) astfel încât, atunci când el se va apuca de studiu, să obțină cel mai bun și mai sigur profit.

Tinerii – viitorii abonaţi ai serviciului de informaţii – vor fi învăţaţi să se orienteze, mai întâi în vastitatea şi diversitatea fondurilor expuse la raft în cadrul secţiilor de împrumut la domiciliu care sunt orânduite sistematico-alfabetic. În acest sens lucrările esenţiale şi accesibile, clare şi uşor de lecturat, se vor marca cu ajutorul unei buline (rondele). La rândul lor, fişele din catalogul sistematic vor avea şi ele inserată, pe una din laturi, câte o literă: „A" pentru cei cu cunoştinţe limitate, „B" pentru cititorii avizaţi şi „C" pentru specialiştii în domeniu.

Învăţarea deprinderilor de utilizare a bibliotecii şi, în special, a informaţiei va trebui să se facă în licee şi facultăţi. Însuşirea acestora de pe băncile şcolii îi vor face pe beneficiari mai eficaci şi mai performanţi.

Specialiştii centrului au obligaţia de a elabora broşuri, ghiduri de informare, comentarii pe casete audio sau video, diverse materiale cu caracter publicitar (afişe, fluturaşi, pliante). Ei vor iniţia unele activităţi specifice: discuţii, conferinţe, întruniri în scopul de a le ridica utilizatorilor nivelul de cunoştinţe în domeniul informării.

Selectarea a tot ce este interesant şi util, apropierea într-un mod creativ şi critic de o documentaţie, familiarizarea acestora cu posibilităţile de comunicare în scris sau oral va conduce implicit la ameliorarea capacităţii de a utiliza cât mai eficient informaţia.

CONCLUZII

După cum se poate constata nu ne-am propus să „edificăm" un centru de informaţii ideal pentru că aşa ceva nici nu există, deocamdată, nicăieri.

Demersul nostru se vrea doar un simplu ghid pentru colegii care ar dori să conceapă un sistem funcţional şi eficient, să-şi planifice mijloacele şi să-şi stabilească strategiile de acţiune.

Biblioteca publică care este preocupată cu adevărat de extinderea atribuţiilor sale informaţionale, de promovarea şi proiectarea unei imagini moderne în societate, îşi poate crea propriul său centru (punct) de informaţii. Dacă acesta va fi capabil să satisfacă cu promptitudine deziderateie atât de multiple ale celor interesaţi, adaptându-se permanent la solicitările acestora, va conferi şi instituţiei care l-a creat importanţa şi prestigiul ce i se cuvin.

Asumându-şi această nouă responsabilitate, biblioteca publică îşi va găsi mult mai bine locul în sistemul social existent. Ea va contribui la ridicarea nivelului vieţii cetăţeanului prin fluxul permanent de informaţii pe care-l va pune la dispoziţia sa. În aceeaşi măsură, slujitorii săi pasionaţi se vor dovedi a fi mult mai activi, mai creativi şi, desigur, mai productivi.

Ştefan ANDRONACHE

BIBLIOGRAFIE

1. BACH, CHARLES HENRI, ODDON, YVONNE. Petit guide du bibliothécaire. Paris, Armand Colin - Bourrelier, 1967, 184 p.
2. EVANS, A. J., RHODES, R. G. KEENNAN, S. Formation des utilisateurs de l'information scientifique et technique. Guide de l'UNISIST pour les enseignants. Paris, UNESCO, 1977, 202 p.
3. GROLIER, ERIC DE. L'Organisation des systèmes d'information des pouvoirs publics. (Paris), UNESCO, 1978, 182 p.
4. Informarea documentară în teorie şi în practică. Mapă documentară. Prelucrări de articole şi extrase din literatura străină. Bucureşti, INID, nr.1, 1992, 30 p.
5. Informarea documentară în teorie şi practică. Mapă documentară. Studii şi comunicări. Ştiri din ţară. Bucureşti, INID, nr.1, 1992, 48 p.
6. MELOT, MICHEL. La Bibliothèque un centre d'information. În: ARBIDO-R, Bern, 4, nr.4. oct.-dec. 1989, p.94-98.
7. PĂUNESCU, FLORIN, BADEA-DINCA, NICOLAE, STAICUT, EUGEN. Informatizarea societăţii un fenomen inevitabil? Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1985, 280 p.
8. Principes directeurs pour l'evaluation des systemes et services d'information. Paris, UNESCO, 1978, 180 p.
9. WEBB, SYLVIA P. Creating an information service (Crearea unui serviciu informaţional). London, ASLIB, 1988, 122p.
10. Abstracte în Bibliologie şi Ştiinţa informării. (Colecţia anilor) 1990-1992.
11. Biblioteconomie. Culegere de traduceri prelucrate. (Colecţia anilor) 1990-1992.
12. Biblioteca. Revistă de bibliologie. (Colecţia anilor) 1990-1992.
13. Bulletin de bibliothèque de France. Paris 32, nr.4, iul.-aug. 1987, p.334-341.
14. Buletin de informare documentară în cultură. Seria: Bibliologie. (Colecţia anilor) 1988-1989.
15. Médiathèque publique, 17, nr.67/68, iul-dec. 1983, p.37-43.
16. Revista de referate în bibliologie. (Colecţia anilor) 1981-1990.

BIBLIOTECA DE POEZIE

Tudor ARGHEZI

TOAMNĂ DE SUFLET

Zilele albe, iată, au început să
piece,
Ca niște bărci tăcute, pornind fără
lopeți.
În țărm se face seară, și steaua-n
ceru! rece
Păzește cripta nopții cu candeli și
peceți.

În șirul vieții noastre întreg, se
face seară,
O seară fără sunet, nici vânt, nici
amintiri.
Ieri a plecat o barcă, azi alte bărci
plecară,
Convoi de goluri strâmpte pe
undele subțiri.

De-ar răsuna în lume măcar un
glas de goarnă!
De s-ar clăti pe lume un singur
larg talaz!
Nu nemișcată-n margini, lumina
se răstoarnă
Și, ca să cânte, streaja de sus și-a
luat răgaz.

De-aș fi un stei de peșteri, cioplit
cu dalta-n lung,
Aș sta s-aștept cu tihnă, culcat
pe-o muche dreaptă,
Cele din urmă mute vecii să le
ajung,
Cu templul în spinare, cărui
slujesc de treaptă.

VASILE STROESCU – MARE MECENA AL ROMÂNILOR, BINEFĂCĂTOR AL CULTURII NAȚIONALE

Multe și deosebit de importante au fost relațiile ce s-au stabilit de-a lungul secolelor între Transilvania și Basarabia, precum multe și comune le-au fost durerile și năzuințele, necontenita luptă pentru libertate, aflându-se sub dominație străină.

Atunci când manifestările politice erau împiedicate și înăbușite, remarcabilii bărbați din Transilvania și-au găsit un alt câmp de acțiune mai neted și mai mănos – câmpul nesfârșit și veșnic roditor al culturii, înființând în 1861 *Asociațiunea Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român* (ASTRA). Cărturari de mare orizont științific au desfășurat o bogată activitate culturală, extinzându-și influența asupra unui număr cât mai mare de români. Astfel, după 106 ani de ocupație țaristă, atunci când teritoriul dintre Prut și Nistru s-a situat în fața alternativei: Basarabie rusească sau Basarabie românească, făclia luminii și a limbii românești trece Carpații și se stabilește aici prin *Astra Basarabeană* înființată în 1925. Cei cincisprezece ani de activitate a *Asociațiunii*, din 1925 până la 1940, au lăsat o adevărată zestre românilor de peste Prut, fiind înființate sute de biblioteci și cămine culturale, s-au ținut 7 856 de conferințe, s-au tipărit ziare și reviste, s-au organizat festivaluri cultural-artistice. Și toate acestea s-au făcut din dorința de a răspândi cât mai mult cultura românească în orașele și satele Basarabiei.

Atât de mare a fost aportul provinciei transcarpatice la dezvoltarea culturii și redeșteptarea Basarabiei, încât multe rămân a fi astăzi încă nestudiate și urmează să fie scoase din anonimat, iar *Astra Basarabeană* este o temă aparte. Dar care au fost meritele Basarabiei pentru Transilvania? În acest sens vreau să atrag atenția cititorului asupra figurii celui mai mare mecenat al *Astrei*, binefăcător al culturii naționale – basarabeanul Vasile Stroescu.

Născut la 11 noiembrie 1845 în satul Trinca, ținutul Hotinului, aici, la moșia părinților, și-a petrecut anii copilăriei, făcându-și apoi studiile la Chișinău, Kameneț-Podolsk și Odessa, mai apoi continuându-și studiile universitare la Petrograd și Berlin. Reîntors în Basarabia la 1867 ocupă postul de judecător la tribunalul din Hotin, iar după moartea tatălui său conduce singur moștenirea pe care și-o mărește prin cumpărarea de noi moșii, numai cele din ținuturile Hotin și Bălți au avut circa 25 000 ha, întreținea herghelii de cai, turme de oi și vite. Pe lângă bogăția ce

o deținea avea și o nestrămutată dorință de a cunoaște. A călătorit în Africa, America, a vizitat toate capitalele și orașele principale ale Europei, a luat cunoștință de tezaurele marilor muzee din lume.

Fiind un om de o aleasă cultură literară, filozofică și politică Vasile Stroescu știa și vorbea cu ușurință limbile franceză, italiană, germană, engleză și toate limbile slave. Pătruns de cultură și liberalismul apusean, de dorința de mai bine pentru provincia sa natală, Stroescu a căutat printr-o gospodărire rațională și o participare în autocârmuirea locală, să influențeze soarta poporului. În sufletul lui curat, cinstit și mărinimos s-a născut idealul măreț de a ridica cultura țăranilor prin școli, biserici, unde rugăciunile către Dumnezeu să se rostească în limba română.

În 1899 V. Stroescu a oferit consiliului județean toată averea pentru școlile moldovenești, dar în condițiile fixate de donator, stăpânirea rusă nici n-a dorit să discute dania. A face școli pentru luminarea minții și călăuzirea sufletului în această situație, ar fi însemnat să lucreze pentru rusificarea și înstrăinarea spiritului românesc din Basarabia.

Astfel ilustrul basarabean s-a decis să slujească românismului dincolo de Carpați, în Transilvania. A fost unul dintre primii care a răspuns la apelul de a participa în 1910 la înființarea Fondului Cultural al Arhiepiscopiei Greco-Catolice de la Alba-Iulia și Făgăraș, trimițând acestei arhiepiscopii 100 000 de coroane și făcând o donație de 300 000 de coroane Consistoriului din Sibiu. Având în vedere că Palatul *Astrei* a costat aproape 160 000 coroane, ne putem da seama de mărimea sumei. Aceste donații le făcea nu din orgoliu, ci pentru a sprijini cultura românilor ardeleni, fapt care reiese și dintr-o scrisoare adresată Mitropolitului Ioan al Ardealului: „Aici aveți sprijinul meu bănesc – scrie V. Stroescu – carte și iar carte! Școli și iară școli! Biserici și iar biserici! – prin ele ne vom ridica sufletul și vom fi stăpâni pe cunoștințe – bogății ce nu se pot fura și nu se pot gâtui. Banu-i scump la nevoie – acu-i nevoie – acu trebuie de dat ajutor; eu țin la folosul națiunii, nu la fală".

Din fondul *V. Stroescu* pus la dispoziția *Astrei* au fost editate 45 000 exemplare de carte românească, care au fost difuzate în Ardeal, Bucovina și Vechiul Regat; 96 000 de cărți au servit la întocmirea a 300 de biblioteci populare destinate comunelor românești. Din aprilie 1910 până în noiembrie 1914, numai prin Banca „Albina" din Sibiu, V. Stroescu a donat aproape 1 milion de coroane, a dat fonduri pentru ridicarea a 216 școli și 96 biserici, a acordat ajutoare pentru școlile din Arad, Brad, Mitropoliile din Sibiu și Blaj, Episcopiile Ortodoxe din Caransebeș și Arad și îndeseobi societății *Astra*, totul fiind pentru mișcarea culturală. Profesorul N. Iorga scria în „Neamul românesc": „Basarabia ne-a dat prin domnul V. Stroescu acea chezășie pentru viitor, pe care știm că ne putem rezima".

Pentru sprijinul material acordat culturii românești de dincolo de Carpați, Academia Română, Liga Culturală și Asociațiunea Transilvană l-au ales membru de onoare. În telegrama trimisă de Congresul Ligii Culturale, ținut la Ploiești, se spunea: „Celui mai generos dintre români pe care Dumnezeu i-a binecuvântat cu avere, pentru ca din ea să se reverse binefaceri asupra neamului".

Stroescu nu uită nicicând de provincia natală. Aflând de mișcarea românească din Basarabia marele boier aduce din Vechiul Regat valize cu cărți de cunoaștere a trecutului istoric, pe care le difuza în cercurile studenților moldoveni din Kiev, Harkov, Petrograd, Odessa și în anumite cercuri basarabene din Chișinău, Bălți, Soroca și Orhei. El susține financiar, cu multă exactitate ziarul „Cuvânt moldovenesc" condus de Nicolae Alexandri. Mai târziu dăruiește 100 ha de pământ și conacul de la Brânzeni (jud. Bălți) pentru înființarea școlii de agricultură cu două meserii: lemnăria și fierăria, precum și o fermă-model în care să primească învățătură fiii sătenilor și comunelor din împrejurimi.

Fruntașii moldovenilor din Chișinău au organizat Partidul Național Moldovenesc, alegându-l pe V. Stroescu președinte. Aducându-i-se la cunoștință această hotărâre, boierul avu o reacție categorică: „Eu detest orice fel de politică. Lăsați în pace politica și ocupați-vă de cultura moldoveanului. Tipăriți gazete, reviste, broșuri, cărți. Înființați case de citire, case culturale, instituți conferențiari ambulanți care să cutreiere țara, învățând poporul tot ce-i trebuie acestuia". Mai apoi, rămânând impresionat de curajul înflăcărații patrioți, el trimite o scrisoare în care printre altele scrie: „Sunt cu totul la dispoziția țării mele cu mintea ce mi-a dat-o Dumnezeu, cu toată inima și cu toată averea mea".

După Marea Unire V. Stroescu a fost ales deputat în patru județe basarabene: Tighina, Orhei, Lăpușna și Bălți. În 1919 a devenit primul președinte al Parlamentului Românilor uniți, fiind cel mai în vârstă, dar și un mare înțelept, un mare luptător pentru îndeplinirea idealului național.

În 1919 N. Iorga scria: „Cine nu cunoaște viața lui V. Stroescu? Viața-i de o puritate antică. O învățătură se desface din felul cum a trăit-o, fiind un fiu credincios al neamului său. Și pe acest neam l-a dăruit, și nu fie cum, ci dând celor mai în nevoie lucrul cel mai de nevoie".

La 15 aprilie 1926, bolnav, V. Stroescu moare la spitalul „Regina Elisabeta" din București. I s-au decretat funeralii naționale, la înmormântare a asistat întreg guvernul de pe atunci în frunte cu generalul Alexandru Averescu. Peste 7 ani, cu susținerea guvernului, la cimitirul „Sf. Vineri" din București, unde odihnește, i s-a înălțat un monument pe care stă inscripția: **V. Stroescu. Basarabean. Mare patriot și filantrop. Întâiul Președinte al Camerei României întregite.**

Viața și activitatea lui V. Stroescu constituie o înaltă lecție de educație națională și morală pentru toate generațiile, un far în calea viitorului, prin dragostea și

iubirea de țară, prin credința în forța culturii și mai presus în năzuințele de biruință ale neamului. Prin aportul unor asemenea oameni, urcușul către libertate, redeșteptare și unitate națională s-a săvârșit.

Aici s-ar cuveni să închei scurta relatare despre acest om deosebit care a fost Vasile Stroescu. S-ar cuveni că închei, dar o remarcă este absolut necesară, pentru că fapta lui V. Stroescu e repetată și în ziua de azi, pentru că, din păcate, și istoria se repetă.

După o călătorie întreprinsă pe pământurile Basarabiei în 1934 Geo Bogza se întreba: „E într-adevăr Basarabia o țară blestemată?". Fatală a fost întrebarea scriitorului, căci numai peste șase ani spațiul dintre Nistru și Prut urma să fie aruncat într-un hău de parcă o noapte fără sfârșit a pus stăpânire pe el. Aceasta nu mai era pământ românesc, limba noastră devenise o limbă de origine slavă. Dar cu toate sforțările stăpânirii sovietice, școlii, armatei, cu toate forțele economice, financiare și industriale, în această perioadă îndelungată de 50 de ani ideea națională a rezistat. A rezistat prin țăranii moldoveni, oameni de la țară, nemuritori în istorie, care n-au ținut nici discursuri și nici n-au scris pentru întregirea neamului, dar care au păstrat în adâncul sufletului lor simplu, graiul, tradițiile și obiceiurile, comoara amintirilor care ne leagă pe toți, oameni care au cunoscut și au trăit adevărul. „Tratamentul" care li s-a aplicat de-a lungul anilor pentru a deveni degenerați, imbecilizați, sălbăticiți nu a avut efect. Acești țărani rămași în istorie „cu patru clase la români" au dat viață unei noi generații, care, parcurgând un drum greu și anevoios, au adus ideea națională la cunoștința fiecăruia.

Și acum, când Basarabia s-a situat din nou în fața alternativei categorice — Basarabie românească sau Basarabie rusească — a intervenit miracolul instinctului de neam al oamenilor de cultură și știință din Transilvania, încrezuți în forța cuvântului scris, fiind primii care ne-au venit în ajutor. Din inițiativa bibliotecarilor, cărturarilor și intelectualilor, membrilor filialei Pro Basarabia și Bucovina a fost înființată prima bibliotecă de carte românească „Transilvania". Transporturi cu carte trec sistematic Carpații, schimburile de delegații culturale au devenit tradiționale, bursele acordate de Biblioteca Județeană „Octavian Goga" Cluj-Napoca bibliotecarilor din Basarabia pentru adaptarea acestora la tehnica biblioteconomică românească și universală constituie un ajutor inestimabil.

Multe și înălțătoare ar trebui să fie cuvintele de recunoștință pentru această susținere, eu însă îmi voi permite să-l parafrazez pe Nicolae Iorga și să reproduc încă o dată cuvintele adresate la vremea lor lui Vasile Stroescu: Transilvania dă **„celor mai în nevoie, lucrul cel mai de nevoie"**, iar prin carte noi „ne vom ridica sufletul și vom deveni stăpâni pe cunoștințe — bogății ce nu se pot fura..." — vorba marelui mecenat Vasile Stroescu.

Tatiana COSTIUC

UN DAC ÎNTRE BRAZI, UN BRAD ÎNTRE ROMÂNI — TRAJANS DACICUS

Nici nu e nevoie să închid ochii ca să văd ca atunci ziua aceea și să gândesc ca în ceasul acela, când, în plin vinicer, călcam pe caldarâmul Cernăuților, cetății copilăriei mele, și pășeam pentru întâia oară pragul Librăriei „Drujba", și priveam ca descântat cărțile cu slove și cu literă de-ale noastre, pentru a nu le mai putea uita și a nu mai putea să mă despart de ele niciodată. În acea zi, însă, și în acea oră, mama cheltuise bănuții ce-i mai avea pe o lenciță și pe o pereche de ciubotele, și pe alte câteva lucruri pentru școală, așa încât nu a putut să mai și cumpere vreo carte. Dar librarul se întâmplase a fi un om de inimă și când îmi văzu ochii înrourați, ne opri, deschise o ușiță, pare-mi-se, de la un scrin, și scoase de acolo un album vechi cu vederi din orașul Deva pe care mi-l dărui. Acela a fost primul mare ospăț pentru ochii și pentru sufletul meu de junior. Ceea ce mă copleșise cu desăvârșire în acel album era imaginea statuii unui dac. El domina parcă așezarea, o ocrotea, iar prin felul său de a se ține pe picioare, prin verticalitatea-i demnă și imperturbabilă conferea caselor și oamenilor, și tuturor celor înconjurătoare stabilitate, încredere și viața cu împlinire. În același timp, însă, statuia răsărea dintre niște brazi fără asemănare de frumoși, cum, poate, numai prin acele locuri pot fi întâlniți. Și cum piatra începuse a înverzi de vremuri, figura aceea părea că se face una cu secularii copaci, că e și ea un gorun. Un dac asupra de țară, un dac între brazi. Un dac brad și el. Și brazii — niște daci. Revelația aceasta m-a obsedat tot timpul, așa încât fiind invitat, mulți ani după aceea, la o reuniune bibliotecărească în București, când ne-am retras, seara, în camera de la hotel, prea puțin încăpătoare pentru a-i cuprinde pe toți oaspeții câți ne veniseră, toți de pe la bibliotecile județene, și mai cu seamă din Transilvania, și când îl văzui pe un ardelean întins pe un pat, mă surprinse asemănarea lui cu chipul dacului de la Deva.

— Dacul s-a prăvălit! a fost primul meu gând, în timp ce nu-mi puteam lua ochii de pe el.

— Dacul a înviat! mi-am zis apoi, după ce îi ascultai vocea caldă, catifelată și îl auzii îngânând niște cântece ardelenești de o verticalitate cu adevărat geto-dacă.

Văzându-l apoi drept în picioare, găsii că ardeleanul se aseamănă nu numai cu dacul, dar și cu brazii care îi fac tovărășie acelei statui. Și în adevăr, era un brad între români. Mă prindeam la gândul, că îl am în față și pe Decebal și pe Traian într-o singură figură. Dar nici nu poate fi altfel, pentru că așa suntem noi. Or, ce se află la temelia Columnei lui Traian? Decebal. Dacii. Soclul

cu ei începe. Dispărând ei, capul lui Traian nu ar mai sta în tării. Da, dar Traian i-a luat capul lui Decebal, adică înțelepciunea strămoșilor noștri. Deci, îl aveam în fața mea pe un Decebal. Demn, aspru parcă, dar și ospitalier. Fără el ne-am fi fost lipsit de multe și multe gustări la București, chiar și de cele mai frugale. Sunt convins, chiar, că dacă se găseau la București niște faguri și niște bostan fiert, ne-ar fi fost ospătat anume cu de acestea, aidoma dacilor, numai că le-ar fi numit cu simpaticul acela cuvânt el său, folosit în diminețile de după mosafirie: un pansament.

Îl aveam în față și pe imperatorul Traian. De altfel, se pare că una dintre profesiunile de credință ale ardeleanului nostru este aceea de a înălța o Columnă, una spirituală, desigur. Pentru început, fiindcă de la brazi se trage, iar columna e dreaptă ca un brad, a încercat să o facă din sunete, din cântece, din sonuri de nai. L-a însoțit pe Gheorghe Zamfir prin toată lumea. Și tare mă tem, că de nu era acest imperator, naiul fermecat avea să-și aibă glasul nu atât de înbelșugat precum îl știm.

Adevărata Columnă însă de unde pornește, de unde se înalță? Dintre două biblioteci. Când a înțeles aceasta, imperatorul nostru s-a declarat gata pentru schimbarea la față. Și iată că la ceasul poruncit schimbările nu au întârziat să se producă. Sica și lancea luară înfățișarea unui toiag al bibliologiei. Sulița se făcu purtătoarea unor idei biblioteconomice moderne. Scutul se transformă într-o rotondă pentru dialog cu frații și cu colegii de pretutindenea; casca – într-o coroană de director județean; lorica – într-o cămașă națională după care se scurg ochi și ochi. Zeaua – într-un rând de straie de haine de gospodar așezat și luminat. Praștia a prins a arunca cu pietre scumpe și cu vorbe rare în bibliotecarele cele harnice și drăguțe. Tolba frumos săpată s-a umplut cu bănuți. Iar stăpânul ei din când în când unde face:

– Nu mai avem noi chiar prea mulți lei, mă, numai că leii la noi nu se gată.

Și adevăr curat grăiește, pentru că i-a fost dat să aibă în preajmă adevărați lei în ale bibliologiei, în colaborare cu ei realizând ceea ce este astăzi biblioteca județeană, frumoasa bibliotecă ce-și are cuibul acolo, în munți, de unde răspândește lumină și înțelepciune în toate direcțiile pe unde se află români.

Dar să vedeți cum s-a schimbat harta Daco-romaniei. Iată Palatul lui Traian. Parter, patru etaje. Fiecare etaj e pentru o provincie românească. Aici e pentru oaspeții din Muntenia, dincolo – pentru cei din Moldova... Are și subsol bun, dar stăpânul deocamdată nu divulgă pentru cine l-a pregătit. Șeptelul e în bună stare, așa că legiunea e scutită de griji. Sus, la munte, s-a înălțat Cabana Ulpia, unde se duce împăratul ca să aibă de unde se întoarce acasă.

Numai că imperatorul nu ar fi cel ce este, dacă ar putea sta locului și nu s-ar gândi să-și lățească împărăția. Deci, când se ivi momentul potrivit, se înarmă cu cele mai bune publicații și începu o campanie în Basarabia. Podul de piatră al lui Apolodor fu înlocuit îndată cu un pod de cărți. Cântecele despre „efreitorul" ce va să fie „gheneral" și altele asemenea cedară locul acelora despre tricolor și despre niște batalioane trecând în plin marș Carpații. Și încă multe s-ar putea spune despre această năvălire, dar cred că cel mai bine redau esența ei cele trei cuvinte binecunoscute: „A venit. Ne-a văzut. Ne-a cucerit.".

În bulevardul Mircea cel Bătrân a fost organizată repede o bibliotecă, numită „Transilvania", în cinstea Patriei imperatorului. Cititorii îndată au prins a citi, iar apoi au prins a încerca să și vorbească românește. Bibliotecarele cele mai harnice și mai, mai... au fost observate, numai că imperatorul, fiindcă și-a uitat praștia cu pietre scumpe acasă, a fost nevoit să pună mână pe tolbă și să le sponsorizeze. Dărnicia împăratului este una fără precedent. Mii de cărți, seriale, alte genuri de publicații ne luminează sufletele și ne ajută să revenim la matca străveche de cultură și civilizație. Cu bursele oferite de împărat basarabencele noastre întreprind călătorii de luminare la baștina cuceritorului, programul vizitelor fiind foarte vast: de la fișa de catalog până la Cabana Ulpia.

Ce va fi mai departe? Lucrurile încep să se clarifice. Vom avea și în Basarabia o Columnă a lui Traian. Unde? Între două biblioteci. Una este „Transilvania". Care va fi a doua? Simplu de tot. O națiune, iar împăratul la asta lucrează, nu poate avea două Biblioteci Naționale. Așa că în viitorul apropiat, Națională din str. 31 August va deveni Biblioteca Traiana. Între ele se va înălța Columna, mult râvnita de noi Columnă de suflet românesc, de omenie, de bunătate, de frățietate. Să dea Domnul să fie așa acum și în vecii vecilor.

Un dac între brazi, un brad între români. Nu e nevoie să închid ochii pentru a vedea ca aievea cele despre care v-am povestit. Nu este nevoie, pentru că imperatorul se află aici, printre noi. El își iubește provincia cucerită, o iubește atât de mult, încât ziua lui de naștere și-o petrece la Chișinău. Zilele acestea va fi ziua lui de naștere. Și ce le rămâne celor cuceriți să facă în asemenea situație? Să-și felicite împăratul. Aș face chiar o propunere: Zilele Bibliotecii Transilvania să se numească de azi înainte Zilele împăratului Traian.

Să ne trăiești, împărate și frate Traian Brad! Îți mulțumim că ne-ai cucerit, încălzit și luminat. Să trăiești atâția ani, câte suflete te adoră în Basarabia, să ai în tolba ta atâția bănuți, câte puncte și virgule au la un loc cărțile ce ni le-ai dăruit tu nouă. Să aduni în praștia ta toate mărgăritarele graiului basarabean.

La mulți ani!

Alexe RĂU

LA UN VEAC DE EXISTENȚĂ

CENTENARUL BIBLIOTECII PUBLICE BACĂU 1893-1993

Ori de câte ori suntem în preajma bibliotecarilor din țară simțim declanșarea unor emoții, bucurii, dorințe de a cunoaște și de a atinge nivelul profesionist corespunzător. Aceste întâlniri ne perfecționează nu doar ca oameni, care facilităm accesul beneficiarilor în lumea infinită a cunoașterii, cle ne îndestulează mintal și ne consolează în momente de răscruce.

Așa a fost și de data aceasta. Este vorba de suita de activități culturale și științifice, prilejuite de centenarul înființării primei biblioteci publice în orașul Bacău, ele fiind desfășurate în perioada 24-25 iunie 1993. La ele au participat oameni de cultură din Țară (București, Brașov, Galați, Piatra-Neamț, Iași etc.), precum și 4 bibliotecari de la Biblioteca Națională a Moldovei și Biblioteca de Stat pentru Copii „Ion Creangă".

Începuturile prestigioasei instituții de cultură, care este astăzi Biblioteca Județeană „Costache Sturdza" Bacău, au fost foarte modeste. În noiembrie 1892 primarul urbei Bacău Gheorghe Sturdza, fiul prințului Costache Sturdza, lansează un apel către intelectuali, menționând: „Este timpul ca și în Bacău, să se îndeplinească o lipsă mare, înființându-se în acest oraș, o bibliotecă publică accesibilă tuturor, înființarea unei societăți pentru cultura poporului Român, care să aibă de scop ajutorarea copiilor sărmani, cării n-au mijloace de întreținere, precum și de a răspândi pe cât se poate cunoștința științelor practice" [1]. Apelul a fost receptat cu interes de băcăuani, fiind asigurat un fond divers de carte în special prin donații. Astfel una din primele donații impunătoare care au constituit baza primei biblioteci publice, este cea realizată de Gheorghe Sturdza în anul 1893, în amintirea părintelui Costache Sturdza. Această donație a determinat următoarea mărturisire: „...voind a onora memoria părintelui meu Beizade C. Sturdza, n-o pot face mai bine decât conformându-mă ideilor sale cari l-au condus în toată existența lui, ca oameni fiind solidari, trebui să se ajute între ei pentru a pute duce nevoile vieții și a se ridica acolo unde omu trebuie să țintească, la bincle morai"[2].

Din anul 1894 biblioteca care funcționează în localul Primăriei oferă servicii de împrumut la domiciliu. Începând cu anul 1897 colecțiile bibliotecii se îmbogățesc și se diversifică nu doar prin donații, ci și prin numeroase achiziții, fapt ce demonstrează statornicia preocupărilor de ordin cultural a administrației băcăuane, chiar primarul G. Sturdza a fost acela care coresponda cu autori și librari din țară și străinătate, comandând cărți pentru bibliotecă (în acest mod au fost recepționate: *Istoria românilor* (1892) de V.A. Urechia, *Cursul de drept public român* în 3 volume (1892) de C.G. Disescu etc.).

Bacăul îi datorează primarului Gheorghe Sturdza începuturile altei mari biblioteci – Biblioteca Liceului „Principele Ferdinand", care a îndeplinit o vreme și funcțiile de bibliotecă publică.

Iar în anul 1919 în orașul Bacău ia ființă o altă bibliotecă, care preia fondul de carte de la biblioteca Primăriei și funcțiile unei biblioteci publice. Este vorba de biblioteca publică a Casei de Stat și Citire „Vasile Alecsandri"; mai târziu – a Ateneului Popular „Vasile Alecsandri", el luând naștere în anul 1932 prin unirea a două societăți culturale existente la Bacău.

Sfârșitul deceniului al patrulea și prima jumătate a deceniului al cincilea al secolului nostru au constituit o perioadă grea în funcționarea celor 3 biblioteci publice mari. Oricum, gândul ce ființase de-a lungul a zeci de ani – existența la Bacău a Bibliotecii Publice – este materializat în anul 1950, când are loc inaugurarea Bibliotecii Publice a Comitetului Provizoriu Orășenesc Bacău, ea constituind baza actualei biblioteci județene.

1 Donea U., Paraschiv I. L., Stoian R. Biblioteca Publică Bacău. Centenar 1893-1993. – Bacău, 1993. – Anexă
2 Ibidem, p.29

Statutul funcţional al bibliotecii în diferite perioade a fost schimbat esenţial[1]. La sfârşitul anului 1950 bibliotecii i se atribuie sarcina îndrumării de specialitate a celorlalte biblioteci din regiunea Bacău şi este trecută în subordinea administraţiei regionale sub denumirea de Bibliotecă Centrală Regională Bacău. Din 1968 îndeplineşte funcţii de bibliotecă municipală, iar în 1974 devine bibliotecă de subordonare judeţeană.

În prezent Biblioteca Judeţeană „C. Sturdza" dispune de un număr de 346 168 volume, care s-au constituit în trei mari colecţii: colecţia pentru studii în incinta bibliotecii (28%), colecţia pentru împrumut la domiciliu cititorilor tineri şi adulţi (57%) şi colecţia pentru cititorii copii (15%).

Deosebit de impunătoare este prima colecţie, ea fiind alcătuită din 25 000 volume tipărite în secolele XVII-XIX şi în prima jumătate a secolului XX, dintre care 83 exemplare carte veche românească (1500-1830), 85 exemplare carte veche străină (1500-1800), numeroase prime ediţii, cărţi cu autografe, alte ediţii rare ale unor scriitori clasici români şi străini: colecţiile bibliotecii mai includ 6 301 discuri, 788 seturi de diapozitive (peste 28 000 imagini)[2].

Activitatea informaţională este asigurată şi realizată de către bibliotecă prin:

- Întreţinerea unui sistem de cataloage, permanent completat şi perfecţionat: cataloagele alfabetic şi sistematic ale cărţilor tipărite anterior anului 1948; catalogul pe titluri al cărţilor de beletristică; catalogul analitic al cărţilor de critică şi istorie literară; cataloagele discurilor (pe genuri muzicale, compozitori, textieri, interpreţi) etc.;
- Asigurarea îndrumării cititorilor de către personalul de specialitate al bibliotecii în vederea folosirii cataloagelor şi bibliografiilor;
- Organizarea unor fişiere bibliografice, întocmirea unei vaste bibliografii referitoare la judeţul Bacău;
- Elaborarea unor bibliografii: Chiscop Liviu. *George Bacovia 1881-1957*: Bibliografie. – Bacău, 1972. – 368 p.; *Centenar Vasile Alecsandri*: Bibliografie. – Bacău, 1990. – 18 p. etc.

Biblioteca „Costache Sturdza" este un impunător centru de cultură. Din complexul activităţilor culturale aş evidenţia Salonul literar-artistic „George Bacovia", incluzând Simpozionul artelor (întâlniri cu scriitori, lansări de cărţi, medalioane şi evocări literare, cicluri de activităţi sub genericele „Orizont tehnico-ştiinţific", „Univers XX" (pentru copii); Concursul anual de ex libris, lansat în anul 1987, ultimele patru ediţii fiind dedicate marilor personalităţi Ion Creangă (1989), Vasile Alecsandri (1990), George Bacovia (1991), Vasile Pârvan (1992).

Activităţile prilejuite de împlinirea a 100 ani de la înfiinţarea Bibliotecii Publice Bacău[3] au inclus: dezvelirea plăcii omagiale, o ceremonie religioasă, o sesiune de comunicări ştiinţifice (cu secţiunile: Istorie culturală; Informare. Bibliografie; Biblioteconomie. Sociologia lecturii), precum şi vernisajele expoziţiilor: *Carte bibliofilă; Cărţi ale scriitorilor băcăuani; Fotodocumente, ex-libris, filatelie; Scrisul – mesaj, istorie, tehnică şi artă – din Arhivele Statului.*

Demnă de urmat este încadrarea activă în celebrarea acestui jubileu în calitate de sponsori a unor mari întreprinderi, uzine, asociaţii din judeţul Bacău: Romconstructor, Imprimeria Bacovia, S.C. Metalurgică etc., şi desigur a prefecturii judeţului şi a primăriei municipiului.

Noi, cei patru bibliotecari de la Chişinău, am asistat la o frumoasă sărbătoare a cărţii, care ne-a prilejuit un interesant schimb de experienţă şi cunoaşterea unui oraş şi a unor oameni buni, frumoşi la suflet şi la chip, care au făcut din carte un cult, o lege, o împărăţie, un leac pentru suflet. Din partea noastră le-am adresat colegilor de la Bacău tradiţionala urare: *La mai mult şi la mai mare!*

Ludmila CORGHENCI

1 Ibidem, p.85-86
2 Ibidem, p.88
3 Materialele de reclamă, culegeri şi alte documente, oferite delegaţiei de la Chişinău, au intrat în colecţiile Bibliotecii de bibliologie (Biblioteca Naţională, serviciul Asistenţă metodologică şi de specialitate)

BIBLIOTECA DE POEZIE

Tudor ARGHEZI

NEHOTĂRÂRE

Îmi voi ucide timpul și visurile, deci,
Cârpi-voi pe-ntuneric mantaua vieții mele.
Drept mulțumire știi-voi că cerurile reci
Vor strecura prin găuri lumina unei stele.

Să las s-o umple cerul cu vastul lui tezaur?
Înveșmântat domnește, să trec cu giulgiul rupt;
Pe coate cu luceferi, spoit pe piept cu aur
Și tatuat cu fulger, să nu-nving? să nu lupt?

Să bat noroiul vremii, cu ochii-nchiși. Hlamida
Să-mi scoată-n drum nerozii, rânjiți, din cârciumi, beți.
Ca fluturii, ce rabdă să-i poarte-n praf omida,
Să rabd și eu în mine, povară, două vieți?

Un om, trudit și-acela, îmi va deschide mâine
Mormântul pomenirii cu mâna-i prea curată,
Ca să mă frângă-n soare, schimbat prin moarte-n pâine,
Și fraților din urmă, șoptind să mă împartă.

Dar ziua care trece și mă rănește-n treacăt
Îmi umilește cârja și-mi încovoaie crinii,
Și inima urmează s-atârne ca un lacăt
Cu cheile pierdute, la porțile luminii.

De ce nu pot să nu știu, de ce nu pot să n-aud
În ce stă rostul zilei și prețul de și-o trece?
Deschide-mi-te, suflet, prin șapte ochi de flaut,
Și cântecul și viața și moartea să le-nece.

Gabriel ȘTREMPEL

IOAN BIANU — UN OM AL ORDINEI

ATRACȚIA MARILOR BIBLIOTECI

Născut, după afirmația sa, la 8 septembrie 1856 în satul Făget de pe Târnave, învață ultimele clase primare și liceul la Blaj. Era unul din cei 2-4 copii pe care îi educa și-i îngrijea în fiecare an profesorul Moldovănuț, pe cheltuiala sa, în atmosfera austeră și disciplina aspră a Micii Rome, mărită de hirsutul canonic și preposit capitular.

Ca student, Bianu a fost remarcat și încurajat de Odobescu și Hasdeu, iar, după intrarea în serviciul Academiei la 1 februarie 1879, acestora li s-au adăugat Ion Ghica și D.A. Sturdza, care au apreciat calitățile tânărului ardelean și i-au netezit calea spre o meritată ascensiune academică. Fusese numit bibliotecarul Academiei și această funcție o va onora vreme de 56 ani și se va intitula ca atare, chiar și atunci când va fi ales secretar general sau președinte al Academiei. Instituția aceasta de consacrare, nu numai Biblioteca, va crește sub ochii săi, de la an la an. După 32 de ani de activitate, prezentând, ca director al administrației Academiei o dare de seamă, o mărturisește în final, nu fără o undă melancolică: „Altora li se poate părea mică Academia de astăzi; eu o văd însă crescută, mare, căci la 1 februarie 1879, când am intrat în serviciul ei, întreg venitul anual era de lei 64 484, și astăzi este de lei 911 558, 13; personalul întreg era atunci compus din 4 persoane, plătite cu 4 580 lei pe an, iar astăzi în toate serviciile sunt 169 persoane, plătite cu 15 855, 50 pe lună, sau lei 190 266 pe an".

Activitatea lui Bianu cunoaște două faze distincte: cea dintâi, extrem de bogată, sub toate aspectele, se oprește la anul 1914. Cealaltă, de după primul război mondial, va fi umbrită de dispariția multor prieteni, de o lume nouă cu care Bianu n-a mai putut păstra cadența, de o dureroasă singurătate, în care a trăit în ultimii ani și în care s-a sfârșit. Între cele două segmente de viață se situează anii războiului, cu totul aspri, în timpul cărora a putut fi măsurată loialitatea și patriotismul său, de data aceasta în condițiile ocupației și ale amenințărilor de tot felul.

Ioan Bianu s-a bucurat de atenția și afecțiunea unor oameni mari, care au umplut cu personalitatea lor

ultimele decenii ale veacului trecut şi pe care i-am amintit în treacăt. Aceasta nu este însă suficient pentru a ne putea explica locul central pe care l-a ocupat în bunul mers al Academiei şi adesea în noianul frământărilor politice din preajma primei mari conflagraţii mondiale. Într-adevăr, el a manifestat câteva calităţi excepţionale, pe care le-au observat cei în preajma cărora a trăit şi a crescut, calităţi care l-au impus treptat. Era inteligent, abil, cu o mare putere de adaptare la mediul în care avea să-şi desfăşoare viaţa, cu un remarcabil spirit de observaţie, deosebit de harnic şi statornic în vorbă, niciodată flecar, serviabil, fără să fie slugarnic şi, deasupra tuturor acestor calităţi, era de o cinste cu totul ireproşabilă. Acest om care a administrat întreaga avere a Academiei, ani de-a rândul, n-a avut nici măcar casă proprie. Identificat cu Biblioteca şi cu Academia, locuia în două încăperi din localul acesteia, paznic acerb al colecţiilor şi al bunurilor măreţei instituţii.

De la început, s-a ocupat de organizarea colecţiilor şi a manifestat o pasiune în adunarea lor pe care n-a egalat-o decât D.A. Sturdza (Magazin istoric, nr.12/1992, 1/1993). Trimis în Italia pentru specializare în filologie, de către Hasdeu şi Ion Ghica, şi mai apoi la Paris, el n-a avut ochi decât pentru biblioteci, cataloage şi bibliografii. O spunea el însuşi într-o evocare de bătrâneţe: „Mai mult decât cursurile marilor filologi pe care le urmăream, mă atrageau însă marile organizări ale bibliotecilor, arhivelor, muzeelor, care la noi lipseau cu totul sau erau numai în stare de modeste începuturi, improvizate din rămăşiţele răzleţe scăpate din valurile prăpăditoare ale trecutului. Vizitând aceste aşezăminte vedeam cu jale câte ne lipseau nouă aici acasă". Din aceste constatări şi din dorinţa de a ne alinia şi noi ţărilor civilizate, ambiţie lăudabilă, alimentată de Hasdeu şi Ion Ghica, se va naşte planul bibliografic aprobat la Academie în februarie 1895. Înainte de aceasta însă, din dorinţa de a aduna documente pentru istoria încă nescrisă deplin a neamului, a călătorit în Polonia şi a depistat în anii 1885-1886 mulţime de ştiri, pe care, după el, prietenul său nedespărţit, Ioan Bogdan, le va transcrie şi publica în tomuri rămase până astăzi fundamentale.

CEL MAI MARE BIBLIOGRAF

Elaborarea bibliografiei naţionale (*Bibliografia românească veche, 1508-1830*), a descrierii tuturor cărţilor tipărite pe pământul românesc, de la introducerea tiparului — şi nu numai a cărţilor — era o operaţiune extrem de dificilă, printre altele şi pentru că nu toate volumele existau în colecţiile Academiei, sau erau incomplete. O vastă corespondenţă a fost purtată de Bianu cu instituţii şi personalităţi de seamă în vederea documentării. De un mare ajutor i-a fost vechiul său protector Ioan Micu-Moldovanu, precum şi bogata bibliotecă a Blajului, inclusiv fondurile rămase de la Timotei Cipariu. Nenumărate tratative au fost purtate, în scris, cu Moldovănuţ, nu numai prudent, ci şi teribil de zgârcit, pentru obţinerea exemplarelor necesare bibliografierii. Bianu era membru corespondent la acea dată şi fostul său profesor era mândru de fructul trudei şi cheltuielilor sale. Nu l-a refuzat niciodată pe Bianu, dar l-a necăjit cu tergiversările şi exageratele măsuri de securitate. Elevul nu va uita binele pe care l-a avut de la Moldovănuţ; ajuns, alături de Dimitrie Sturdza, stâlpul Academiei Române, va stărui şi va obţine alegerea sa ca membru titular al supremei instituţii de consacrare.

I. Bianu şi-a asociat la vasta operă bibliografică pe Nerva Hodoş, intelectual subţire, din neamul marilor luptători ardeleni. După tragica dispariţie a acestuia în 1913, într-o casă de sănătate din Sibiu, aceeaşi unde murise şi unchiul său, Al. Papiu-Ilarian, lucrările au stagnat. Abia în 1936 va fi încheiat, prin grija regretatului Dan Simonescu, ultimul volum, al treilea. Întreaga operă descria toate cărţile apărute de la 1508 la 1830. În cadrul aceluiaşi plan, prin grija lui Bianu, au mai fost înregistrate toate apariţiile de ziare şi reviste până la 1906, prin eforturile conjugate ale lui Nerva Hodoş şi Al. Sadi-Ionescu. Într-o vastă introducere la volumul care a apărut în anul 1913, Bianu face istoricul presei româneşti şi trece în revistă încercările bibliografice anterioare. În sfârşit — singur de data aceasta — el concepe un cuprinzător catalog al manuscriselor româneşti, dar numai primul volum (*Catalogul manuscriptelor româneşti din Biblioteca Academiei*), apărut în 1907, a fost semnat de el (şi la acesta a fost ajutat de Axente Petruş şi Vasile Pârvan); celelalte două au fost lucrate în colaborare cu Remus Caracaş şi Gh. Nicolăiasa, fără să epuizeze, nici pe departe, întreaga colecţie. Şi nici nu este de mirare. Angajat în atâtea activităţi: bibliotecar, director al administraţiei Academiei, supraveghetor al publicaţiilor Academiei, profesor la Liceul „Sf. Sava", membru în numeroase comisii academice, mai apoi deputat liberal, este de mirare cum de a putut realiza ceea ce a dat publicităţii până la primul mare război. Şi să nu uităm calitatea deosebită a acestor lucrări, rămase de referinţă până astăzi.

Am stăruit mai mult, dar nu suficient, asupra acestei laturi din activitatea lui Ioan Bianu, căci ea l-a definit ca pe cel mai mare dintre bibliografi şi l-a marcat ca atare pentru posteritate.

Până în toamna anului 1914, când D.A. Sturdza a

închis ochii, Bianu a fost umbra lui. Din vasta corespondență rămasă în colecțiile Bibliotecii Academiei observăm că raporturile dintre ei au depășit cu mult cadrul strict profesional. O strânsă colaborare în toate, o prietenie și o intimitate care a îndepărtat diferențele de vârstă și de poziție socială străbate fără întrerupere în toată această lungă perioadă de peste 30 de ani, în care marele om politic a fost și secretar general al Academiei. Nenumărate servicii personale cerute de Sturdza, sfetnic și oaspete de casă, la modul strictei prietenii, vizite reciproce și prânzuri în intimitate, acțiuni politice gândite împreună, toate acestea definesc relațiile țesute între ei de la an la an. Aceste relații au dăinuit pentru că Bianu n-a fost un profiter vulgar, n-a cerut mai mult decât i s-a oferit și ceea ce i s-a oferit ar fi meritat, i s-ar fi cuvenit, în oricare altă conjunctură academică. Sigur că la baza raporturilor dintre ei a stat patima lor comună pentru dezvoltarea Academiei și pentru îmbogățirea Bibliotecii.

Spre politica liberală Bianu a fost atras nu pentru că ideile sale ar fi fost liberale, căci el n-avea, în realitate, înclinații politice, ci pentru că se simțea obligat să-și secondeze protectorul și șeful, inclusiv din punct de vedere politic. Preocupările lui Bianu se îndreptau, firește, spre Ardeal și politica sa -- aceea a tuturor ardelenilor -- era de a pregăti ziua cea mare a Unirii, care era limpede că nu mai putea întârzia mult. Asupra metodelor de adoptat, orientarea sa n-a ieșit însă din vederile lui D.A. Sturdza.

ÎNTRE VIENA ȘI BUDAPESTA

România -- după cum se știe -- era legată printr-un tratat secret de Puterile Centrale încă de la finele veacului trecut. Aceasta obliga la multă prudență în activitatea de sprijinire a românilor din Transilvania în lupta lor pentru obținerea de drepturi naționale și politice: acțiuni antimaghiare sub toate formele, dar menajări totale față de Curtea de la Viena și față de împărat. Disocierea aceasta era comandată, ca și cum Habsburgii s-ar fi prăpădit de dragul românilor, ca și cum nu Curtea vieneză era aceea care rămânea surdă la toate strigătele disperate ale bieților ardeleni. Sigur, Habsburgii nu puteau ierta ungurilor revoluția de la 1848 și nici umilirile care au dus la Dualismul construit de Deák. Dar aceasta nu înseamnă deloc că toate relele ne veneau numai de la Buda-Pesta și că drăguțul de împărat era gata să se certe cu parlamentarii și guvernul maghiar de dragul nostru. Din păcate așa vedeau lucrurile politicienii noștri din preajma lui D.A. Sturdza, ca și un mare număr de intelectuali ardeleni, cum au fost Slavici, Septimiu Albini, Eugen Brote și, natural, Ioan Bianu. Relele neamului românesc nu de la nemți se trăgeau, ci de la unguri și mai ales de la ruși și, în genere, de la elementul slav.

Bianu a fost ales în Parlament prima dată ca deputat al colegiului III Tecuci în noiembrie 1895 și a fost reales de mai multe ori. Nu s-a remarcat ca orator (recunoștea singur la începutul unei conferințe ținută în 1922 că n-avea talent oratoric) și nici n-a abordat probleme politice de răsunet: a fost unul din deputații care onora adunarea prin meritele sale intelectuale și mai ales prin calitatea sa de membru al Academiei.

A făcut altceva Bianu: și-a exprimat în scris, pe îndelete, opiniile sale politice față de stările de lucruri din Transilvania. Mai întâi scrie, împreună cu Septimiu Albini, unul din semnatarii *Memorandumului* din 1892, broșura *Politica românilor din Ungaria. Trecut, prezent, viitor*, apărută în anul 1909. Era epoca celei mai crunte politici de deznaționalizare și de presiune ungurească, inițiată de Tisza Kálmán și continuată de Andrássy. Bianu face o atentă analiză a opoziției românești și a ideilor parlamentarilor unguri, care predicau împăcarea cu naționalitățile din regatul Sfântului Ștefan și, în special, cu românii și militau pentru o politică de concesii, cum predicase pe timpuri bătrânul Mocsáry. Concepțiile pe care le preconizau ungurii erau frământări ale stăpânilor pentru slugi, promisiuni mărunte ce n-aveau nimic de-a face cu aspirațiile legitime ale poporului român privind egalitatea în drepturi și libertatea de acțiune pe multiple planuri ce ar fi derivat din aceste drepturi.

Bianu subliniază intoleranța politică a parlamentarilor unguri față de tot ceea ce este românesc și arată că, de câteva decenii, închisorile sunt pline de luptători români ce au îndrăznit să folosească condeiul sau cuvântul pentru a cere drepturi și a apăra etnia. Bianu se ridică cu vehemență împotriva celor ce preconizau înființarea unui partid românesc moderat în Ardeal și, în special, împotriva lui Emil Babeș, fiul lui Vincențiu, inițiatorul unui asemenea partid capitulard. S-a văzut repede că românii au ocolit aceste îndemnuri de renunțare la luptă și că, de fapt, ungurii erau aceia care doreau înființarea unui asemenea partid. Condeiul său aluneca spre vehemență făcând rechizitoriul tuturor relelor la care au fost supuși românii de-a lungul istoriei. acest neam n-a învățat nimica în o mie de ani de când trăiește în Europa, dar acuma, spune Bianu, vor fi obligați să-și schimbe obiceiurile, sub presiunea intereselor europene. Oligarhia stăpânitoare din Ungaria nu mai are mult de trăit, concluzionează Ioan Bianu.

Toate bune și drepte până azi, și de admirat patriotismul fierbinte al blăjanului. Unde se poticnește însă el este în încercarea de a-i împăca și apropia pe ardeleni de dinastia habsburgică.

Românii de peste tot formează, sub raport cultural, o unitate de nedespărțit, al căror centru este Regatul României. Sub raportul loialității românii din Ardeal rămân atașați Casei de Habsburg. Ei sunt „eminamente dinastici" și au încredere în bunăvoința împăratului. Drept este – zice Bianu – că de multe ori românii au fost decepționați în credințele lor, că au fost tratați cu ingratitudine de către Habsburgi, că aceștia au preferat mai ales pe vrăjmașii românilor, care erau și vrajmașii tronului. Dar românii, având în grije salvarea neamului, au trecut cu vederea aceste rele trădări și cam prea dese trădări. Și ca să nu fie bănuit cumva că ar vrea să întunece buna prietenie și vecinătate între cele două case domnitoare (Franz Ferdinand, moștenitorul tronului, tocmai fusese în vizită la Sinaia), declară sus și tare, ceea ce nu putea crede nici un ardelean, că românii nu se gândesc – Doamne ferește! – la unire, că această idee este respinsă cu hotărâre, că dacă totuș este vehiculată, aceasta nu-i decât „o născocire a adversarilor", ca să-și poată justifica persecuțiile față de români.

Ei trebuie să recunoască însă că românii intelectuali ce conduceau poporul nu prea îmbrățișau amorul față de Habsburgi, că sătui de politica duplicitară a împăratului deputații din camera de la Pesta au ieșit demonstrativ din sală, cu un an în urmă, când Franz Iosif a fost omagiat pentru 60 ani de domnie. Franz Iosif, cel care a aprobat proiectul de reformă electorală ai lui Iuliu Andrássy, o batjocură la adresa românilor din Ardeal.

Așa scria Bianu în 1909. Așa va scrie, sau aproape așa, și în anul 1914. Dar purtarea lui în timpul ocupației germane, la care ne vom referi mai târziu, dovedește că el a realizat pe deplin ceasul istoriei și că a înțeles să se orienteze după el.

„ION FRUNZĂ, FOST DEPUTAT..."

Cea de-a doua broșură, intitulată *Pentru lămurirea situației. Cuvinte către români*, este datată 15 august 1914 și este semnată Ion Frunză. Este o pledoarie, din primele zile ale războiului, de menținere a neutralității. Dar dacă totuși va fi să intrăm în război, orientarea noastră trebuie să ne alinieze Puterilor Centrale. Nici într-un caz nu putem lupta alături de rușii care ne-au cauzat atâtea rele de-a lungul vremii și care sunt dușmanii noștri cei mai periculoși. Franța, da, ne-a ajutat adesea și suntem legați de ea prin același sânge latin, dar ea nu ne poate scăpa de ruși. Numai Germania se poate opune cu succes tendințelor expansioniste ale rușilor care ne amenință în permanență; alături de ea va trebui să mergem, dacă vom părăsi neutralitatea. Vorbește, prin condeiul lui Bianu, Dimitrie A. Sturdza, care va închide ochii în toamna aceluiași an.

Care a fost ecoul spuselor sale reiese cel mai bine din următorul bilețel pe care i-l scrie N. Iorga la 20 august 1914: „Prietene Bianu, Ion Frunză, fost deputat, care tipărește anonim o broșură la anonimul Göbl, cu ortografia anonimă a Academiei Române, e rugat să primească toate complimentele pentru redactare, dar *pentru tendințe*, nu.

Eu rămân ireductibil, colege Frunză. *Nu* cu Austria. Și dacă vrei, nici cu Rusia. Dar să începem cu cea d-întâi. Multe sălutări, N. Iorga". După dispariția lui D.A. Sturdza și odată cu entuziasmul care a cuprins întreaga opinie românească de a ne orienta spre eliberarea fraților de peste Carpați, Ioan Bianu nu s-a manifestat în scris și vederile sale au cunoscut modificările firești ale unui om înțelept și autentic patriot, cum a fost totuși.

Anul 1914 marchează și sfârșitul activității sale politice. Doi ani mai târziu, după intrarea României în război, prins de teamă pentru paginile scrise, i se adresează lui Ioan Bogdan printr-o scrisoare în care îl roagă să intervină pentru el, împreună cu alți membri ai Academiei, dacă va fi arestat. N-a fost nevoie de nici o intervenție, pentru că nu l-a urmărit nimeni. În schimb a intervenit el pentru eliberarea lui Gh. Bogdan-Duică, frate cu Ioan Bogdan, arestat de trupele de ocupație pentru manifestări nechibzuite. Mai multe scrisori ale marelui slavist către Bianu pe această temă s-au păstrat la Academie. Prima intervenție a lui Bianu a fost eficace și Bogdan-Duică a fost eliberat. Arestat din nou, n-a mai putut fi salvat și a fost internat într-un lagăr din Bulgaria.

În august 1916, România a intrat în război. Soarta armelor nu ne-a fost favorabilă și, în noiembrie, autoritățile au părăsit Capitala, retrăgându-se la Iași. Mai multe personalități desemnate de guvern au rămas pe loc, ca să păzească instituții și averi ce n-au putut fi evacuate și apoi duse la Moscova odată cu tezaurul țării, de unde nu s-au înapoiat decât în 1936, evident fără tezaur. Cea mai mare parte a bibliotecii a rămas pe loc. Cu ce îngrijire a păzit Bianu acest patrimoniu reiese dintr-o scrisoare a lui Al.T. Dumitrescu din 25 decembrie 1918, fost bibliotecar de prestigiu al Academiei, ce avea să moară câteva luni mai târziu, în care îi amintește lui Bianu zilele întunecate din toamna lui 1916: „Când v-am întrebat, în vreme cumplită, ce facem noi funcționarii Academiei, mi-ați răspuns: Faceți ce voiți; plecați în Moldova, ori rămâneți aici. Nu vă reținem. Dar în ceea ce mă privește pe mine, chiar dacă aș muri spânzurat de zidurile Academiei, după aproape 40 de ani, n-am s-o părăsesc. Și ați rămas pe loc ca să faceți și un gest...: când autoritățile germano-bulgare

v-au cerut să semnaţi protocolul pentru răpirea manuscriselor slave de bulgari, aţi răspuns: nu".

Şi într-adevăr lucrurile aşa s-au petrecut. Într-o noapte din ianuarie 1917, Bianu s-a pomenit cu câţiva ofiţeri şi ostaşi bulgari, care sub ameninţare i-au impus să le cedeze toate manuscrisele slave păstrate în Bibliotecă şi să semneze un act de cedare a lor de bună voie. Orice opunere fiind inutilă, Bianu a refuzat să semneze procesul verbal de cedare şi cum s-a făcut ziuă s-a prezentat la Mackensen cu un memoriu despre cele petrecute. Totul a fost degeaba, căci bulgarii le-au trecut peste Dunăre în aceeaşi noapte. Abia după un an de îndelungate străduinţe a putut Bianu să recupereze preţioasele tomuri, unele dintre ele coborând în timp până în sec. XIV.

În tot timpul ocupaţiei a avut o atitudine demnă, rezervată, fără urmă de cooperare cu armatele vrăjmaşe, fără să fi scris un rând măcar la ziarele şi revistele care au compromis atâtea condeie în acei cumpliţi ani. Rămas aproape singur, căci colaboratorii Bibliotecii s-au împrăştiat care încotro, a catalogat singur mii de volume, cu scrisul său colţuros şi greu de confundat. Se păstrează şi astăzi cele mai multe din fişele redactate în acele zile de mânie, martore ale tensiunii sub care a trăit sexagenarul bibliotecar.

În colecţiile cabinetului de manuscrise al Bibliotecii Academiei Române se păstrează, de asemenea, câteva pagini cu însemnări ale lui I. Bianu din anii ocupaţiei germane, din care *Magazin istoric* a publicat, pentru prima dată, în nr.1/1936 (inclusiv relatarea sa privind ridicarea manuscriselor slavone de către ostaşii bulgari).

56 ANI ÎN SLUJBA ACADEMIEI

Când, în 1919, s-au întors din refugiu instituţiile şi guvernul, Bianu a prezentat în faţa plenului academic un vast raport cu privire la viaţa Academiei sub ocupaţie şi a primit mulţumirile şi aprobarea tuturor, inclusiv a lui N. Iorga, atât de atent în urmărirea celor compromişi în vreun fel cu duşmanul. Sufletul şi mâinile sale erau curate şi s-a bucurat împreună cu întregul neam de realizarea Unirii celei Mari, la care au visat toţi, dar în care mulţi n-au putut crede. Printre aceştia a fost şi Ioan Bianu.

Activitatea sa de după război s-a rezumat la gospodărirea Academiei şi la cursul de istoria literaturii de la Universitate. Rămăsese cel mai vârstnic din slujitorii Academiei şi prin el se înnodau firele cu cei mai tineri, dar relativ puţini din provinciile alipite cu atâtea dureri. Prin el continua să respire Academia, prin el care n-avea alte preocupări decât să o slujească. După pensionarea de la catedră, în 1928, rămase numai al Bibliotecii şi al Marii Instituţii. Ceilalţi, mai tineri, erau prinşi în diverse obligaţii, sau făceau politică. Pe bună dreptate un Ludovic Mrazec, sau un Emil Racoviţă, sau Grigore Antipa, printre cei mai apropiaţi ai lui, îi scriau în ultimii ani, ca să-i ridice moralul: „Academia eşti tu, tu şi numai tu". Avea nevoie de încurajări şi mângâieri, căci era asaltat de multiple şi variate necazuri. Personalul Bibliotecii, foarte redus şi fluctuant după Unire, împiedica procesul de prelucrare al imprimatelor, de două, trei ori mai numeroase decât în 1914. Cu mari eforturi a putut fi stabilizat personalul, prin 1927-1928, care va deveni echipa de aur din istoria instituţiei.

Biblioteca n-avea local propriu. Ani de zile de străduinţe au fost necesari din partea lui Bianu, până când, în 1929, a putut fi deschis primul din corpurile care au format mai apoi clădirea reprezentativă de astăzi. În 1926, la 70 de ani, este ales secretar general; preşedinte era Emil Racoviţă. După trei ani este ales preşedinte, cu Gh. Ţiţeica secretar general. Erau mai mult omagii aduse, în pragul apusului, bătrâneţelor şi singurătăţii sale. În 1929 îi murise doamna după o îndelungată boală de nervi. Se căsătorise în 1894; se numea Alexandra Băicoianu. La doi ani a venit pe lume un băiat, căruia i-au dat – nici nu se putea altfel – numele de Alexandru, pe care îl purta şi fiul lui D.A. Sturdza. Acest fiu, crescut cu nespusă grijă, îi va scurta zilele lui Bianu, cu viaţa nedemnă pe care a dus-o. A şi murit, sinucigaş, la Londra, unde lucra la Legaţia noastră la puţină vreme după sfârşitul tatălui său.

În 1932, când şi-a încheiat mandatul de preşedinte, s-a retras şi mai mult în singurătatea sa. Era atins şi de surzenie şi comunicarea cu el devenise dificilă. S-a stins din viaţă la 25 februarie 1935. Academia s-a îngrijit de înmormântarea lui. I-a aşezat sicriul în aulă, unde nu mai fusese nimeni depus şi la funeraliile sale au vorbit oameni de seamă, elogiidu-i viaţa şi faptele.

Cincizeci şi şase de ani a slujit Academia şi, prin ea, neamul întreg. Cu el dispărea ultimul dintre dintre marii ctitori ai Academiei, cel mai credincios şi statornic dintre ei, simbolul cinstei şi al ordinei.

(Magazin istoric, 1994, nr.1)

PRIMA EDIȚIE A LUI MIHAI EMINESCU ÎN BASARABIA POSTBELICĂ

De la trecerea în neființă a lui Mihai Eminescu și până în prezent a apărut un număr impresionant de articole, studii și monografii asupra vieții și operei poetului. Cercetătorii literari, români sau străini, n-au trecut cu vederea nici traducerea și apariția lui Eminescu în alte limbi, nici înalta prețuire de care s-a bucurat și se bucură creația sa pe meridianele lumii. Nu există însă, deocamdată, nici o scriere, oricât de modestă ca volum sau realizare, privind pătrunderea și editarea operei eminesciene în Basarabia, mai cu seamă după anexarea acesteia de către sovietici.

Este adevărat că până mai ieri specialiștii în materie nici nu îndrăzneau să atace politica culturală, de fapt de asimilare, promovată de „fratele mai mare" în spațiul dintre Prut și Nistru și nici nu aveau acces la arhivele unde și-ar fi putut culege informațiile necesare. Astăzi însă, când lucrurile s-au schimbat, această temă ar trebui să se bucure de atenția cuvenită.

Creația lui Eminescu devine tabu în Basarabia odată cu intrarea tancurilor rusești în această provincie românească. Precizăm că este vorba de o interzicere totală a operei sale și nu doar de trecerea la index a unor poezii sau articole ce contravin noului regim, așa cum avea să se întâmple mai târziu la București.

Poetul este dat cu totul uitării, fiind socotit de oficialitățile de la Chișinău „român", ceea ce echivala pe atunci cu *dușman de moarte* al „poporului moldovenesc".

Și dacă despre unii scriitori — Creangă, Asachi, Donici, Stamati — apare câte ceva în periodicele basarabene (între 1945-1947), Luceafărului poeziei noastre nu i se consacră nici un articol de ziar, nici chiar la 1950 cu ocazia centenarului poetului. Numele lui e pomenit totuși de câteva ori, doar în treacăt, și atunci în contexte proruse sau antiromânești.

Și iată că în 1954 la Chișinău iese de sub tipar o culegere de poezii de M. Eminescu, alcătuită și îngrijită de Andrei Borșci și Ramil Portnoi.

Până la apariția acestei culegeri la Chișinău au mai fost scoase de sub tipar, începând cu 1952, fabulele lui Donici, poveștile și amintirile din copilărie ale sfătosului humuleștean, o parte din opera lui Negruzzi și C.Stamati, fiecare autor beneficiind de câte un volum aparte și de câte un tiraj de 10 000 exemplare.

Editarea clasicilor români, născuți la răsărit de Carpați, inclusiv a lui Eminescu, privit cu suspiciune și ostilitate până la acea dată, nu înseamnă nicidecum o schimbare în bine în politica Moscovei și a Chișinăului privind soarta limbii și a culturii românilor dintre Prut și Nistru.

Motivul adevărat al acestei acțiuni culturale de amploare trebuie căutat în sfera de interese ale propagandei sovietice, în tentativele acesteia de a destrăma conștiința de neam și unitatea lingvistică românească.

Ocupând Basarabia și Nordul Bucovinei, la care au mai adăugat „din greșeală" și o parte a județului Dorohoi, sovieticii au încercat să justifice raptul prin existența unui „popor moldovenesc", pe care ei l-ar fi „eliberat" de sub „stăpânirea străină, românească".

Și cum acest popor *nou-născut* trebuia să aibă toate trăsăturile, toate caracteristicile specifice unui neam, propaganda sovietică a trecut la fabricarea unei limbi și a unei culturi noi, *moldovenești*. În privința aceasta ea avea deja o experiență de peste 15 ani, căci la sfârșitul lui 1924 rușii creaseră în stânga Nistrului, pe teritoriul a două județe locuite în mare parte de români, o unitate administrativ-teritorială căreia îi dăduseră denumirea de Republică Autonomă Sovietică Socialistă Moldovenească.

Această republică cu veleități statale era în realitate o bază de atac militar, dar și ideologic, îndreptată împotriva României întregite, în special împotriva Basarabiei, căci chiar de la bun început Moscova fixă granița de vest a acestei pretinse republici (deocamdată numai pe hărți) pe râul Prut, ținta politicii ei expansioniste de la 1918.

Românii din această republică, vreo 200 000 de inși, lipsiți de școala și cultură românească mai mult decenii la rând, porniți în mare parte pe calea asimilării sunt supuși acum la tot soiul de experiențe lingvistice, impunându-li-se pe parcursul fiecărui

cincinal sovietic o *nouă limbă moldovenească* și cultivându-li-se o ură nemaipomenită față de tot ce e românesc.

În 1940 a fost adusă în Basarabia o astfel de *limbă moldovenească*, un amestec de forme arhaice și dialectale, lipsite total de neologisme, dar dozat în schimb cu sovietisme și construcții calchiate după modelele limbii ruse. Au venit să-i „lumineze" pe basarabeni creatorii și purtătorii acestei limbi, fiind imediat numiți în posturile-cheie, precum și la redacții și edituri pentru a apăra „limba moldovenească" de românizare.

Și ca acest jargon venit de peste Nistru să fie mai ușor implantat prin intermediul școlii, presei, literaturii, Chișinăul nu editează nimic până la 1952 din literatura română, așa după cum am arătat mai sus.

Dar în Basarabia, care trăise 22 de ani de viață românească, limba și ideile de fabricație sovietică, cu toate metodele de constrângere, nu prea prindeau rădăcini, populația întâmpinându-le cu reticență și ură. Și atunci aparatul ideologic a simțit că e nevoie de metode mai rafinate, de o acțiune de lungă durată, care să modeleze treptat sufletul și mintea generațiilor în creștere, să le creeze un fals cod genetic, o falsă mândrie de neam, precum și un sentiment de venerație pentru tot ce e rusesc.

Pentru atingerea acestui scop se cereau exemple mai convingătoare, fapte din trecut care ar confirma că și înaintașii au avut aceeași viziune asupra lumii, aceeași conștiință moldovenească, se cerea o acoperire istorică a tot ceea ce propaga regimul. Și cum așa ceva nu existase s-a intensificat falsificarea istoriei neamului, a patrimoniului său cultural. Editând unii clasici români, *știința sovietică moldovenească* prezenta viața și opera lor după o schemă prestabilită:

1) a existat o prietenie de veacuri între moldoveni și ruși și toți scriitorii noștri au fost mari prieteni ai poporului rus, admiratori ai culturii și literaturii ruse;

2) scriitorii moldoveni au fost niște critici vehemenți ai regimului burghezo-moșieresc, ei au visat la societatea instaurată de „revoluția" din octombrie, dar nu știau cum să ajungă la ea;

3) toți scriitorii erau atei convinși și au demascat în scrierile lor esența de clasă a religiei;

4) scriitorii români născuți la răsărit de Carpați au fost în realitate moldoveni, de naționalitate moldovenească; ei au avut o conștiință de neam moldovenească, au scris în limba moldovenească și cel mai strașnic lucru, opera lor a avut foarte mult de suferit din cauza editorilor bucureșteni, care le românizau limba, exact așa cum încercau să facă unii intelectuali din Basarabia postbelică cu limba moldovenească.

Aceste principii, de fapt niște dispoziții ale Comitetului Central, erau obligatorii nu numai pentru editori, dar și pentru alcătuitorii de manuale, criticii și istoricii literari, pentru toți cei ce predau și studiau literatura clasică.

În climatul social-politic și lingvistic descris și respectându-se cu strictețe cele 4 principii de valorificare a moștenirii literare, a apărut la Chișinău prima ediție Eminescu, conținând 76 de pagini de tălmăciri și interpretări aroitrare ale vieții și operei sale. Din schița biografică se desprinde ideea că poetul a fost toată viața sărac, lipsit de orice mijloace de trai, exploatat la culme de burghezie. Poetul e prezentat totodată ca un mare luptător împotriva orânduirii nedrepte, accentul punându-se pe analiza poeziilor cu caracter social. Deși critica vehement societatea capitalistă și lupta pentru o nouă orânduire, Eminescu, citâm: „Nu și-a dat sama de misia istorică a proletariatului, de puterea lui de transformare a obștii. Principala bază socială pozitivă a obștii, a nației el o vede în masele țărănești și în meșteșugari". După părerea alcătuitorilor, Eminescu s-ar apropia mult de narodnicismul rus, un curent revoluționar din secolul trecut. Vina însă pentru „concepțiile" și „oscilațiile" sale alcătuitorii o aruncă în capul societății „Junimea", care l-ar fi derutat mult.

O altă latură pozitivă a biografiei lui, creată de imaginația „culturnicilor" de la Chișinău, ar fi marea admirație a poetului față de limba și literatura rusă. În această ordine de idei s-a făcut mult caz de recenzia scrisă de Eminescu la *Revizorul* de Gogol.

Și mai multă vâlvă s-a făcut în jurul scrisorilor lui Eminescu către Novleanu, scrisori publicate de Octav Minar, dar nerecuperate până azi, trăgându-se de aici concluzii eronate. Uneori lucrurile au ajuns până la absurd. Astfel s-a afirmat, citâm: „Că Eminescu se socotea elevul marelui poet Pușkin, că de la acesta el a împrumutat măiestria poetică, traducându-i și versurile sale în limba moldovenească" (Vezi: I.Inievatov. Pușkin i moldavskii narod. – Chișinău, 1949. – P.54).

Ar fi naiv să credem că aceste aberații rămâneau doar pe hârtie și nu aveau un efect practic. Cine nu cunoaște mecanismul procesului de deznaționalizare, nu poate înțelege nici cum s-a ajuns la dezastrul de azi din sufletele basarabenilor. Dar dacă asemenea interpretări au avut loc și la București în timpul regimului comunist, la Chișinău s-a mers mult mai departe, căci pentru editarea lui

Eminescu se cerea să se demonstreze că el e moldovean de naționalitate, or lucrul acesta a decurs ceva mai greu.

Am văzut că până la 1954 opera lui a fost dată complet uitării, ba chiar interzisă.

În 1950 la Moscova apare un volum de versuri, traduse în limba rusă, îngrijit și comentat de Iuri Kojevnikov, în 1952 se editează la Kiev o culegere de versuri eminesciene traduse în limba ucraineană.

Aceste apariții silesc autoritățile de la Chișinău să-și revizuiască atitudinea față de Eminescu. Deoarece Eminescu și-a scris opera sa după 1859, anul Unirii Moldovei (din dreapta Prutului) cu Muntenia, când exista deja Statul Național Român, „culturnicii" de la Chișinău nu-l mai puteau califica drept poet moldovean.

De facto, spuneau ei, Eminescu este moldovan, de jure el este român. Se elaborează atunci o concepție expusă pentru prima oară în prefața la poeziile lui Eminescu, care trebuia să pună punctul pe i, definind cine sunt moldovenii și cine sunt românii, care scriitori sunt moldoveni și care sunt români. Această concepție constituie un document programatic și rămâne valabilă până la evenimentele de acum doi-trei ani și mai este și azi vehiculată de unele forte.

Potrivit acestei concepții românii apar în istorie abia pe la 1890-1900. Până la acea dată au existat două popoare: valah și moldovenesc, fiecare cu limba lui.

La 1859 moldovenii se unesc cu valahii și se începe procesul de transformare a lor în români. Totuși, până la 1890 mai putem vorbi de limba moldovenească și literatura moldovenească în dreapta Prutului în cadrul statului național român, precum și de limba și literatura valahă.

Moldovenii din Basarabia, aflați sub stăpânirea rusă, nu se prefac în români, ci rămân mai departe moldoveni, vorbind în continuare limba moldovenească.

Dar, fiindcă scriitori ca Eminescu, Alecsandri, Hasdeu folosesc după 1859 în scrierile lor și cuvinte sau forme gramaticale valahe, acești scriitori aparțin în egală măsură și poporului român, sunt scriitori moldo-români. Drept dovadă că lucrurile s-au petrecut anume așa, în ediția din 1954 se citează mai multe exemple: *josnic* în limba moldovenească și *infam* în cea muntenească, *colb* în limba moldovenească și *praf* în limba muntenească, *poveste* în limba moldovenească și *basm* în limba muntenească etc.

Și fiindcă editorii valahi l-au „românizat" pe Eminescu, alcătuitorii de la Chișinău au avut grija să repare această greșeală. Ei au redactat versurile eminesciene așa cum le-a convenit, într-o ortografie creată de ei, fiind convinși că Eminescu, citățm: *„rostea tare după fonetismul moldovenesc: boiț, oglinz, șăd, mulț, părej, zâle etc."*

Vă dați seama de nivelul intelectual și profesional al acestor alcătuitori, de intențiile lor. Ortografierea și comentarea lui Eminescu în halul descris urma să creeze impresia la cei ce mai șoviăiau că: „poate într-adevăr există o limbă moldovenească care se rostește și se scrie așa cum ni se spune de sus, dacă și marele Eminescu scria și rostea: zâua, cântec, sâlă, râdică, vesâl etc."

Dar dincolo de scopurile urmărite de propaganda sovietică, editarea clasicilor români la Chișinău, în special a lui Eminescu, a avut o mare importanță pentru limba și cultura din Basarabia. La 1957 când operele tuturor scriitorilor numiți moldoveni fuseseră deja tipărite. Guvernul de la Chișinău se vede nevoit să revizuiască normele ortografice în vigoare și să adopte altele noi, acestea bazându-se pe limba în care au scris clasicii și fiind mult mai apropiate de cele românești. În 1956-1957 opera lui Eminescu (și scrierile altor scriitori ce văzuseră lumina tiparului) se introduce în programele școlare, ceea ce conduce implicit la studierea lui profundă și la apariția a zeci de articole cu caracter metodic, omagial, științific.

Limba română, în special lexicul, este scoasă din găoacea în care a fost încorsetată de cenzorii sosiți de peste Nistru. Scriitorii, ziariștii, savanții puteau folosi din plin bogăția limbii, făcând, în cazul când erau bănuiți de românizare, trimiteri la opera lui Eminescu. În prezent oficialitățile de la Chișinău, forțele neocomuniste vehiculează din nou ideea de „popor moldovenesc" și „limbă moldovenească", punând astfel obstacole serioase în calea realizării idealului național.

Elena CONȚESCU

BIBLIOTECA DE POEZIE

Tudor ARGHEZI

CUVÂNT

Vrui, cititorule, să-ți fac un dar,
O carte pentru buzunar,
O carte mică, o cărticică.
Din slove am ales micile
Și din înțelesuri furnicile.
Am voit să umplu celule
Cu suflete de molecule.
Mi-a trebuit un violoncel:
Am ales un broțăcel
Pe-o foaie de trestie-ngustă.
Cimpoiul trebuia să fie un scatiu.
Și nu mai știu...

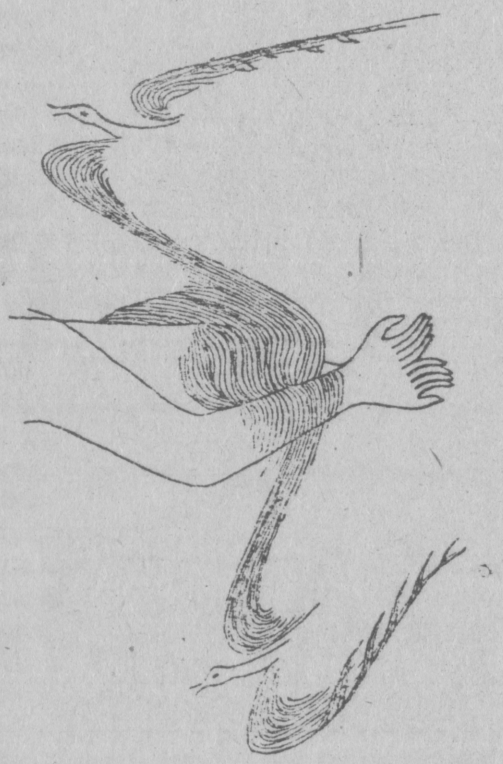
Farmece aș fi voit să fac
Și prinr-o ureche de ac
Să strecor pe un fir de ață
Micșorata, subțiata și nepipăită viață
Pună-n mână, cititorule, a dumitale.

Măcar câteva crâmpeie,
Măcar o țandără de curcubeie,
Măcar nițică scamă de zare,
Nițică nevinovăție, nițică depărtare
Aș fi voit să culeg drojdii de rouă,
Într-o cărticică nouă,
Parfumul umbrei și cenușa lui
Ninicul nepipăit să-l caut vrui,
Acela care trăsare
Nici nu știi de unde și cum.
Am răscolit pulberi de fum...

NICOLAE DABIJA, „ZOGRAFUL"

Din chiar momentul debutului său aplaudat, Nicolae Dabija se arată a fi un explorator al picturalului în poezie. Grigore Vieru, unul dintre patronii spirituali ai debutantului, sublinia, ori de câte ori avea prilejul, că salută nedisimulat ivirea tânărului talent și că îl prețuiește mai ales pentru imaginea „îmi curge sufletul ca grâul". Era, probabil, unul din puținele cazuri în care această noțiune abstractă se reda printr-o figură de stil nu că picturală, ci aproape cinematografică. Placheta de debut *Ochiul al treilea*, apărută în 1975, ne întări și mai mult convingerea în privința acestei calități a poeziei dabijiene. Or, poeziile sunt definite acolo drept niște „peisaje ale sufletului", una dintre sarcinile programatice ale poetului este să „picteze sudoarea de pe trupurile dansatoarelor", albastrul celest poate fi șters de pe coasă cu un smoc de iarbă, râul aleargă asudând printre dealuri etc. Întrebarea firească ce se iscase fu aceea dacă poetul e numai un prețuitor al picturii, fiind, în mod firesc, influențat de ea, sau chiar profesează acest gen de artă. Nu mult după apariția volumului cu pricina, poetul, ca și cum ne-ar fi fost auzit întrebarea, ieși la televiziune cu un microrecital de poezii noi și atunci aflarăm adevărul. De fapt, recitalul acela a fost să fie un veritabil spectacol poetic, pentru că Dabija, pe lângă faptul că se dovedi a fi un meșter bun și la cuvântul rostit, își mai și ilustra fiecare poezie cu câte un tablou executat de mâna sa. Fiecare poem era ca un act dintr-un spectacol, iar fiecare tablou ca un decor al unei mizanscene, încât imagine și cuvânt veneau ca un tot copleșitor peste simțirea noastră: pădurea, în care era tot mai puțin lemn și tot mai mult duh, lumânarea subțire care se îndoia sub greutatea flăcării ei — și tot așa de la început până la sfârșit.

Peste cinci ani poetul scoate o nouă carte de poezie, *Apă neîncepută* 1980, realizându-i singur înfățișarea grafică. Asupra desenelor sale din acel volum vom reflecta ceva mai încolo. Acum însă e

Livada de piersici

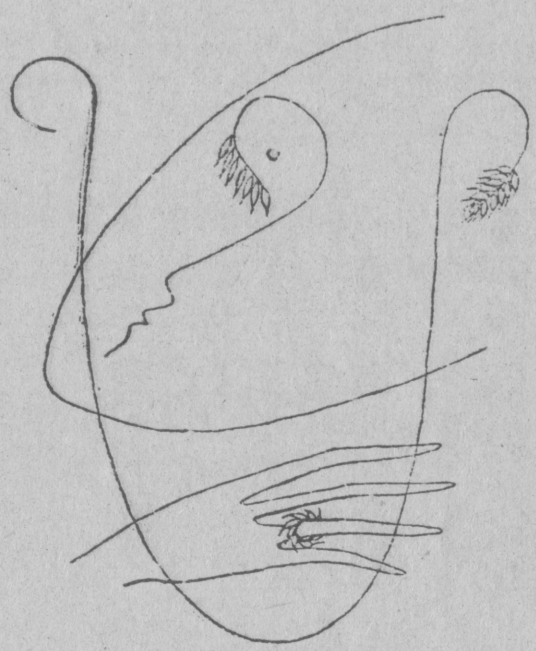
sunt sorgintea și cauza spectacolului dabijian. De ce? Răspunsul se pare că ni-l dă eseul *Întoarcerea la elemente* al lui Emil Cioran, care scria: „Dacă filozofia n-ar fi făcut nici un progres de la presocratici încoace, n-am avea nici un motiv să plângem. Copleșiți sub un talmeș-balmeș de concepte, ajungem să ne dăm seama că viața noastră se agită tot în elementele din care ei alcătuiau lumea, că pământul, apa, focul și aerul ne condiționează, că această fizică rudimentară dezvăluie cadrul încercărilor noastre și principiul chinurilor prin care trecem. Complicând aceste câteva date elementare, am pierdut – fascinați de decorul și edificiul teoriilor – înțelegerea Destinului, care, totuși, neschimbat, e același ca în primele zile ale lumii. **Existența noastră, redusă la esența ei, continuă să fie o luptă împotriva elementelor dintotdeauna...**".

Înțelegerea semnului predestinatar ce planează asupra existenței omenești te duce, imanent, la un spectacol, pentru că Destinul, Fatumul se derulează după un scenariu prestabilit: naștere, realizare, exod (nuntă mioritică). Nimic aici nu poate fi schimbat. Cum poți să te comporți în contextul unei atare înțelegeri? Un filozof spunea că pentru oamenii sensibili viața e o tragedie, iar pentru cei ce gândesc – o comedie. Un alt filozof zicea, și opinia sa mi se pare mai judicioasă, mai cuprinzătoare, că existența, ciclul

cazul să abordăm două aspecte fundamentale ale creației lui Dabija, poetul și plasticianul, ele constituind, în opinia noastră, două chei întru înțelegerea metapoeticii și filozofiei sale.

Pomenisem, anterior, despre spectacolul poetic prezentat la televiziune. Dar de fapt, întreaga sa creație, indiferent de forma de manifestare, este un spectacol, un ritual. Acest prim aspect esențial al creației lui Dabija e sesizat și de consacratul critic român Constantin Ciopraga, care, în prefața la cartea *Aripă sub cămașă*, apărută în 1991 la Editura Junimea din Iași, consemnează, între altele: „Nicolae Dabija vine cu scenarii pasionante...".

Un scenariu, un spectacol adică, se produce acolo și atunci, unde și când lumină și decor este ancestralul, steaua destinului, ori, mai adecvat, semnul destinului. Și acesta e al doilea dat fundamental al creației lui Dabija. În micromedalionul ce însoțea volumul *Apă neîncepută*, Mihai Cimpoi menționa că: „Nicolae Dabija e un poet al răsturnărilor vizionare, care repune în drepturi tăcerea primordială: umilul, roua, viața elementelor...". Deci, elementele, copilăria lumii. Ele

Inorogul

existențial, spectacolul existențial trece prin trei acte: primul e o tragedie (copilăria lumii, la Dabija), al doilea e o dramă (tinerețea), iar cel de al treilea e o comedie (bătrânețea, amurgul crepuscular). Dabija reconstituie copilăria lumii, adică viața elementelor, dar e conștient, până la urmă, de implacabilitatea destinului. De aceea, creația sa acoperă tocmai cele trei acte sus-amintite: el este când protestatar, existențialist (strigătul existențial al lui Munkh se resimte în mai multe poezii), când combativ și tribun, când blând-amar-ironic. Iar desenele sale sunt, de fapt, niște decoruri la cele trei acte existențiale, cu repercursiuni corespunzătoare asupra stilisticii și facturii lucrărilor grafice.

Dabija, repunătorul în drepturi al elementelor primordiale, este nevoit (aceasta e condiția sine qua non a acestui fel de abordare filozofică și metapoetică) să caute, în cuvinte și în imagini plastice, gestul primordial. Iar gestul primordial, cum zicea Mircea Eliade, adică starea lumii înainte de explodarea primordialului Mare Om și fragmentarea lui în elemente, era tăcerea. Într-un regim de tăcere, ce făceau, ce făcură, mai întâi, cei din copilăria lumii? Se pare că primul gest al lor a fost desenatul. Hemingway, omul obsedat de geniale intuiții, scria, în *Sărbătoare care e mereu cu tine*, că a învățat să scrie proză de la cine credeți? De la pictorii impesioniști

Săgeată înfiptă-n aer

Profetul mut

francezi! Gestul plastic a anticipat cuvântul. Cel de-al doilea sistem de semnalizare încă nu era constituit. Omul comunica prin intermediul simțului dezgolit, primar, neînvelit de slove. Și dacă așa stau lucrurile, atunci prototipii creației pot fi acei care au păstrat ceva din copilăria lumii, din tăcerea primordială. Surzii, muții, ciunții (zugravul anonim ținea pensula cu dinții) ș.a. sunt eroii care vor purta ideile poetului. Și această alegere ține de ambele aspecte sus-pomenite ale creației lui Dabija, adică nu numai de lupta elementelor, de tăcerea primordială, ci și de spectacol, de teatralism. Marele pictor francez Delacroix, cel care punea teatralismul la baza compozițiilor sale, înainte de a picta poziția mâinilor, expresia feței personajelor etc. umbla zile în șir prin mahalalele surdo-muților și le urmărea gesturile, convins fiind de faptul cu numai la ei gesturile sunt exacte, adică aproape de esențe, de primordialitate. Dabija face, într-un fel, același lucru, numai că scopul său este unul ținător nu de profesionalismul picturii, ci de filozofia ei, de metapoetică și metapictură. Limba acestor personaje, vorba poetului însuși, nu face decât să „odihnească cuvintele". Ele însă, aceste personaje, sunt dintr-un spectacol reiterat

(Dabija recreează lumea și miturile), așa încât informația ce o dețin nu este una incipientă, ci cuprinde etapele evolutive ce s-au produs în timp(uri) și spațiu(ii), ca și profetul mut din poezia omonimă, care profet este „un bătrân ce știe atât de multe încât îi este silă să vorbească". În cadrul acestui spectacol al lumii din începuturi până în prezent, poetul, pe lângă rolul de scenarist și regizor, mai este și un cronicar care notează toate întâmplările (limbajul notațiilor fiind cuvintele și liniile). Scopul urmărit este similar cu acel ce și-l puneau autorii letopisețelor: „Și am scris aceasta ca să nu se uite". De aici și necesitatea de a executa desenele într-o cheie monumentală.

În general, desenele dabijiene fac dovada unei mâni sigure și a unor cunoștințe elevate în acest domeniu. În mod paradoxal însă, ele nu sunt executate într-o singură matrice stilistică, aceasta întâmplându-se în creația artiștilor plastici, la distanțe mari de timp, de la o perioadă la alta, ci nu în cadrul unei serii de lucrări realizate într-un moment și pentru o singură carte.

Cauza rezidă în funcționalitatea desenelor, acestea fiind concepute, cum am mai menționat, ca

Desen de pe coperta cărții Apă neîncepută

Zburătorul

niște decoruri la cele trei acte existențiale ale spectacolului Destinului, pe de o parte, fapt care implică resurse stilistice diferite, iar pe de altă parte, ca niște mărturii ale mersului prin timp și spațiu, această a doua funcție conferindu-le unitate și un conținut monumental. Desenul de pe coperta cărții *Apă neîncepută* este un fel de cortină a „scenei" dabijiene, dar și decor la actul întâi al spectacolului, cel despre copilăria lumii. Maniera de executare este una expresionistă. Expresia feței (generalizată la maximum, adică monumentalizată) pare a fi un strigăt existențial. Ambiguitatea liniilor imaginilor, care ne aduc aminte de avatarurile imagistice din lucrările lui Salvatore Dali, ne prezintă o ființă care e un instrument (în mâinile Destinului?), dar și un instrument care e o ființă. Din liniile ce alcătuiesc cele două imagini se constituie, în mod ciudat, un al treilea chip, care le însumă, le încorporează pe cele două, dominându-le. E fața Destinului? Omul, dominat de destin, e și instrumentul care comunică ceva despre sine și despre soartă, cântă sau poate, vorba lui Stănescu, scrie cu sine însuși.

DE LA CUVÂNT LA IMAGINE

Actul al doilea al spectacolului destinului este, de fapt, o dramă a afirmării omului, a eforturilor depuse de el întru a se realiza, a se împlini în această lume, mitul Zburătorului oferind, aici, prilej de reveiații poetice elocvente. Destinul îi va crea impedimente (dar îşi mai creează şi omul însuşi) pe care el va încerca să le depăşească. În consecinţă, decorurile la acest act vor reda starea de tensiune dramatică, de mare efort, ca în ilustraţia la „Soare bătrân", dar şi dedublarea, unitatea şi lupta contrariilor eului (ilustraţia la „Livada de piersici"). Rezultatul afirmării este, în actul doi, înţelegerea generalizatoare, emblematică, dar încă juvenil-poetică a experienţelor, iar liniile şi imaginile se interpun, se întrepătrund şi trec dintr-o semnificaţie în alta, ca şi tinereţea (ilustraţia la „inorogul").

Ajuns în actul al treilea al destinului său, omul se clarifică asupra lucrurilor esenţiale, învăţămintele ce le-a tras, concluziile sale sunt domoale şi simple, iar înţelegerea implacabilităţii mersului prestabilit a tot şi a toate îl face să privească viaţa şi soarta cu o ironie amară şi blândă. Starea filozofică ce îl ajută să se ţină demn este, nu rareori, naivitatea, în felul acesta pregătindu-se parcă atmosfera pentru actul întâi al unui spectacol următor. Intuind acest adevăr, Dabija, fiind ironic în multe poeme (în „Zburătorul", de pildă), atunci când trece la desen alege o manieră apropiată de factura populară (de cea a scoarţelor, de exemplu, ca în ilustraţia la ciclul „Săgeată înfiptă-n aer"), sau de arta plastică naivă (ilustraţia la „Profetul mut").

Reprezentant tipic al intelectualismului şi românismului basarabean, Dabija manifestă un spirit de rezistenţă şi de opoziţie faţă de tot ce periclitează fiinţa naţională, impunând şi el un „adevărat genius loci" (M. Cimpoi). Spectacolul existenţial al luptei cu elementele, recrearea de către el a mitologiei sunt o realizare poetică de unicat. În grafică, Dabija, deşi are toate disponibilităţile, nu a tins spre o stilistică plastică şcolită, ci a făcut numai ceea ce făceau şi mult iubiţii şi evocaţii de către el zugravi de carte din vechime: a făcut decorurile la spectacolul Destinului şi a încercat să imortalizeze semnele trecerii noastre prin timp. Adică, într-un fel, este şi el un „zograf", iar „cetirea" desenelor realizate de el facilitează decodificarea filozofiei şi esteticii poeziei sale.

Alexe RĂU

BIBLIOTECA DE POEZIE

Tudor ARGHEZI

DESCÂNTEC

Lacăte, cine te-a închis
La uşa marelui meu vis?
Unde ni-i cheia, unde-i păzitorul,
Să sfarăme zăvorul
Şi să vedem în fundul nopţii noastre
Mişcându-se comorile albastre?

Un pas din timp în timp, greoi,
Se-apropie, dar a trecut de noi.
Toţi paşii se sfârşesc şi pier
Pentru urechea ta de fier
De-o vână-ntoarsă peste tine
Cred că atârnă din văzduh glicine
Şi, de pe bolţi, zorele
Şi muguri şi ciorchini de stele.
Cine va pune-n uşa nostră cheie
O singură schânteie?

Lumina ochiul şi-l aşază
Şi-n încăpere caută să vază.
Lăcatul simte şi tresare
Cu bezna mea, ca de o sărutare.
Stea, nu poţi tu intra-n veriga lui
Şi lacătul tăcerii să-l descui?

BIBLIOTECA DE POEZIE

Tudor ARGHEZI

CALIGULA

Dorm în umbră legănate lebezile-n
puf de undă,
Cuiburi albe, perini albe, printre
stele furnicar.
Câte-o stea însingurată cată-n aripi
să se-ascundă,
Câte-o lebădă-și îndreaptă capul,
ca un nenufar.

De pe pod, la miezul nopții, le
aruncă mâna bună
Pâinea, ce nutrește truda și
trudește visătorii.
Mâini, lăsați-le flămânde să
se-acopere cu lună;
Lebezi, așteptați ca pâinea să v-o
dea semănătorii.

Stea cu stea pe-ntinsul undei
liniștite pun cleștar,
Și printr-însul zugrăvite lebezile par
și luna.
Plângeri de viori și fluier cad în lac
mărgăritar
Și se-aud din depărtare lovind unda
câte una.

În palatele aprinse, cu balcoane și
unghere,
Liturghia bogăției are și-astă seară
loc.
Cine-a scris, în ce odaie, fără pat și
fără foc,
Imnul ăsta de izbândă, de iubire și
durere?

Folosiți-vă de cântec, de lumină și
de taină,
Cupe omenești de goluri, pline-n
viață câte-o clipă
Și cenușa prin văpaie
se-nveștmântă cu o haină
Și găsește ca să cadă înapoi un
fulg de-aripă.

Cântecul, lumina, taina, unda,
-ntinsurile-albastre,
Noi le ținem, noi le strângem, cei
căzniți, urâți și goi.
Temeliile veciei orice-ați face-s ale
noastre.
Voi, întoarceți-vă veseli și slăviți,
întru noroi.

C.Z.U.: PROBLEME ACTUALE DE APLICARE

Emițând Ordinul nr.215 din 08.10.91 privind revenirea la clasificarea zecimală universală a publicațiilor intrate în bibliotecă, Ministerul Culturii și Cultelor al Republicii Moldova a făcut un pas important în vederea alinierii bibliotecilor din republică la metodologiile și tehnicile biblioteconomice moderne promovate pe plan internațional.

A vorbi despre avantajele și prioritățile clasificării zecimale universale e de prisos. Mi-aș permite doar o comparație: precum grafia latină corespunde în mod ideal limbii române, la fel și C.Z.U. este varianta optimă pentru sistematizarea publicațiilor. În acest context nu e de mirare că „faimoasa" clasificare bibliotecar-bibliografică (C.B.B.) nu a ținut piept „bătrânei" clasificări zecimale universale (C.Z.U.).

Realizând dispozițiile ordinului sus-numit, începând cu data de 1 ianuarie 1992 toate bibliotecile au pus la baza sistematizării publicațiilor intrate, a organizării colecțiilor clasificarea zecimală universală. Deci s-a început activitatea de trecere a cataloagelor și fișierelor bibliotecilor la C.Z.U.

Bibliotecii Naționale și Bibliotecii pentru Copii „Ion Creangă" a Republicii Moldova le revine meritul organizării unui seminar republican precum și a cursurilor de perfecționare a cadrelor, desfășurate în mai multe rânduri, în problemele revenirii la C.Z.U. Au fost întreprinse eforturi în vederea tirajării tabelelor de clasificare.

Prin punctul 5 al aceluiași ordin se prevedea editarea fișelor tipărite de Camera Cărții în baza tabelelor C.Z.U.

Cu toate că ordinul Ministerului Culturii nu este executoriu pentru Camera Cărții, schimbarea activității acestei instituții este cauzată de nevoile practice ale bibliotecilor.

Problema constă nu atât în editarea fișelor tipărite, care întotdeauna veneau la biblioteci cu mare întârziere, deseori necorespunzând edițiilor intrate în bibliotecă, cât în asigurarea calității a ceea ce numim *catalogare în ediție*: aplicarea pe verso-ul foii de titlu, în colțul din stânga sus, a indexului de clasificare care să fie un echivalent numeric al conținutului cărții, cu

indicarea formei de prezentare, a limbii ș.a.m.d., conținând și semnul de autor.

Omitem conștient din aria discuției descrierea bibliografică. E adevărat că la o simplă analiză a descrierilor din doar câteva cărți se descoperă abateri de la standardul rusesc 7.1-84 Descrierea bibliografică a documentelor. Nu poate fi vorba însă de alinierea la Descrierea Bibliografică Internațională Standardizată (ISBD) până nu va fi preluat STAS-ul românesc în vigoare.

Dar să revenim la indexul de clasificare. Promovat la nivel centralizat indexul C.Z.U. asigură o interpretare unică și corectă a conținutului cărții. E adevărat că fiecare bibliotecă, reieșind din volumul colecțiilor sale, precum și a categoriilor de cititori deserviți, poate proceda la dezvoltarea acestui index (în cazul bibliotecilor științifice și a celor specializate) sau la simplificarea acestuia (pentru bibliotecile publice). Ținând cont de aceiași factori, bibliotecile stabilesc *cota* – locul publicației la raft.

Adevărul trist este că în realitate nici pe departe nu-i așa. Chiar și la o analiză succintă a publicațiilor apărute în ultimii unu-doi ani, poți rămâne impresionat de lipsa anumitor principii de clasificare: se recurge atât la C.B.B., cât și la C.Z.U. (de multe ori greșit și de cele mai multe ori greșit din punct de vedere politic).

Voi încerca să exemplific prin analiza celor mai frecvente greșeli, comise, bunăoară, la clasificarea literaturii.

C.Z.U. are un index aparte, exprimat numai prin cifre (nu și prin litere ca la C.B.B.) pentru literatura fiecărei țări. Astfel, prin 820 se notează literatura engleză, 830 – literatura germană, 840 – literatura franceză, 850 – literatura italiană, 859.0 – literatura română etc. După cum se vede de mai sus, C.Z.U. nu prevede utilizarea unor indici auxiliari pentru a scoate în evidență un anume teritoriu, astfel 860(60) s-ar citi ca literatură spaniolă (a Spaniei). Explicația e simplă: indexul de literatură s-a format de la cel teritorial corespunzător lui. Astfel Anglia având teritoriul notat prin (20), Germania – (30), Franța – (44), Italia – (50), România – (498) ș.a.m.d. E adevărat că orice regulă are excepții și pentru a exprima prin indexul C.Z.U. literatura americană procedăm la următorul raționament: 820 – literatura engleză (de limbă engleză, dacă vreți) și (73) – indicele de loc al Americii – obținem indexul C.Z.U. al literaturii americane – 820(73). Și dacă literatura maghiară se notează prin 894.511 (fără a mai indica în paranteze indicele de loc al Ungariei), atunci lucrările unui autor de limbă maghiară din România se clasifică la 894.511(498). Acest din urmă index se descifrează în felul următor: literatura maghiară din România.

Și nu ar fi dureros, dacă la cărțile de istorie scoase la noi, în procesul clasificării s-ar anexa între paranteze, după cum cere regula, indicele de loc al Basarabiei – format de la cel al României – (498.7). Însă trecutul nostru istoric ne-a jucat festa și aici: pentru a împăca „capra" cu „varza", Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești i s-a rezervat un indice de loc format de la cel al Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste – (478.9). Astfel tabelele clasificării zecimale universale pentru bibliotecile mici, scoase în 1991 la București de Asociația Bibliotecarilor din Bibliotecile Publice din România, recomandă pentru literatura română din Moldova indexul 859.0(478.9). Prin urmare avem două forme în care sunt prezentați indicii auxiliari comuni de loc:

(478.9) Republica Moldova

→(498.7)

și

(498.7) Basarabia

→(478.9)

De ce, dacă recurgem totuși la utilizarea indicelui de loc pentru literatura artistică, să nu-l folosim pe cel format de la indicele teritoriului român?

Să vedem cum operează cu acești indici Camera Cărții. Romanul Lidiei Istrati *Goană după vânt*, apărut la Editura Hyperion în 1992 e clasificat la 859.0(478.9)-31 care se descifrează în felul următor: literatură română (de pe teritoriul Republicii Moldova), roman. Nu cred ca autoarea să rămână încântată de această delimitare teritorială. Și vă asigur că acest (473.9) se utilizează abuziv pentru toată literatura artistică apărută la noi (cu excepția cazurilor când aceasta e clasificată conform C.B.B.). Vă imaginați operele lui Vasile Alecsandri clasificate, de exemplu, la 859.0(478.9), ceea ce ar cere să se înțeleagă odată și pentru totdeauna că Bardul de la Mircești e clasic al literaturii moldovenești (chiar dacă are indexul de literatură română în față). Dar dacă e să lăsăm gluma la o parte, atunci aș spune că noi facem haz de necaz. Dacă veți trece pe la bibliotecile de literatură română (chiar aici, la Chișinău) și veți cere să vedeți cărțile autorilor basarabeni apărute în România (au cărți scoase acolo Grigore Vieru, Leonida Lari, Nicolae Dabija) veți observa că ele nu au în clasificare (pe fișa de catalog în cazul când lipsește pe carte) descriminarea teritorială la care ne condamnăm noi înșine. Care e explicația? Imaginați-vă că s-ar apuca colegii noștri din România,

în procesul clasificării literaturii, să indice zona din care vine fiecare scriitor. Ar fi 859.0(498.1) – beletristică din Muntenia, 859.0(498.2) – beletristică din Oltenia, 859.0(498.3) - beletristică din Moldova (non-unioniștii să înțeleagă că e vorba de Moldova de peste Prut) ș.a.m.d. Dacă ar fi ca acest afurisit indice de loc (478.9) să contribuie cumva la optimizarea unor procese sau operații în bibliotecă. El însă interzice ordonarea la catalog a fișelor conținând descrierile lucrărilor autorilor basarabeni într-un șir unic cu autorii români din țară, respectând doar alfabetul. Tot el impune aranjarea la raft a publicațiilor autorilor din Basarabia aparte de cei din România, fapt care nici pe departe nu corespunde scopului de economisire a spațiului.

Aș vrea să știu cum se vor descurca mai departe specialiștii de la Camera Cărții? Apar acum o mulțime de nume noi și pe lângă toate unele colecții (chiar și cea „Poezii de duminică" a Uniunii Scriitorilor) cuprind lucrări ale autorilor *noștri* și ale celor români. O mică neatenție și careva autor se poate simți absolut român numai cu indexul 859.0. Și invers, careva dintre frații noștri se poate alege cu o „întemnițare" simbolică în arealul Republicii Moldova (când i se aplică pe carte indexul 859.0(478.9).

O discuție aparte ar necesita analiza clasificărilor pentru publicațiile cu caracter istoric. Și aici se implică indicele de loc. Să urmărim în ce mod. Extraordinara carte a lui Mihail Bruhis *Rusia, România și Basarabia: 1812, 1918, 1924, 1940*, apărută în 1992 la editura Universitas e clasificată în felul următor: [947.0+949.8+947.89]"18/19", adică: istoria Rusiei, a României și a Republicii Moldova (R.A.S.S.M.?) în secolele XIX-XX.

Acest monstruos dar și rușinos 947.89 nu ar fi fost de preferat, ci ar fi fost obligator să fie înlocuit cu 949.8 care indică la istoria Basarabiei (93 – istorie și (498.7) – indicele de loc al Basarabiei, format de la cel al României și nu al Rusiei). Mi s-a reproșat în mai multe rânduri, când îmi exprimam părerea referitor la utilizarea indicilor auxiliari comuni de loc, că noi nu avem dreptul să notăm teritoriul Republicii Moldova cu indicele de loc al Basarabiei dat fiind faptul că nu sunt noțiuni comensurabile nici în aspect istoric, nici în aspect teritorial. Dar cum poate fi explicată utilizarea indicelui de loc al Republicii Moldova, când și teritorial și istoric poate fi și trebuie aplicat numai și numai indicele de loc al Basarabiei?!

Culegerea *Fapte trecute și basarabeni uitați* (Universitas, 1992) e clasificată iarăși la 947.89. În primul rând indexul nu este complet fără semnul de relație (:) și 929 (personalități, biografii). Să vedem ce semnifică indexul 947.89:929? Personalități (citește activiști) din Republica Sovietică Socialistă Moldovenească. Păcat că clasificarea zecimală universală nu permite în acest caz concretizarea despre care personalități este vorba: activiști de partid, ai frontului cultural etc.?

În schimb să vedeți cât de „argumentat științific" „se utilizează" indicele de loc pentru scriitori de limbă rusă: Cartea *Zapredel: Kniga stihov* (Chișinău, Hyperion, 1992) de Irina Naldionova e clasificată la 882-1 (literatură rusă – poezii). Dar cum rămâne cu regula jocului? De ce nu se recurge la utilizarea indicelui de loc? Doar nu e literatură din Rusia: vă amintiți exemplul cu literatura maghiară din România?

De câțiva ani Camera Cărții își zice *Națională*, altfel aș crede că determinarea indexului C.Z.U. se face dacă nu la Moscova atunci cel puțin la Tiraspol. Vă propun să unmăriți tabela anexată care, sper să nu lase nici urmă de îndoială privitor la clasificarea sub orice nivel practicată la noi și, deși se pretinde a fi universală, e incompatibilă cu clasificarea zecimală universală propriu-zisă.

Cert este faptul că trecerea la C.Z.U. în Republica Moldova se confruntă cu mari dificultăți. Plus la toate noi nu avem un organism care să realizeze integral și calitativ funcția de sistematizare a publicațiilor.

Drept scuză ar putea servi nivelul de pregătire al cadrelor de la Camera Cărții. Dar perioada e depășită.

Parcurgem etapa când în biblioteci se introduc rețele de calculatoare care cer respectarea strictă a metodelor de sistematizare aplicate.

Mai trebuie să ținem cont și de faptul că, indiferent de perioada grea pe care o parcurgem, la noi apar cărți bune și după conținut și după condițiile grafice. Putem ieși în lume cu cărțile noastre, dar nu și cu o astfel de clasificare a acestora.

Sunt de părerea că soluționarea problemei vizate, ar necesita următoarele:

1. Crearea unui organ competent cu drepturi de expertiză calitativă a sistematizării publicațiilor în apariție; deciziile acestui organ trebuie să fie obligatorii pentru toate instituțiile editoriale, informative și bibliotecare.

2. Crearea unui sistem integru de perfecționare a cadrelor de specialiști în problemele clasificării zecimale universale.

NOTĂ: Funcționarea cursurilor de reciclare și a seminarelor organizate, de exemplu, de Biblioteca Națională, trebuie să fie susținute organizatoric și financiar de către Departamentul de Stat pentru Edituri, Poligrafie și Comerțul cu Cărți, Ministerul Învățământului și Științei, Ministerul Culturii din Republica Moldova.

Nr.	Principalele date ale publicației	Indexul de pe carte	Semnificația	Indexul C.Z.U. corect	Semnificația
1	Istoria României în date. – Chișinău: Crai nou, 1992.	–	–	93(498)"04/19" I-87	Istoria României de la Evul Mediu până la Epoca Modernă
2	Onciul, Dimitrie. Din istoria Bucovinei. – Chișinău: Universitas, 1992.	C.Z.U. 949.8 0-55	Istoria României (fără concretizarea zonei)	93(498.6) 0-54*	Istoria Bucovinei
3	Iorga, Nicolae. Istoria României pentru poporul românesc. – Chișinău: Uniunea Scriitorilor, 1992.	C.B.B. 63.3(4R) I-75	–	93(498) I-72	Istoria României
4	Boldur, Alexandru. Istoria Basarabiei. – Chișinău. Logos, 1992	C.Z.U. 947.89 B74	Istoria Republicii Moldova (R.A.S.S.M.)	93(498.7) B65	Istoria Basarabiei
5	Cristescu, Florian. Povestea neamului nostru. – Chișinău, 1992	C.B.B. 63.3(4P) C89	–	93(498) C87	Istoria României
6	Ciobanu, Ștefan. Basarabia. – Chișinău: Universitas, 1993.	C.Z.U. 947.89 C 58	Istoria Republicii Moldova (R.A.S.S.M.)	93(498.7) C51	Istoria Basarabiei
7	Ciobanu, Ștefan. Unirea Basarabiei. – Chișinău: Universitas, 1993.	C.Z.U. 947.89"1917/1918" C51	Istoria Republicii Moldova (R.A.S.S.M.) în perioada 1917-1918	93(498.7)"1917/1918" C51	Istoria Basarabiei. Istoria Basarabiei între anii 1917-1918
8	Fapte trecute și basarabeni uitați. – Chișinău: Universitas, 1992.	C.Z.U. 947.89	Istoria Republicii Moldova (R.A.S.S.M.)	93(498.7):929 F19	Istoria Basarabiei: Personalități (personalități basarabene)
9	Ghibu, Onisifor. Pe baricadele vieții: În Basarabia revoluționară: 1917-1918: Amintiri. – Chișinău: Universitas, 1992.	C.Z.U. 947.89"1917/1918" 929 G42	Istoria Republicii Moldova în perioada 1917-1918	859.0-94 93(498.7) (0:82-94) Ghibu, O. 929 Ghibu, O. G47	Beletristică – scrieri istorice. Istoria Basarabiei în memoriile lui O. Ghibu. Date biografice
10	Grigoraș, N. Țara Românească a Moldovei de la întemeierea statului până la Ștefan cel Mare (1359-1457); Moldova lui Ștefan cel Mare (1457-1504). – Chișinău: Universitas, 1992.	C.Z.U. 949.8"1359/1504"	Istoria României între anii 1359-1504	93(498.3)"1359/1504" 929 Ștefan cel Mare, domn al Moldovei Ş81G**	Istoria Moldovei în perioada 1359-1504. Date biografice
11	Bruhis, Mihail. Rusia, România și Basarabia (1812, 1918, 1924, 1940). – Chișinău: Universitas, 1992.	C.Z.U. [947.0+949.8+ +947.89]"18/19"	Istoria Rusiei, a României și Republicii Moldova (R.A.S.S.M.) în secolele XIX-XX.	93(47+498+498.7)"1812/1918/1924/1940" B85	Istoria Rusiei, României și a Basarabiei în anii 1812, 1918, 1924, 1940.
12	Naidionova, Irina. Zapredel: Kniga stihov. – Chișinău: Hyperion, 1992.	C.Z.U. 882-1 H20***	Literatură rusă (menționea de teritoriu lipsește!)	882(498.7)-1 N18	Literatură rusă (din Basarabia) – poezii
13	Șraibman, Mihail. Slișkom malo i slișkom mnogo: Perevod s evreiskogo. – Chișinău: Hyperion, 1992.	C.Z.U. 830-088-32	Literatură germană (088?) (mențiunea de teritoriu lipsește)	892.4(498.7)-32=82 S74	Literatură ebraică (din Basarabia) – povestiri, traducere în limba rusă
14	De la lume adunate: Proverbe românești. – Chișinău: Hyperion, 1992	C.Z.U. 398.9(478.9)-93 D29 NOTĂ: indicele auxiliar special de gen de literatură cu cratimă în față (-) poate fi utilizat numai pentru beletristică; dacă cartea e destinată copiilor se anexează indicele de formă (0:82-93)	Proverbe din Republica Moldova – literatură pentru copii	398.9(498.7) D28	Proverbe (din Basarabia) NOTĂ: dacă e vorba de folclor prelucrat – se clasifică la literatura artistică cu indice auxiliar special de folclor literar: 859.0-91

15	Anton, Ion. Viitorul ca moștenire: Versuri. – Chișinău: Hyperion,1992.	C.Z.U. 859.0(478.9) A62	Literatură română (din Republica Moldova) – mențiunea de gen literară lipsește	859.0-1 A62	Literatură română – poezii
16	Pușu, Nicolae. Avem de trăit și mâine: Povestiri. – Chișinău: Hyperion, 1992.	C.Z.U. 859.0(478.9)-31 R95	Literatură română (din Republica Moldova) – roman	859.0-32 R96	Literatură română – povestiri
17	Cioranu, Ion. Reflecții și atitudini: (Articole, eseuri, dialoguri). – Chișinău: Hyperion, 1992.	C.Z.B. 83.3 Mol.7 C58	–	859.0-4 859.0-95	Literatură română – eseuri. Literatură română – critică literară
18	Beșleagă, Vladimir. Zbor frânt: Romane, nuvele. – Chișinău: Hyperion, 1992.	C.Z.U. 859.0(478.9)-31/32	Literatură română (din Republica Moldova) – de la roman până la nuvele, povestiri	859.0-821 859.0-31 859.0-32 B50	Literatură română – opera unui autor. Literatură română – roman. Literatură română – nuvele, povestiri
19	Melnic, Ștefan; Cozmin, Feodosia. Poveste amară: Nuvelă documentară. – Chișinău: Hyperion, 1992.	C.Z.U. 93(478.9)**** M52	Istoria Republicii Moldova (R.S.S.M.)	859.0-32-94 93(498.7) (0:82-94) M56	Literatură artistică – nuvelă – memorii. Istoria basarabiei (în formă de scrieri istorice)

* Semnul de autor este echivalentul numeric al silabei sau al grupului alfabetic determinat după vedetă în tabelele de autori (ediție românească). În cazurile când numele autorului sau primul cuvânt din titlu nu sunt oglindite în tabele prin grupuri alfabetice desfășurate se ia drept semn de autor cifra anterioară cea mai apropiată.

** Pentru lucrările cu caracter biografic semnul de autor se determină după numele persoanei biografiate prin anexarea inițialei autorului monografiei.

Exemplu:

Iorga, Nicolae. Viața lui Ștefan cel Mare...

cota: $\frac{93(498)}{Ş81-I}$;

clasificarea: 93(498.3)"1457/1504" Ștefan cel Mare 929 Ștefan cel Mare

Avantajele:

- gruparea fișelor complementare la „(despre)" în catalogul alfabetic la Ş81 și în continuare în ordinea alfabetică a inițialelor autorilor monografiilor;
- gruparea fișelor la clasa 929 Biografii în catalogul sitematic la Ş81 și în continuare în ordinea alfabetică a inițialelor autorilor monografiilor;
- conform cotei sunt adunate împreună la raft (în cazurile când nu se recurge la aranjarea pe formate a cărților) toate monografiile despre viața și opera persoanei biografiate (între ele – în ordinea alfabetică a autorilor monografiilor).

*** În conformitate cu STAS-ul cu privire la transliterație, preluat din România, numele cu caractere chirilice se cer transliterate și semnul de autor se va determina după tabelele de autori (variantă românească).

**** Există două modalități de notare a istoriei unei anumite țări: fie prin 93 – domeniul istoriei, indexul principal cu indexul auxiliar comun de loc în paranteză:

93(498) Istoria României,

fie prin îmbinarea acestora și formarea unui index principal, aplicabil numai pentru desemnarea domeniului istoriei unei țări concrete:

949.8 Istoria României.

Din tabel puteți observa inconsecvența aplicării acestor modalități.

Rodica MARTIN

ACTIVITATEA DE INFORMARE ŞI DOCUMENTARE A BIBLIOTECII PUBLICE: CERINŢE ŞI TENDINŢE ACTUALE

Seminarele zonale organizate cu acest generic în perioada 12-14 octombrie 1993 (Făleşti, Chişinău, Căuşeni) de către departamentele Informaţional şi Biblioteconomie ale Bibliotecii Naţionale, Biblioteca de Stat pentru Copii „Ion Creangă" au oferit un prilej de dialog direct cu bibliotecarii implicaţi în procesele de informare şi documentare. Ele au fost structurate pe mai multe teme, fiind abordate următoarele subiecte: „Activitatea informaţională şi documentară a bibliotecii publice: tradiţie şi modernitate" (E.Conţescu), „Proiectarea unui centru de informare în biblioteca publică" (Şt. Andronache), „Coordonarea şi cooperarea internaţională în domeniul informării" (L.Calancea), „Criterii ale modernizării activităţii bibliografice în biblioteca pentru copii" (M. Chiriacov), „Instruirea bibliologică în biblioteca pentru copii" (E Rudacov), „Bazele informatizării activităţii de bibliotecă" (Gh. Ţurcanu, E. Turuta). Au fost prezentate şi unele consultaţii ce ţin de problemele actuale ale lucrului informaţional, cum ar fi: „Aplicarea standardului de translitaraţie în alfabetul latin" (A. Harbuz), „Pledoarie pentru un catalog pe subiecte" (E. Conţescu), „Statistica de bibliotecă" (V. Osoianu).

Toate comunicările şi consultaţiile au fost concise, la obiect, cu participarea activă la discuţiile ce au urmat a bibliotecarilor din bibliotecile publice. A fost remarcată necesitatea unui nou mod de organizare a activităţii de informare şi documentare, responsabilitatea bibliotecii fiind extinsă dincolo de achiziţii şi alte materiale bibliotecare. Reorganizarea acestei activităţi poate fi realizată chiar în acele condiţii vitrege în care s-a pomenit azi biblioteca publică, fiind utilizat raţional acel potenţial de care dispune biblioteca. Cert este faptul că statornicirea bibliotecii ca centru de informare şi documentare depinde în mare măsură de formarea profesională, autoformarea bibliotecarului din serviciul bibliografic, el acţionând ca mediator între resursele bibliotecare şi public. În favoarea celor spuse vine următorul exemplu: o bibliotecă publică cu indici medii de activitate din S.U.A. include în statele serviciului bibliografic 7 unităţi, fiind structurate în 3 oficii: sală de periodice, „masă de referinţe", referinţe prin telefon.

Participanţii la seminarele zonale s-au referit şi la perspectivele activităţii de informare şi documentare, unele din ele fiind: integrarea resurselor bibliotecare, utilizarea mijloacelor automatizate, instruirea bibliologică permanentă a beneficiarilor etc. Dacă în anii 1992-1993 faza practică a reformei bibliotecare a avut urmări vizibile în reaşezarea organizatorică a bibliotecii publice, statornicirea ei ca centru de cultură naţională, un domeniu prioritar, asigurat de programe fundamentale, ar trebui să devină activitatea de informare şi documentare. Este o necesitate, deoarece existenţa contemporană întru totul depinde de informaţie.

Nota generală a seminarelor zonale ar putea fi enunţată prin cele 5 legi ale bibliotecconomiei, elaborate de către matematicianul, filozoful şi bibliotecarul indian Ranganathan, azi ele fiind exprimate astfel: informaţia există pentru a putea fi folosită; fiecărui consumator – informaţia necesară; fiecare informaţie cu consumatorul său; economiseşte timpul beneficiarului de informaţie; universul informaţiei este în continuă dezvoltare.

Seminarele zonale au fost profitabile atât pentru organizatori, cât şi pentru invitaţi. Spre regretul nostru au fost lipsă reprezentanţii raioanelor Basarabeasca, Vulcăneşti, Străşeni şi Ciadâr-Lunga.

Tot în cadrul seminarelor au fost înmânate premii laureaţilor concursului republican pentru cea mai reuşită bibliografie cu caracter local, organizat în perioada 1 aprilie 1992 - 1 aprilie 1993, printre care s-au situat: I. Şpac (pentru lucrarea „Viaţa Basarabiei"), Z. Vârlan, V.Frunză („Orhei – străvechi oraş al Moldovei"), M. Vrâncean („Poetul culorilor din Cernoleuca"), A. Salinschi („Eugen Doga"), T. Verebcean („Bibliografia municipiului Chişinău"), Z. Scobioală, I.Madan („Revista «Şcoala Basarabeană» 1933-1939"), L. Ureche, I.Madan („Alexei Mateevici").

Ludmila CORGHENCI

CONTRIBUȚII BIBLIOGRAFICE BASARABENE

Anul trecut în Editura „Universitas" și-a făcut apariția primul volum dintr-o nouă colecție – *Basarabiana* – inițiată de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu" și îndrumată de scriitorul Iurie Colesnic. Prezentul volum cuprinde trei lucrări semnate de publicistul și bibliograful Alexandru David, scoase de sub tipar la Chișinău în anii '30: *Tipăriturile românești în Basarabia sub stăpânirea rusă (1812-1918)* (1934), *Bibliografia lucrărilor privitoare la Basarabia apărute de la 1918 încoace* (1933) și *Contribuții la vechea lirică românească* (1934).

Valoarea acestor lucrări este inestimabilă, deoarece ele conțin nenumărate mărturii ale continuității spiritualității românești în Basarabia, lucru confirmat și în introducerea la *Tipăriturile românești în Basarabia sub stăpânirea rusă*: „Moldova dintre Prut și Nistru a avut continuu o viață culturală românească... Spiritualicește, sufletește, Basarabia n-a fost niciodată subjugată Rusiei: ea a fost continuu integrată conștiinței și spiritualității românești din vechiul regat".

Petre Ștefănucă, contemporanul și prietenul lui Al.David, și-a exprimat opinia referitoare la importanța studiilor bibliografice astfel: „Iată o carte care vine să distrugă multe idei fantastice asupra culturii române din Basarabia din timpul stăpânirii rusești. O operă bibliografică [...], întocmită după cele mai riguroase metode științifice, ne arată, în mod cu totul convingător, că în Basarabia, provincie cocotită de mulți ca o Sahară pentru cultura română în răstimpul de o sută de ani de stăpânire străină, au apărut nu mai puțin de 230 de cărți în limba română sau limba română și rusă... Această operă bibliografică vine să distrugă și argumentele absurde ale celor cari mai susțin că moldovenii din Basarabia prin elemnetele culturii, caută mai mult cu fața spre răsărit. Retipărirea și circulația celorași texte religioase în bisericile satelor moldovenești pe care le întâlnim și la românii din peapta Prutului constituie dovadă că moldovenii nu au apropiat nici când elementele culturii rusești"[1].

În altă recenzie P. Ștefănucă menționează: „Orice om de știință, înainte de a porni la cercetarea și rezolvarea unei probleme, trebuie să cunoască bibliografia problemei respective. În noianul de cărți ce se scriu astăzi, îi este oricui imposibil să se orienteze într-o chestiune științifică dacă munca sa nu este ajutată de operele bibliografice. Cercetătorii problemelor basarabene vor găsi un sprijin efectiv în *Bibliografia lucrărilor privitoare la Basarabia* întocmită de Dl Al. David"[2].

Lucrarea *Tipăriturile românești în Basarabia sub stăpânirea rusă* include cuvântul înainte al lui Al. David; bibliografia folosită la alcătuirea cărții; introducerea; bibliografia propriu-zisă; tabloul cărților descrise în volum, menit să ușureze lectura (cu indicația titlului tipăriturilor, locului și anului ediției, limbii în care a fost scrisă, paginii la care putea fi găsită).

Alcătuirea bibliografiei a cerut de la autor multă muncă și răbdare. În *Cuvânt înainte* Al. David scrie: „Munca noastră n-a fost ușoară. Căci cărțile acestea nu se află depozitate undeva într-o bibliotecă sau într-un muzeu, ci le găsești unele în cutare mănăstire, altele în cutare biserici de țară, unele la cutare sau cutare bibliofil. Foarte puține cărți am putut găsi în biblioteca Academiei Române, sau în biblioteca municipiului și în biblioteca universitară din Chișinău. Pentru identificarea lor a trebuit să umblăm în cursul a două vacanțe de vară prin satele și podurile bisericilor".

Bibliografia ce urmează după cuvântul înainte include 46 de surse folosite de Al. David în munca asupra studiului. Doar o simplă enumerare a acestor lucrări oferă cititorilor informații diverse. Astfel aflăm ce autori din Țară, Bucovina și Basarabia s-au referit la problemele istoriei cărții, literaturii, bibliografiei, bisericii, tiparului din Basarabia. Printre ei au fost: Șt.Ciobanu, P. Constantinescu-Iași, mitropolitul Gurie, Ion N. Halippa, N. Iorga, A. Mateevici, Paul Mihail (Mihailovici), I. Nistor, I. Parhomovici, N. Popovschi, P. Ștefănucă, Gh. Tofan ș.a.

Bibliografia în cauză poate fi folosită cu izbândă și de către specialiștii actuali din diverse domenii.

Introducerea cuprinde reflecțiile lui Al. David privitoare la continuitatea românească în viața spirituală a Bsarabiei în anii stăpânirii rusești, informații despre slujba bisericească în limba română în Basarabia în perioada dată și o scurtă schiță istorică despre Tipografia Eparhială.

Bibliografia conține informații privind scrierile tipărite în românește sau în rusește și românește la Chișinău și la Peterburg în anii stăpânirii rusești. Ea a fost concepută în două volume. În primul volum, cel care a văzut lumina tiparului pe parcursul a două ediții, au fost înglobate 116 scrieri tipărite între anii 1814-1880. Prima pagină a ediției din 1934 precizează acest fapt, ceea ce, pe semne, au uitat s-o facă editorii de la „Universitas".

Cel de-al doilea volum care a fost lăsat în grija prof.univ. C. Tomescu nu a mai văzut lumina tiparului.

Volumul I al *Tipăriturilor* este destinat, în mare parte, celor ce studiază istoria cărții religioase, deoarece, cum

Ștefănucă, Petre. Al. David. Tipăriturile românești în Basarabia sub stăpânirea rusă (1814-1918), vol.I (1814-1880), Viața Basarabiei, an.4, nr.5, mai 1935, p.76-77

Ștefănucă, Petre. Bibliografia lucrărilor privitoare la Basarabia apărute de la 1918 încoace, Viața Basarabiei, an.2, nr.12, dec. 1933, p.62

arată P. Ștefănucă în recenzia la volum, 86 de cărți din cele 116 au conținut religios.

Cititorii interesați de istoria literaturii didactice vor afla că în perioada anilor 1814-1880 la Chișinău au fost editate 7 bucoavne, dintre care 6 ruso-române, iar una în limba română. Alte 14 lucrări didactice vor trezi interesul acelora pe care îi preocupă problemele limbii. Administrația țaristă, având grija ca elevii din școli și restul populației băștinașe din Basarabia să studieze limba rusă, editează mai multe manuale cu texte paralele în românește și rusește: *Gramatica limbii rusești* (Chișinău, 1819), *Gramatica ruso-română* în 2 volume (Peterburg, 1827) de Șt. Margella, *Abecedar ruso-român* și *Gramatica ruso-rornână* în 2 volume (Chișinău, 1830).

I. Hâncu, nume cunoscut deja multor cititori, este prezent în lucrarea bibliografică cu 4 volume: *Crestomație românească*, *Gramatica limbii române* (ambele editate la Peterburg la 1840 în românește și rusește); *Concluzii la gramatica Valaho-Moldavă* (Peterburg, 1847) și *Carte de buzunar pentru militarii ruși din campania prin principatele Valahia și Moldavia* (Peterburg, 1854).

Alt consacrat autor de manuale – I. Doncev – a editat la Chișinău în 1865 un *Abecedar românesc* în rusește și românește pentru școlile elementare, iar la 1877 *Convorbiri ruso-române* cu text paralel în românește și rusește. Această lucrare, încheie șirul tipăriturilor incluse în volumul I.

Cred că pe mai mulți cititori îi interesează scrierile literare, apărute în Basarabia sub dominația rusească. Al. David a găsit informații doar despre două cărți de beletristică, ambele fiind semnate de I. Sârbu: *Fabule* (Chișinău, 1851), cuprinde 50 de fabule traduse sau prelucrate din rusește, cele mai multe din fabulistul rus I.A. Krâlov și *Poezii* (Chișinău, 1852), conține 20 de poezii cu următoarea dedicație a autorului: „Patrioți! primiți / Aie mele ostinele; / Această carte o cetiți, / Și iertați a ei / greșeli".

Al. David a ținut să facă o descriere științifică a tuturor volumelor incluse în carte, să le furnizeze destinatarilor informații cât mai complete despre ele. A făcut-o însă pe cât era cu putință, deoarece 17 lucrări din cele descrise n-au fost văzute de el.

Merită să fie reliefat în mod deosebit faptul că în descrierea fiecărei lucrări Al. David a indicat bibliografia cărții și deținătorul volumului. Cele mai multe dintre ele puteau fi găsite la Muzeul Societății Istorico-Arheologice Bisericești Basarabene din Chișinău și la Biblioteca Academiei Române din București, precum și la Mitropolia din Chișinău, Biblioteca Municipală Chișinău, Arhivele de Teologie din Chișinău, Muzeul Pedagogic din București, Biblioteca Universității din Cluj, Biblioteca „Urechia" din Galați, Institutul de Istorie Națională de la Universitatea din București. Lucrările descrise de Al.David mai puteau fi depistate în diverse sate, comune, orașe, biserici, mănăstiri din Basarabia. Denumirile lor urmează îndată după descrierea bibliografică.

Un număr considerabil de volume pe care le-a frunzărit Al. David se află în bibliotecile particulare ale bibliofililor basarabeni: I. Pelivan, L. Boga, V.Adiasevici, Șt. Ciobanu, P. Mihailovici (Mihail), P. Halippa, Marian, ieromonahii Serafim și Natanail de la mănăstirea Căpriana, județul Lăpușna.

Nu mai puțin valoroasă este cea de-a doua lucrare: *Bibliografia lucrărilor privitoare la Basarabia apărute de la 1918 încoace*, care cuprinde un cuvânt înainte, descrierile bibliografice a 351 de lucrări și un indice numeric pe materii.

Alcătuind această bibliografie Al. David și-a pus scopul să contribuie cât de puțin la scrierea unei istorii complete și veridice a Basarabiei. Acest fapt îl sesizezi parcurgând doar primele rânduri din *Cuvânt înainte*: „Asupra Basarabiei s-au scris multe de către mulți, chemați și nechemați. Dar până astăzi nu avem încă o istorie completă a Basarabiei, o istorie care să oglindească în mod real trecutul acestei provincii sub toate manifestările ei de viață. Studiile ce s-au scris asupra acestui colț de pământ românesc sunt de cele mai multe ori superficiale și incomplete, pentru că autorii lor n-au ținut seama de toată bibliografia privitoare la Basarabia și n-au utilizat tot materialul documentar nici măcar pe cel deja publicat... Pentru că lipsește o bibliografie a Basarabiei. Astăzi când studiile de tot felul se înmulțesc mereu, orice cercetător în orice chestiune are nevoie mai întâi de o bibliografie a chestiunii. Și pentru cunoașterea Basarabiei este nevoie de o bibliografie completă a scrierilor despre Basarabia". Bibliograful intenționa să vină în ajutorul cercetătorilor problemelor basarabene cu două lucrări:

1) *Bibliografia Basarabiei*, în care să fie înregistrate cronologic toate studiile ce s-au scris despre Basarabia; 2) *Un indice cronologic de toate documentele privitoare la Basarabia*, publicate până în prezent. Aceste două lucrări ar fi o călăuză de mare preț pentru cercetătorul Basarabiei, prin faptul că i-ar pune în față tot materialul documentar privitor la Basarabia si el ar căuta să-l cerceteze și să-l utilizeze" Lucrărue numite cereau, după cum declara autorul, muncă îndelungată. timp și sacrificii materiale, care aproape depășeau puterile unui singur om. Trebuia să fii o fire altruistă, după cum a fost Al. David ca să începi un astfel de lucru. Indicele în cauză avea să devină un fragment din bibliografia completă. Ea cuprinde numai cărți apărute în perioada 1918-1933 în Basarabia, România, Franța, Italia, S.U.A., Bulgaria. Articole de ziar și revistă n-au fost incluse. Ca și în prima lucrare Al. David preîntâmpină cititorul că studiul are lipsuri: „Cu toate stăruințele ce le-am depus, cercetând în Biblioteca Academiei Române, în Biblioteca Asociației Culturale „Astra Basarabiei" și în Biblioteca Universitară din Chișinău, pentru a nu-mi scăpa nici unul din studiile privitoare la Basarabia, apărute de la 1918 încoace, sunt încredințat că au apărut și alte lucrări, pe cari însă nu le-am putut cunoaște, deoarece bibliotecile noastre sunt sărace, întrucât tipografiile, mai ales cele din Basarabia, nu le trimit tipăriturile lor". Lucrările descrise în broșură sunt clasate în ordine alfabetică și țin de diverse domenii: agricultură, arheologie, biserică, cultură, economie, geografie, istorie, legislație, demografie etc.

Comparând numărul de cărți și broșuri din prima lucrare, editate în 66 de ani de ocupație rusească (1814-1880), cu numărul celor editate între 1918 și 1933, ne dăm seama cât de mult s-a activizat viața culturală (și nu numai!) în Basarabia după Unirea cu Țara. Odată reveniți la albia firească, basarabenii au și început a demonstra că sunt capabili să creeze bunuri materiale și spirituale la fel ca și restul omenirii libere. Și ar fi avansat în dezvoltarea lor dacă n-ar fi fost stopați prin nenumărate „eliberări" și „ajutoare frățești".

Al. David a fost unul dintre făuritorii de bogății spirituale. Se susține că ar fi realizat multe lucruri, dacă nu ar fi murit la vârsta de doar 26 de ani. Visurile, intențiile lui au rămas nerealizate. Și atunci cine să le înfăptuiască? „Se va găsi oare cineva la noi să înțeleagă însemnătatea culturală a acestor două lucrări începute de Al. David, ca să-l sprijine efectiv în această muncă pentru a le duce la bun sfârșit?" – se întreba pe timpuri P. Ștefănucă. Astăzi, ne punem întrebarea: „Se va găsi oare cineva la noi să ducă la bun sfârșit opera lui Al. David?". Această muncă poate fi împlinită nu numai de către bibliografi de specialitate, dar și de orice bibliograf de vocație, cum a fost Al. David.

Ar fi bine să se realizeze și o altă dorință a bibliografului – de a reuni într-o singură bibliotecă toate cărțile tipărite în Basarabia și despre Basarabia. O bibliotecă ce va purta numele marelui patriot, publicist și bibliograf, Alexandru David...

Maria ISAEV

BIBLIOTECA DE POEZIE

Tudor ARGHEZI

HERUVIC

Tot ceasul îmi aduce un dar și-o jertfă nouă,
De vreme ce lumina primește să-mi lumine.
Câmpia scoate-n brazde bijuterii de rouă
Și pomii pun coroane și nimburi pentru mine.

În giulgii clătinate se leagănă cu lacul
Fepture, pretutindeni de față și dosită.
A celui ce, cu firul de umbră și cu acul
Scânteii, îndesește pânza mereu pe sită.

Îmi crește-n suflet iarăși o strună de vioară,
Dar cântecul în mine, tânjind să se deștepte,
Sfios și șovăielnic și-acum ca-ntâia oară,
Răsună-n depărtare, mai sus și mai afară,
Ca-ntr-o vecie albă cu stâlpi și turle drepte.

Și, seară, învelindu-și grădinile cu crep,
Sunt altoit cu visuri, ca un ocean cu stele.
Nu știu culesul lumii de unde să-l încep,
Din câte flori de aur mi-ajung până-n zăbrele.

Împrejmuit cu noaptea, aștept ca o făclie,
Înfășurată-n ideri și-n frunze de leandru
Și încă neaprinsă, la ora mea târzie,
În vârf să mi se lase o stea din policandru.

UN SCRIITOR ŞI O NOUĂ VERSIUNE A BIBLIEI

Camil Marius Dădârlat: *Părinte Arhimandrit, încă din 1990, retras aici, în tihna Mănăstirii Văratec, osteniți la o nouă versiune a Bibliei în limba română. De ce ați socotit necesară, în această clipă de primenire istorică și spirituală a neamului nostru, apariția unei noi ediții a Sfintei Scripturi?*

Bartolomeu Valeriu Anania: Despre rolul și importanța *Bibliei* în viața poporului român, de-a lungul secolelor, ca factor de unitate a credinței religioase, a conștiinței naționale, a culturii și limbii, s-a scris și se va mai scrie, așa încât nu am de gând să repet și nici să anticipez. Cred însă că e de absolută trebuință ca — mai ales în ceasul de față și pentru secolul care bate la ușă — poporul român să aibă o *Biblie* cu: a) un text într-o tălmăcire corectă, științifică, sobră, limpede, accesibilă, într-o limbă cât mai cuprinzătoare și mai curată; b) note de subsol care, în lipsa preotului sau a altui îndrumător, să-i ofere imediat și nemijlocit cititorului mediu explicații de natură filologică, istorică, geografică, exegetică sau contextuală; din acest punct de vedere, ea ar fi prima *ediție comentată* a Sfintei Scripturi în limba română; c) scurte capitole introductive asupra fiecărei cărți, care să cuprindă datele esențiale cu privire la autor, timp, autenticitate, origine, conținut și stil; d) un sistem simplificat în grafierea siglelor (abrevierilor) din trimiterile la locurile paralele, așa încât spațiul tipografic să poată fi economisit în favoarea notelor-comentarii; e) o redactare în ortografia clasică (de dinainte de 1953), al cărei partizan sunt și care beneficiază acum și de o hotărâre a Academiei Române; f) o „notă asupra ediției", prin care întreaga operație de revizuire să devină controlabilă. Este ceea ce am început în decembrie 1990 și continui în momentul de față. Cred că o astfel de ediție îi va oferi poporului român un mijloc nu numai de comunicare cu „Duhul și Adevărul", ci și de regăsire, după patru decenii de înstrăinare, în propria sa cultură și spiritualitate.

C.M.D.: *Este revizuirea periodică a Bibliei o necesitate culturală? Și din ce motive?*

B.V.A.: Revizuirea periodică a *Bibliei* e o necesitate obiectivă în cultura fiecărui popor; iar aceasta, pentru două motive principale: mai întâi, limba oricărui popor evoluează, atât la nivelul lexicului, cât și la acela al sintaxei. În al doilea rând, textele originale apar în ediții critice mai noi, mai bogate și, deci, mai bine (dacă Erasmus, care în 1516 a tipărit prima ediție a Noului Testament în limba greacă, nu a avut la îndemână mai mult de patru-cinci manuscrise și nu mai vechi de secolul XII, *astăzi, prin munca enormă a specialiștilor, filologia biblică dispune de câteva mii de asemenea izvoare, a căror vechime se întinde până în secolele IV și III*, deci cu o infimă margine a erorii de transcriere). Din acest al doilea punct de vedere, edițiile românești de până acum, în marea lor majoritate, au urmat îndeaproape, pentru *Noul Testament*, *Textus receptus* din 1633, devenit versiune oficială pentru traducerile din aria Ortodoxiei. Or, e de la sine înțeles că edițiile critice de care vorbeam nu pot fi ignorate, ele având menirea ca, pe de-o parte, să ateste autoritatea vechiului *Textus receptus* și, pe de alta, să-i amendeze lacunele sau aproximațiile. Considerațiile de mai sus reprezintă un bun comun al teologiei biblice românești din ultimele decenii; a lipsit doar curajul unei abordări sincere, deschise, în duhul unui autentic cavalerism creștin. Biblia din 1938, tradusă de Gala Galaction și Vasile Radu, un monument de limbă românească și indiscutabil, un mare pas înainte în evoluția culturii românești, nu s-a impus în lumea teologică din pricina liberalismului unui text care se citește cu încântare, dar pe care, practic, nu se poate face o exegeză în sensul real al cuvântului. De abia după trei decenii, în 1968, patriarhul Justinian a izbutit să tipărească o nouă ediție, revizuită însă după criterii imprecise, sub semnul urgenței, a cărei retipărire a suferit, până-n ziua de astăzi, intervenții

anonime și necontrolate în *Vechiul Testament*, revizuiri declarate și responsabile în *Noul Testament*, dar resimțindu-se și ele de graba editorială și lipsa unor criterii unitare. Toate aceste neajunsuri au fost remarcate de preoți în general și de teologi în special, așa încât necesitatea unei revizuiri integrale, atente și corecte a Bibliei „plutea în aer". În ce mă privește, deși timp de șase ani (1976-1982) am fost directorul Editurii Institutului Biblic și am girat ediția din 1979 a *Noului Tostament*, aș fi fost ultimul pe care să-l bănuiesc că s-ar putea angaja la o astfel de muncă, în fața căreia „se sparie gândul". Cel pe care gândul acesta nu l-a speriat a fost regretatul — acum — preot profesor Dumitru Fecioru (cunoscut trăducător din Sfinții Părinți), care avea convingerea că numai el (elenistul) și eu (scriitorul-teolog) putem alcătui perechea ideală pentru o asemenea treabă. Un an și jumătate i-au trebuit până să mă convingă. Propunerea noastră nu a găsit ecou în conducerea de atunci a Patriarhiei, așa încât, în 1980 am făcut amândoi un legământ ca, indiferent dacă vom avea sau nu o „comandă" oficială, să ne apucăm de lucru. O mică manevră de transferare a problemei pe seama unei „comisii" a dat rezultatele oricărei „comisii". Părintele Fecioru, mult mai avansat în vârstă decât mine, s-a angajat într-o revizuire filologică, prin adnotații marginale, a textului (deja revizuit) al *Noului Testament* din 1979, și Dumnezeu a binevoit să nu-l cheme la Sine înainte ca el să fi terminat. Dar după moartea lui am rămas singur, și cu atât mai singur cu cât constat că, în marea majoritate a cazurilor, opțiunile sale nu pot fi și ale mele. E motivul pentru care a trebuit să adopt o metodă mult mai laborioasă și mai sigură, cu minime posibilități de eroare, metoda comparatistă. De ce m-am angajat? În nici un caz pentru că m-aș socoti mai vrednic sau mai priceput decât înaintașii mei, ci (în afara celor relatate mai sus), pentru trei principale rațiuni: trăiesc o altă vârstă a limbii române; am norocul ca în mine să conviețuiască teologul, liturgistul și literatul; la anii mei de acum, mă pot consacra pe de-a-ntregul unui greu și îndelungat efort, care însă implică și o imensă răspundere — și-n fața oamenilor, dar mai ales în fața lui Dumnezeu.

C.M.D.: *Este o retraducere propriu-zisă, sau o revizuire a unor ediții anterioare?*

B.V.A.: Nu fac o nouă *traducere a Bibliei* (nu e nevoie și nici nu am competența necesară), ci o revizuire la măsura rigorilor filologice și a vârstei de acum a limbii române, încercând să realizez o versiune cât mai stabilă, în structura amintită mai sus. Nu e mai puțin adevărat însă (și nu numai pentru mine) că în măsura în care propun soluții noi, inedite, se poate vorbi și de traducere. După un an și ceva de lucru prin metoda comparatistă (începând, cam cum se începe, cu Noul Testament), pot afirma că fiecare generație de traducători sau revizuitori își are meritele ei proprii (uneori spectaculoase), propriile ei victorii, fie la nivelul lexicului, fie la acela al sintaxei. Am permanent în față Biblia românească de-a lungul a trei secole și nu-mi pot reține senzația că particip la un ospăț al premianților. Dar admirația pentru înaintași nu trebuie să slăbească ochiul critic și spiritul de discernământ, nici echilibrul sufletesc dintre umilință și cutezanță. Pe de altă parte, la stadiul nostru cultural de acum nu poate fi ignorată nici experiența altora, cel puțin în limbile la care am eu acces, spre a face o balanță a izbutirilor fiecăruia în parte, folosind totul pentru ceea ce trebuie să alcătuiască textul final. Cincisprezece sunt versiunile pe care le-am socotit importante, orientative, pentru munca mea: edițiile românești din 1688 (*Biblia* lui Șerban Cantacuzino), 1914 (a Sfântului Sinod, revizuită de mai mulți arhierei cărturari ai vremii), 1935 (*Noul Tostament* revizuit de Irineu Mihălcescu și Teodor M. Popescu), 1936 (traducerea lui Gala Galaction, Vasile Radu și Nicodim Munteanu), 1938 (traducerea numai a lui Galaction și Radu), 1940 (traducerea numai a lui Nicodim Munteanu), 1975 (reeditarea celei din 1968, revizuită de preotul Ioan Gagiu), 1979 (*Noul Testament* revizuit de preoții profesori C. Cornițescu, Ioan Mircea, Nicolae Petrescu și Dumitru Radu), 1982 (reeditare, cu unele revizuiri, ale versiunii din 1979), 1987 (revizuire manuscrisă a preotului profesor Dumitru Fecioru pe ediția din 1979, revizuită apoi de preotul profesor C. Cornițescu); *King James Authorized Version* (o ediție din 1958), *Revised Standard Version* (o ediție din 1977), *Today's English Version* (o ediție din 1978), *La Bible de Jérusalem* (Cerf, 1973), *Traduction Oecuménique de la Bible* (Cerf, 1978), *La Bible* (redusă de Émile Osty, Seuil, 1988). Pe lângă acestea, desigur, numeroase instrumente de lucru: dicționare, lexicoane, enciclopedii, sinopse, concordanțe, comentarii, precum și „manualele de traducere" (câte unul pentru fiecare carte a *Noului Testament*) publicate de specialiștii Alianței Biblice Universale (United Bible Societies). Nu mi-am impus un text „de bază", ci unul „de plecare" sau „de lucru", anume ediția din 1975, din care copiez zilnic, de mână, câte un capitol, îl trec, verset cu verset, prin cele 14 filtre comparative, lucrez pe el ca propriul meu manuscris, îmi notez (punând în sinopsă) „problemele" lexicale sau sintagmatice într-un jurnal de atelier (caiet de lucru), după care dactilografiez textul pe care-l consider final.

C.M.D.: *Ce texte originale ale Bibliei utilizați?*

B.V.A.: O asemenea muncă n-ar fi completă fără apelurile frecvente la textul original și fără examinarea variantelor din aparatul critic. *The Greek New Tesstament*, ediție critică alcătuită de Kurt Aland ș.a. și publicată la Stuttgart în 1975. Util este și *A Textual Commentery on the New Testament* al lui Bruce M. Metziger (1975).

C.M.D.: *Ce ne puteți spune despre capacitatea limbii române, în comparație cu alte limbi moderne, de a exprima întreaga profunzime și bogăție de semnificații ale Sfintei Scripturi?*

B.V.A.: Procesul începe mai de departe, și anume de la capacitatea relativ redusă a limbilor moderne de a traduce adecvat imensa bogăție semantică și finețea sintactică a limbii elene. Sunt părtaș al traducerii literale, dar *nu al traducerii juxtalineare*. Or, tocmai juxtalinearitatea este, cred eu, neajunsul celor mai multe din versiunile noastre de până acum. Principala problemă a tălmăcitorului biblic trebuie să fie aceea ca adevărurile (filologice) ale limbii grecești să devină adevăruri (filologice) ale limbii române. Și tocmai aici e șansa noastră: spre deosebire de unele limbi occidentale (ca franceza și engleza, dar mai ales prima), care și-au impus și codificat rigori aproape tehnicizante, limba noastră dispune nu numai de o mare și nuanțată bogăție lexicală, dar și de o impresionantă elasticitate morfo-sintactică, virtuți care fac din ea o pastă de caolin care nu așteaptă decât mâna formatoare a olarului și forța muzicală a focului. E o mare fericire să trăiești și să te miști în văzduhul limbii române.

C.M.D.: *Mai trebuie care să vă întreb ce aduce nou versiunea la care lucrați acum? Când socotiți că veți termina, iar noi când ne vom bucura de această nouă ediție a Bibliei?*

B.V.A.: Ce aduce „nou" această versiune se va vedea la lectura textului tipărit, mai ales pentru cel ce-și va lua osteneala de a-l citi prin comparație cu edițiile precedente (deocamdată, am încredințat revistei „Luceafărul" publicarea unor fragmente). Sper ca, cu ajutorul lui Dumnezeu, să închei *Noul Testament* în cursul lunii mai, când îl voi propune spre editare (e în tradiția tipăririi Bibliei ca prima ediție a unei noi versiuni să fie considerată „de probă"). Dacă Atotputernicul mă ține în viață și-mi păstrez actualul ritm de lucru (8-12 ore pe zi), e de așteptat ca întreaga *Biblie* (comentată) să fie gata în următorii patru-cinci ani.

Interviu realizat de **CAMIL MARIUS DĂDÂRLAT**

(Universul lecturii, 1992, nr.5)

ION STOICA: „O NAȚIE CARE NU CITEȘTE RĂMÂNE ÎN STARE DE INFERIORITATE..."

—Stimate domnule Ion Stoica, aș fi dorit să vă adresez la început o altă întrebare. Dar pentru că în deosebite rânduri, mai multe cadre didactice, cu prilejul unor discuții, mi-au relatat un fapt cutremurător, de dată recentă, adică o anume inaderență la informația științifică observabilă la anumiți elevi ca o reacție la fenomenele de „ascensiune rapidă" în zilele noastre a unor indivizi ce nu se pot plânge că-i dă cartea afară din casă, v-aș propune să ne oprim asupra acestui subiect. Deci putem vorbi despre o descurajare, ca de o simptomatologie în fața continuării studiilor, așa cum aceasta pare să se manifeste în atitudinea unor tineri în perioada de tranziție?

—Sigur că putem vorbi. În perioadele tulburi se instalează, uneori cu destulă forță, „modele" negative. Sub presiunea unui complex de factori, nu numai de suprafață arivismul își modifică statutul devenind o formă acceptată de schimbare a poziției sociale. Dar pentru scurtă vreme. Natura umană este fundamental pozitivă, critică, orientată către valoare, către sensuri morale suplimentare. Opțiunea pentru facil, și mai ales pentru incultură nu este firească. Un proverb italian spune că prostia și bogăția nu merg împreună mai mult de o generație.

Ceea ce numiți inaderență la informația științifică, la studiu, nu este un fenomen nou. Este mai evident acum când dezorientările sunt mai numeroase și mai

prelungi. Viața tinerilor a fost biciuită în ultimii ani cu prea multe abdicări. Nu e ușor să alegi perspectiva când te domină și te zăpăcește imediatul. Iar de structura preaimei nu sunt vinovați tinerii. De fapt nu li se propun și nu sunt cultivate idealuri, nu au modele. În iureșul demolărilor s-au dărâmat și coloanele înalte. Ostilitatea față de dictatură și de mediocrizare nu e tot na cu opțiunea pentru pierderea identității și lipsa de stil. Dar nu confund dezamăgirile trecătoare cu descurajarea profundă și cu renunțarea totală. Noi românii am mai trecut prin asemenea momente. Prin 1948. Tudor Vianu constata cu tristețe cât de departe au rămas pentru mulți miracolele cunoașterii și ce dezolant este spectacolul pierderii perspectivei și a nevoii de eternitate. Cred că nimeni în cultura română n-a scris mai frumos despre măreția cărții, de fapt despre imperativul profunzimii: „miile de cărți care se duc către raiturile dulapurilor dorm acolo ca pietrele scumpe din mormintele și piramidele nedesfăcute încă. Absorbiți și pierduți în zbuciumul și pasiunea vieții materiale, nu căutăm cartea care păstrează încă sângele prețios și vital al celor mai alese spirite. Nu citim! Pentru cei ce simt, aceasta e o tragedie. O națiune care nu citește rămâne în stare de inferioritate, fără forță și impuls de creație, fără sensibilitate pentru linie și rază, fără pasiune pentru gând și frumusețea de sus. Cartea e un tonic-miracol și eternitate".

—Mă număr printre cei care au poposit în sălile fostei biblioteci centrale universitare. Popularitatea ei era covârșitoare. Pierderile, atâtea câte sunt, se resimt în viața studenților și nu numai. Este, cred, mainte de toate, o mare pierdere culturală. Ce se mai poate recupera, ce se poate înnoi în viața prestigioasei instituții?

—Biblioteca centrală universitară din București a fost într-adevăr o colecție extraordinară, o structură de excepție. Creșterea ei în timp era rezultatul conjugării competenței și pasiunii unor mari nume ale culturii române. Pierderea celor peste 500 000 de volume, deși este vorba de lucrări de mare valoare nu mărturisește decât despre dimensiunea măsurabilă a bibliotecii. Atâtea cărți, atâtea manuscrise, atâtea echipamente speciale, atâția metri de raft. O bibliotecă de talie, cu istoria și cu implicarea acesteia reprezintă mult mai mult. E o plămadă de spirit risipită în generații întregi, parte de nesters din mii și mii de biografii intelectuale, punct de reper inconfundabil al vieții unei culturi. Încă nu știm destul despre semnificația reală a acțiunii bibliotecilor, despre participarea lor la conturarea, la nuanțarea profilului spiritual al unei societăți.

Ce se poate recupera din pierderile suferite în timpul imensului dezastru? În principiu tot ceea ce avea valoare de unicat. Nu se pot recupera manuscrisele atâtor nume mari ale spiritului românesc, dar se pot recupera operele tipărite, chiar dacă uneori cu cheltuieli considerabile. Nu se pot recupera adnotările și semnăturile, dedicațiile și semnele studiului de pe zecile de mii de volume care proveneau din bibliotecile unor cărturari români și străini, cărți care mărturisesc despre legături neștiute între vremuri și locuri, culoarea trecerii prin anume vaduri ale spiritualității universale.

Odată cu noile temelii ale zidirii și ale colecției am încercat să punem noi temelii ale concepției despre bibliotecă. Nu din dorința de detașare de un trecut secular în care ne întoarcem mereu cu bucuria regăsirii unor modele ale biblioteconomiei românești, ci pentru a intra în ritmurile contemporane. Înnoirea, atâta câtă va fi este legată de echilibrarea de conținut și geografică a colecțiilor, de informatizarea ansamblului, de disponibilizarea informațională a întregului. Eu cred în capacitatea noastră de a face acest lucru, deși mediul biblioteconomic românesc este mai degrabă tradițional și deocamdată nepregătit pentru decizii majore la nivel de sistem.

Un element important în promovarea schimbării vor fi specialiștii în biblioteconomie și știința informării, cu statut universitar pe care Universitatea din București îi formează în cadrul unei secții specializate cu durata studiilor de 4 ani.

—Ca om al cărții și ca director al unei instituții ce protejează cartea spre a satisface în permanență necesitatea și bucuria lecturii, cum interpretați prețul crescând al cărții în România: ideea de a-și întocmi bibliotecă personală nu devine pentru cetățeanul nevoiaș un țel cam îndrăzneț? Sau poate că această trebuință mai aparte va fi nevoită să cedeze în fața altora mai presante, după cum se pare că o și face?

—Prețurile publicațiilor au crescut vertiginos în ultimii trei ani. Cartea este acum scumpă. Dar raportul între diferitele timpuri de trebuințe ale omului și resursele disponibile nu e unul definitiv. Sunt convins că editurile de mâine vor găsi mijloace pentru a aduce prețurile la limita interesată pentru veniturile medii. Visul bibliotecii personale de la vlădică la opincă este însă nerealist. Nicăieri pe lume, nici măcar în țările cu standarde ridicate, nu este posibil acest lucru. Din păcate pasiunea cărții devine elitară. Societățile înțelepte au, totuși, soluții care diminuează inechitățile și favorizează accesul la cultură. Protecția culturală a indivizilor se poate realiza în mod exemplar prin biblioteci. Cu trei condiții: școala și mecanismele culturale să acționeze în sensul cultivării lecturii ca un cod superior al comunicării, bazat pe participare și libertate: bibliotecile să intre într-o zonă de lumină a existenței sociale, ca instituții ale unei implicări profunde în mișcarea ideilor, în conturarea individualității unei culturi, în exprimarea stilului unei spiritualități; societatea să instaleze primatul valorii și

să-l apere prin toate mijloacele, ca unică modalitate de a stimula energiile individuale din perspectiva marelor țeluri. În aceste condiții cartea, studiul rămân teritorii accesibile tuturor. Sunt convins că evoluțiile de mâine vor urma aceste trasee. Cultura nu e un moft ci o exigență și o determinare a progresului.

—În actualitate, cultura cedează teren informației rapide și adesea superficiale. Pentru a studia temeinic îți trebuie un maldăr de tomuri, pentru a te informa cât de cât, ajung — cum se spune — câteva vizionări, foiletări. Legile tot mai aspre ale existenței parcă spun tranșant: studioșii cu studiul, restul cu informația precară. Nu înseamnă asta o coborâre a cărții de pe soclul construit de sute de ani?

—Cred că suntem prizonierii unor înțelegeri cam rigide. Ideea de studiu nu se reduce cu necesitate la sfera cărții. Câtă vreme a fost vehiculul (miraculos, e adevărat) dominant al comunicării peste timp și spațiu, desigur că a studia înseamnă a utiliza critic informația conținută în cărți. Dar cartea nu mai este sigură. Alți purtători de informații au intrat pe traseele comunicării. Există domenii excelent servite de acești noi purtători care au, de regulă, însușiri de fixare și reproducere a informației mult mai adecvate decât cele pe care le oferă cartea. Asta nu înseamnă superficialitate. Ca atare, nu primează suportul ci conținutul, adecvarea, tipul de abordare, motivarea celui care caută, profilul lui intelectual. Poliformismul documentelor este un răspuns pentru firească nevoie de complementaritate informațională, pentru nevoia omului de a transmite mesaje complexe. Cartea nu este astfel exclusă ci esențializată, legată de nevoi specifice de comunicare, supusă, de ce nu, cerințelor ecologiei informaționale. Repet, superficialitatea vine din alte zone, are alte motivări. Măreția cărții este poate chiar mai bine subliniată în competiția cu alte tipuri de purtători de informații. Ea își păstrează aura de obiect-miracol, cel mai ergonomic dintre toate formele de intermediere, cel mai adecvat ritmului individual, cel mai stimulator pentru dialogurile interioare, cel mai incitant la participarea spirituală. Dacă peste timp vom găsi ceva care să depășească aceste însușiri ale cărții, probabil vom renunța la carte așa cum o cunoaștem azi, după cum am renunțat la tăblițele de lut, la rulourile de papirus. Deocamdată însă trăim, la nivel de individ și societate, în mod hotărâtor, în civilizația cărții.

—Domnule Ion Stoica, puteți aprecia când vor fi gata lucrările la bibliotecă? De asemenea, v-aș ruga să (re)amintiți publicului dacă instituția mult păgubită de dezastrul știut a fost sprijinită într-un fel în ceea ce privește refacerea fondului de carte.

—Pot spune când sper să fie gata, dar n-am nici o garanție. Imediat după tragedia bibliotecii credeam că vom face din restaurarea și modernizarea acestei mari structuri culturale un obiectiv prioritar. Dar atunci, în multe altele ne-am crezut mai buni și mai în stare decât eram cu adevărat. Ce a urmat, se știe. Am dăruit mai puțin decât era necesar, am primit mai puțin decât așteptam, am distrus mai mult decât trebuia, am construit mai puțin decât era nevoie. Așa s-a întâmplat și cu biblioteca. Promisiunile au fost repede uitate. Acestea sunt gândurile amărăciunii provocate de lunga așteptare a refuncționalizării depline a bibliotecii. Există însă și elemente pozitive. Cumulate acum în prima jumătate a anului 1993, ele au devenit preponderente. Anul 1990 a fost anul marilor donații de carte de la organizații și colecționari din țară și străinătate. Din cele peste 700 000 de volume oferite cu generozitate și cu lacrimi de compasiune au fost selectate și integrate în colecții peste 150 000 de volume. Acțiunea fraternă s-a desfășurat pe toate paralelele și meridianele. Apelul lansat în acest sens de domnul Federico Mayor, directorul general al UNESCO, a contribuit mult la stimularea ofertelor. N-am crezut niciodată că în jurul unei biblioteci se pot închega atâtea gânduri nobile, atâtea gesturi de dăruire. Cele mai multe anonime, rămase undeva în spatele cantităților. Așa au fost miile de rume de studenți care, în Marea Britanie, în Statele Unite, în Canada și în alte țări au ordonat, împachetat și expediat sutele de mii de cărți dăruite bibliotecii noastre. În 1991 s-au materializat câteva proiecte financiare dintre care se detașează cel olandez, finalizat prin colectarea unei sume de peste un milion două sute cincizeci de mii de florini, destinată achiziției de publicații, procurări de echipamente și organizării unor programe pentru bibliotecarii de la noi. În 1992 oficialitățile române au luat, în sfârșit, act de memoriile noastre cu privire la ritmul lent al refacerii, acceptând înscrierea bibliotecii centrale universitare din București printre obiectivele de interes major, pentru ca la începutul lui 1993 să se aprobe o finanțare specială în acest an în valoare de un miliard și jumătate de lei. Dacă finanțarea pentru următorii doi, trei ani va fi pe măsura cererilor noastre, acoperind o sumă de circa 10 miliarde lei (în prețuri ian. 1993) există șansa ca biblioteca să fie reinaugurată la sfârșitul anului 1995. O bibliotecă nouă, modernă, dimensionată corespunzător, demnă de trecutul ei și adecvată nevoilor acestui nou timp românesc. O întreagă obște intelectuală așteaptă acest moment și-l așteaptă de asemenea, pregătindu-l cu eforturi abia imaginate de cel de afară, oamenii bibliotecii, cei care au purtat pe umeri și în suflete o nemeritată și cumplită pedeapsă pentru anii lor de lucrare harnică și făcută în folosul culturii române.

—Vă mulțumesc.

Victor MITOCARU

(Ateneu (Bacău), 1993, nr.6)

DOINA BANCIU
PATRICIA LARSEN

LEXIC DE INFORMATICĂ DOCUMENTARĂ

La rubrica «Mic dicționar» inițiem publicarea unui Lexic de informatică documentară reprodus din cartea cu același titlu — autori Doina Banciu și Patricia Larsen — editată în 1993 de revista „Biblioteca" (București).

ACCES (acces, accès) = Mijloc de intrare și selectare a datelor memorate pe un suport de memorie. Accesul definește metoda de selectare a datelor (acces direct, acces secvențial etc).

ACCES DIRECT (direct access; accès direct) = Metoda de regăsire a datelor în funcție de adresele lor (metoda permite accesul la o dată direct în locul unde ea se găsește memorizată).

ACCES SECVENȚIAL (sequential access; accès séquentiel) = Metoda de regăsire a unei date care necesită parcurgerea succesivă a tuturor datelor memorate până la cea dorită.

ACCESUL ON-LINE AL PUBLICULUI LA CATALOAGE (online public access catalog; accès en ligne du public au catalogue) = 1. Subsistem în cadrul unui sistem automatizat de bibliotecă. 2. Accesul publicului (utilizatorilor sistemului de informare), prin intermediul terminalelor, la bazele de date ale unui sistem de informare.

ACTUALIZARE (update; mis-à-jour) = Schimbarea valorii unor date, ștergerea sau adăugarea unor noi date într-un fișier sau o bază de date, fără modificarea organizării fișierului sau a bazei de date.

ADAPTOR (adapter; adapteur) = Aparat plasat între două dispozitive cu caracteristici diferite, a cărui funcție este de a permite transmisia (comunicarea) de la un dispozitiv către celălalt.

ADAPTOR DE LINIE (line adapter; adapteur de ligne) = Aparat folosit pentru adaptarea unui echipament de transmisie de date la caracteristicile liniei de comunicație.

ADMINISTRATOR DE BAZĂ DE DATE (database manager – engl.) = Persoană sau grup de persoane care se ocupă cu coordonarea centralizată a tuturor acțiunilor referitoare la o bază de date (accesul utilizatorilor, asigurarea securității și integrității bazei de date, alocarea și realocarea suporturilor fizice pe care se găsește baza de date etc.).

ADRESĂ (address; adresse) = Indicativ (simbol sau cuvânt) care desemnează locul pe care îl ocupă o dată în memorie.

AFIȘARE (displaying; affichage) = Vizualizarea informațiilor pe un display.

ANALIST DE SISTEM (system analyst; analyste concepteur) = Specialist în informatică, care analizează și evaluează sistemul informațional existent și proiectează, întreține și dezvoltă sistemul informatic.

ANALIZĂ DE SISTEM (systems analysis; analyse du système) = Metodă de analiză utilizată în informatică, care constă în formalizarea unei activități în scopul realizării acesteia cu ajutorul calculatorului.

APLICAȚIE (application; application) = Ansamblu de date, programe și proceduri realizate și organizate în scopul automatizării unei activități.

ARHITECTURĂ (architecture; architecture) = Organizarea generală a unui sistem de calcul (hardware și software) sau a unui sistem informatic.

ARHITECTURĂ DE REȚEA (network architecture; architecture de réseau = Ansamblu de reguli privitoare la structura de bază pe care a fost construită o rețea de teletransmisie (funcțiuni, protocoale, componente logice, topologie).

ASAMBLOR (assembler; assembleur) = Program care execută traducerea în cod mașină a programelor scrise într-un limbaj de asamblare.

ASCII (American Standard Code for Information Interchange) (ASCII; ASCII) = Cod cu 7 cifre binare pentru alfabetul format din cifre zecimale, literele mari și mici ale alfabetului englez, semnele de punctuație, operatorii aritmetici și logici, simbolurile pentru controlul comunicației și editare.

b (b; b) = Prescurtare a cuvântului bit, utilizată pentru exprimarea unității elementare de măsură a informației. 1b = 1 bit

B (B; Б) = Prescurtare a cuvântului byte, utilizată pentru exprimarea unității de măsură a informației. 1B = 1 byte

BANCĂ DE DATE (data bank; banque de données) = Un sistem care oferă facilități de stocare și regăsire a datelor pe o anumită tematică, pentru o colectivitate determinată de utilizatori. Accesul utilizatorilor la banca de date se poate realiza prin diferite tipuri de rețele, prin servicii poștale etc. Datele din banca de date pot fi organizate în baze de date sau fișiere.

BANCĂ DE INFORMAȚII (information bank; banque d'information) = Bază de date care, pe un subiect dat, poate furniza informații prelucrate, fragmente de texte, texte integrale etc. (de exemplu: banca de informare în domeniul juridic conține legi, decrete etc.).

BANDĂ MAGNETICĂ (magnetic tape; bande magnétique) = Bandă din material plastic acoperit cu o substanță magnetică pe care pot fi înregistrate date. Banda magnetică se utilizează ca memorie externă a unui calculator. Accesul la datele stocate se realizează secvențial.

BARCOD (barcode; code à barres) = Cod format din linii paralele verticale de grosimi diferite și distanțate diferit, care poate fi citit de un dispozitiv (scanner) și prelucrat de un calculator. Barcodul este tipărit fie pe document, fie pe o etichetă care se aplică pe document.

BASIC (Beginners'All purpose Symbolic Instruction Code) (BASIC; BASIC) = Limbaj de programe folosit, în general, pentru rezolvarea unor probleme interactive de către utilizatori care sunt de profesie informaticieni.

BAUD (baud; baud) = Unitate de măsură pentru viteza de semnalare pe linia de transmisie. Viteza de semnalare pe linia de transmisie este egală cu 1 baud dacă starea liniei se schimbă o singură dată pe secundă.

BAZĂ DE DATE (database; base de données) = Colecții de date organizate în scopul optimizării prelucrării acestora în contextul unor activități determinate. Baza de date necesită utilizarea unui sistem de gestiune a bazelor de date.

BAZĂ DE DATE BIBLIOGRAFICĂ (bibliographic database; base de données bibliographique) = Bază de date conținând date asupra documentelor sub forma de referințe (descrieri) bibliografice.

BAZĂ DE DATE DISTRIBUITĂ (distributed database; base de données distribuée) = Colecții de date plasate în noduri diferite ale unei rețele. Colecțiile de date plasate în diverse noduri sunt corelate logic, astfel încât ele constituie o colecție unică de date.

BAZĂ DE DATE FAPTICĂ (factual database; base de données factuelle) = Bază de date conținând date asupra unor evenimente, fapte.

BAZĂ DE DATE FULL-TEXT (full text database; base de données en texte integral) = Bază de date în care sunt stocate textele integrale ale documentelor.

BIBLIOTECĂ AUTOMATĂ DE DISCURI OPTICE (automated optical disk library – engl.) = Echipament periferic sub formă de rastel cu fante, în care se găsesc stocate mai multe discuri optice. Echipamentul poate avea una sau mai multe unități de disc optic. La comanda calculatorului fiecare disc poate fi luat din lăcașul său, cu ajutorul unui mecanism, și încărcat în unitatea de discuri optice. Același mecanism poate pune discul după utilizare în lăcașul său, îl poate întoarce pe cealaltă față sau îl poate muta către un alt dispozitiv.

BIBLIOTECĂ DE PROGRAME (bibliothèque de programmes – fr.) = Colecție organizată de programe, stocată pe suporturi magnetice sau optice (bandă magnetică, disc magnetic, disc optic etc).

BIROTICĂ (office data processing; bureautique) = Disciplină care se ocupă cu aplicarea mijloacelor informatice în activitățile de birou.

BIT (bit; bit) = Unitate elementară de măsură a informației recunoscută de un calculator având valoarea 0 sau 1 în sistemul de numerație binar.

BIȚI PE SECUNDĂ (bits per second; bits par seconde) = Unitate de măsură pentru viteza de transmisie a datelor pe linie (Abreviat: BPS).

BITNET (BITNET; BITNET) = Rețea realizată în comunitățile academice (universitare) și de cercetare din Statele Unite ale Americii și Canada, în jurul anilor 1960, de către IBM. Inițial, conceptul de bază al rețelei era „comutarea de mesaje", având ca suport hardware calculatoare IBM 370. Mai târziu, sistemul a fost implementat și pe alte structuri hardware, în special din familia DEC® VAX, adăugându-i-se noi funcții. În prezent, sistemul este foarte răspândit atât în Europa cât și în întreaga lume.

BLOC (block; bloc) = 1. Grup de caractere, biți, cuvinte sau înregistrări stocate adecvat în memorie, tratat ca o unitate de către un calculator. 2. Grup de câmpuri cu o anumită semnificație (de exemplu: titluri; responsabilități intelectuale etc.), identificate printr-o valoare comună a primului caracter al etichetei de câmp.

BUFFER vezi Memorie Tampon.

BUG vezi Eroare.

BYTE (byte; byte) = Unitate de măsură a informației conținând 8 biți.

C (C; C) = Limbaj de programare de nivel înalt.

CABLU COAXIAL (coaxial cable; câble coaxial) = Un cablu format dintr-un conductor plasat concentric în interiorul unui alt conductor cu diametru mai mare.

CABLU TORSADAT (Twisted pair cable; câble torsade) = Cablu constituit din două conductoare de cupru izolate unul de celălalt și înfășurate elicoidal în jurul unei axe de simetrie longitudinală.

CAD (Computer-Aided Design) vezi Proiectare asistată de calculator.

CALCULATOR (computer; ordinateur) = Ansamblu de dispozitive interconectate, capabil de a prelucra date și a furniza rezultate, pe baza unui program înregistrat în memorie.

CALCULATOR DEDICAT (dedicated computer; ordinateur dédié) = Calculator dedicat exclusiv unei anumite funcții.

CALCULATOR FRONTAL (front-end computer; ordinateur frontal) = Calculator care asigură interfața dintre un sistem de calcul, numit calculator principal, și terminale conectate la aceasta printr-o rețea de telecomunicație.

CALCULATOR PERSONAL (personal computer; ordinateur personnel) = Microcalculator destinat utilizării de către o singură persoană la un anumit moment. În categoria calculatoarelor personale este cuprinsă o mare varietate de calculatoare — de la calcultoare familiale, cu o memorie de până la 64 kB, prezentate sub forma unei tastaturi care are incorporat și calculatorul propriu-zis, cu memorarea programelor pe casete audio și un monitor TV ca display, până la calculatoare cu procesoare puternice, cu memorii externe de sute de MB, cu monitoare cu înaltă rezoluție, monitoare grafice, interfețe pentru conectare la rețele de comunicație.

CALCULATOR PORTABIL (portable computer; ordinateur portable) = Microcalculator care poate fi transportat cu ușurință de către o persoană și care poate lucra și cu baterii.
Calculatorul portabil are aceleași performanțe ca și modelele de birou; dispune de un ecran plat, care se pliază peste tastatură în timpul transportului.

CALCULATOR PRINCIPAL (host computer; ordinateur central) = 1. Calculator într-o rețea, care asigură servicii de rețea pentru echipamentele (calculatoare, terminale sau PC-uri) conectate la aceasta (în principal, gestiunea resurselor și supravegherea funcționării rețelei).
2. Calculator folosit pentru dezvoltarea de programe care urmează a fi executate pe alte calculatoare.
3. Calculator folosit pentru a emula alte calculatoare.

CANAL (channel; canal) = Orice cale fizică prin care pot fi transmise semnale (în context: canal de comunicație).

CAPACITATE DE MEMORIE (memory capacity; capacité de mémoire) = Cantitatea de date pe care memoria unui calculator o poate stoca.

CARACTER (character; caractère) = Orice simbol, literă, număr sau semn de punctuație stocat, transmis sau prelucrat de calculator.

CARACTER ALFANUMERIC (alphanumeric character; caractère alphanumérique) = Orice literă a alfabetului unei limbi, cifră de la 0 la 9, semn de punctuație sau alt simbol.

CÂMP (field; champ) = Ansamblu de date reprezentând un atribut sau o caracteristică a unei entități. În formatele tip MARC câmpurile sunt identificate printr-o anumită valoare a etichetei și conțin o anumită categorie de informație bibliografică (de exemplu: câmpul de autor, câmpul de titlu, câmpul de descriptori).

CÂMP CU LUNGIME FIXĂ (fixed length field; champ de longueur fixe) = Câmp a cărui lungime, măsurată în număr de caractere, este fixă. Numărul de caractere al datelor conținute în câmpul respectiv trebuie să fie egal sau mai mic decât lungimea fixată a câmpului.

CÂMP CU LUNGIME VARIABILĂ (variable length field; champ de longueur variable) = Câmp a cărui lungime, măsurată în număr de caractere, poate varia în funcție de numărul de caractere al datelor conținute în câmpul respectiv.

CÂMP VARIABIL vezi Câmp cu lungime variabilă.

CCITT (International Telegraph and Telephone Consultative Committe) (CCITT; CCITT) = Agenție internațională (organism tehnic) coordonată de ITU, care are ca obiectiv elaborarea de recomandări tehnice în domeniul telefoniei și transmisiei de date.
CCITT a promovat un mare număr de documente standard; acestea sunt identificate printr-o litera urmată de un număr. Cele referitoare la transmisia de date au ca literă de identificare X.

CD-ROM (Compact Disk-Read-Only Memory) (CD-ROM; CD-ROM) = Disc optic de tip ROM, cu diametrul de 120 mm, asemănător discurilor compacte audio. Pe CD-ROM informațiile se înregistrează pe o singură față a discului. Capacitatea unui CD-ROM este de 600 MB.
CD-ROM este forma de disc optic cea mai utilizată în sistemele de informare. Multe publicații sau baze de date sunt comercializate pe CD-ROM-uri.

CIM (computer input microform) vezi Sistem CIM (1).

CIM (Computer Integrated Manufacturing) vezi Sistem CIM (2).

CITITOR OPTIC DE CARACTERE (optical character reader; lecteur optique des caractères) = Dispozitiv utilizat pentru transformarea conținutului textelor scrise de mână sau de mașină, a imaginilor, a textelor tipărite în informație care să poată fi tratată de un calculator.

CLIENT (client; client) = Nod într-o rețea, care solicită servicii de la alt nod al rețelei. Nod-client este adesea denumită o stație de lucru, pentru a o distinge de server.

CLUSTER (clùster; cluster) = 1. Grup de echipamente periferice similare, funcționând uzual sub un unic control. De exemplu: un cluster de bandă magnetică constă din două sau mai multe unități de bandă magnetică, care partajează o singură interfață fizică către calculator. Astfel, într-un anumit moment, numai o unitate de bandă magnetică poate să execute un transfer de date către calculator, în timp ce celelalte pot executa alte operații în mod off-line (de exemplu: derularea benzii magnetice).
2. Grup de procesoare utilizate pentru a asigura sporirea vitezei de lucru și siguranței în funcționare.
3. Unitate de stocare, uzual pe disc, care include o arie contiguă formată dintr-un număr de unități de bază de stocare.

COBOL (Common Business Oriented Language) (COBOL; COBOL) = Limbaj de programare de nivel înalt, care este, în general, folosit pentru aplicații în domeniul economic.

COD (code; code) = Reprezentarea unei date dintr-un anumit alfabet în alt alfabet, conform unor reguli stabilite.
Procesul de transformare dintr-un alfabet în altul este numit codificare, iar revenirea la alfabetul sursă – decodificare.

COD BINAR (binary code; code binaire) = Cod al cărui alfabet este alcătuit din 0 și 1 (cifrele sistemului de numerație binar).

CODEN (coden; coden) = Sistem de abreviere a titlurilor de periodice, compus din 6 caractere (5 litere și o cifră sau 6 litere).

COD HEXAZECIMAL (hexadecimal code; code héxadecimal) = Cod al cărui alfabet este alcătuit din cifrele 0 la 9 și literele A, B, C, D, E, F (cifrele sistemului de numerație în baza 16).

COM (Computer Output on Microform) vezi Sistem COM.

COMANDĂ (command; commande) = Instrucțiune care, transmisă unui calculator, permite executarea unei anumite acțiuni sau funcții.

COMPATIBILITATE (compatibility; compatibilité) = 1. Ansamblu de caracteristici cerute diferitelor tipuri de echipamente pentru ca ele să poată lucra într-un ansamblu comun.
2. Caracteristicile cerute unui format de înregistrare a datelor bibliografice pentru ca acestea să poată fi identificate și prelucrate în alte sisteme decât cele unde au fost înregistrate.

COMPILATOR (compiler; compilateur) = Software specializat în efectuarea translatării unui program scris într-un limbaj de programare de nivel înalt într-un program obiect echivalent (în limbaj mașină – compilator COBOL, compilator PASCAL etc).

COMUNICAȚIE DE DATE (data communication, communication de données) = Transmisie electronică de date de la o sursă la o destinație, printr-un canal de comunicație. Atât sursa cât și destinația sunt componente hardware.

CONFIGURAȚIE (configuration; configuration) = 1. Mulțimea echipamentelor care compun un calculator (unitate centrală, memorie internă, echipamente de intrare-ieșire etc).
2. Mulțimea echipamentelor ce reprezintă suportul hardware al unui sistem informatic sau al unei rețele de calculatoare.

CONSOLĂ (console; console) = Echipament destinat comunicației directe a operatorului cu sistemul de calcul. Operatorul dispune de o tastatură pentru introducerea informației în sistem, în timp ce sistemul comunică cu operatorul prin intermediul unui dispozitiv de afișare (display) sau al unei imprimante.

CONTROL DE AUTORITATE (authority control – engl.) = Proces prin care se controlează dacă forma și structura stabilite pentru datele de autoritate sunt aplicate corect în descrierile bibliografice.

CONVERSIE (conversion; conversion) = 1. Acțiunea de a converti dintr-un format de înregistrare a datelor bibliografice în alt format.
2. Acțiunea de a transpune date de pe un tip de suport pe alt tip de suport (de exemplu: de pe banda magnetică pe disc magnetic).
3. Acțiunea de a adapta un program scris pe un calculator pe alt tip de calculator.

CONVERSIE RETROSPECTIVĂ (retrospective conversion; conversion retrospective) = Proces prin care înregistrările manuale (de regulă, fișele de catalog) existente într-un sistem tradițional (neautomatizat) sunt convertite în forme citibile de calculator.

COPIE DE SIGURANȚĂ (backup; copie de sécurité) = O copie a unei resurse (un fișier de date, un program etc.), care este sau poate fi folosită în locul originalului, dacă acesta se distruge dintr-un motiv oarecare.

CPU (Central Processing Unit) vezi unitate centrală de prelucrare.

CREION OPTIC (light pen; crayon lumineux) = Echipament sub forma unui creion, cu o celulă foto în vârf, al cărui traseu se înregistrează la mișcarea sa pe suprafața unui monitor.

CRITERIU DE REGĂSIRE (search key; clé de recherche) = Criteriu de selecție utilizat în procesul de regăsire a informațiilor. Criteriile de regăsire permit atât accesul direct la informație (pe ba-

za unui criteriu primar) cât și accesul secvențial (pe baza unui criteriu secundar).

CRITERIU PRIMAR (primary key; critère primaire) = Criteriu de selecție, care permite regăsirea datelor în acces direct, pe baza unei anumite valori specificate de utilizator.

CRITERIU SECUNDAR (secondary key; critère secondaire) = Criteriu de selecție care permite regăsirea datelor în acces secvențial, pe baza unei anumite valori specificate de utilizator. În mod curent, în regăsirea datelor unui criteriu primar i se asociază un criteriu secundar.

CURSOR (cursor; curseur) = Caracter special, utilizat pentru localizarea elementelor unei imagini pe ecranul unui terminal. Poziția cursorului indică locul unde va apare pe terminal caracterul corespunzător tastei apăsate de utilizator. Cursorul este reprezentat, de regulă, de o linie plasată deasupra sau dedesubtul poziției unui caracter. Cursorul poate fi deplasat pe ecran fie prin apăsarea unor anumite taste de către utilizator, fie ca urmare a executării unui program de afișare.

CUVÂNT (word; mot) = Din punct de vedere informatic, cuvântul este ansamblul de biți memorat sau transmis de calculator ca un tot. Cuvântul reprezintă cea mai mică unitate adresabilă într-o memorie programabilă și poate fi un termen, un număr, o adresă, o instrucțiune.

CUVÂNT CHEIE (keyword; mot clé) = Cuvânt sau expesie strict definită, folosită pentru reprezentarea neambiguă a unui concept determinat. Cuvintele cheie se folosesc la definirea conținutului unui document și, în consecință, la regăsirea documentului respectiv.

CUVÂNT DE TRECERE vezi Paroliă.

ANTON PANN

POVESTEA VORBII

Spun c-a fost odată un crai oarecare
Ce avea din fire un nas foarte mare;
El își vedea bine cusurul ce-l are,
Dar tot gândea cum că poate i se pare.
Supușii și alții, carii întrebase,
Că îi șade bine îl încredințase.
Căci cine-ndrăznește la unul mai mare
Să-i spuie în față cusurul ce-l are?
Tot pe acea vreme ș-în acea cetate
Era ș-o cocoană gheboasă în spate,
Ce o amăgise lingăii să crează
Că e în lume cea dintâie rază,
Cu poezii, versuri o încorunase
Ș-a se ținea zâna o înfumurase.
Aceasta se duse la craiul odată,
Cu alt oarecine având judecată,
Și văzând că craiul hatâr ei nu-i face
Să vorbească-i parte-i după cum îi place,
Precumpănd cuvântul, zise cu mirare:
– Va-a-ai de mine, ce nas ai mare!
Pe craiul cu astă vorbă îl împunse,
Dar deocamdată nimic nu răspunse.
Ea însă părându-i că nu auzise
Între alte vorbe iară îi mai zise.
Craiul și accasta o înghiți cu noduri,
Ea nu-nceta însă de a-i da iar bolduri
Și mai zise iarăși: – Ce ciudat îmi pare!
N-am mai văzut încă astfel nas de mare!
Se înăspri craiul și zise: – Cocoană!
Știi că iești cu totul ciudată persoană!
Ce îmi spui tu mie că-mi e nasul mare
Și tu nu-ți vezi cocoașa ce-o porți în spinare?
Cusurul cel mai mare nu ți-l simți din spate
Și judeci p-al altui, el ț-e greutate.
Plecând ea să meargă și ieșind în tindă,
Zise craiul iară privind în oglindă:
– Nu a fost minciună ce a zis neștine
Că greu se cunoaște cineva pe sine!

LIMBA ROMÂNĂ ÎN PERICOL?

„Este o necesitate ca românii din cele trei provincii să aibă o limbă şi o literatură pentru toţi".

Mihail Kogălniceanu

Deşi au trecut mai bine de patru ani de la adoptarea legilor privind limba oficială, am rămas doar cu aceste legi, departe de a fi perfecte (şi cu o sărbătoare fastuoasă care ne face să ne amintim o dată pe an de limba noastră cea română sau că limba noastră este româna). Se pare că anume această imperfecţiune (a legii) face ca limba română să mai zăbovească pe la bucătărie, neputând intra în circulaţie. Ce schimbări s-au produs în aceşti câţiva ani de deşteptare naţională? În afară de apariţia unor inscripţii şi formulare agramate, traduse din limba „fratelui mai mare", nu s-a schimbat mai nimic. Nu mă refer acum la domeniul culturii sau la activitatea bibliotecilor, ci la introducerea limbii în alte sectoare.

Există persoane (sus-puse) care pare-se nici nu ştiu de existenţa acestei legislaţii. În domeniile financiar-bancar, telecomunicaţii, comerţ, industria alimentară etc. limba română nu a putut pătrunde, limba rusă simţindu-se aici ca la ea acasă (drept dovadă servesc rezultatele controalelor efectuate de Departamentul Limbilor publicate în presă). S-au facut multe lucruri de ochii lumii, procedându-se, de exemplu, la transliteraţia denumirilor produselor, dând naştere unor monstruozităţi de felul: caramele „Ciubnicinaia", parizer „Doctorscaia" etc. (n-aş vrea să ocup spaţiul cu astfel de exemple, pe care le cunoaştem prea bine).

Este evident faptul că diriguitorii de azi nu au nevoie de această sfântă avere a neamului nostru – limba, ei îşi fac alt fel de averi.

Teamă-mi-i că nici atestarea preconizată pentru aprilie a.c. (dacă nu va fi suspendată), de care le e frică unora, nu va da rezultate din cauza indiferenţei şi a ignoranţei demnitarilor actuali, chiar a reacţionarismului acestora. Nu trebuie să uităm însă de faptul că limba este baza, suportul unei culturi, şi odată dispărută limba unei naţiuni nu poate exista cultura acesteia. Dispariţia limbii, deci şi a culturii unui popor, duce inevitabil la pieirea lui, la asimilarea de către alte popoare. Or, anume acest lucru avea să se întâmple cu noi (pentru a câta oară!), dar nu s-a întâmplat graţie celor ce au iniţiat şi au susţinut mişcarea de eliberare naţională. Însă **limba, cultura, naţiunea se vor mai afla în pericol** atâta timp cât nu va fi conştient fiecare român basarabean (transnistrean) de faptul că **este român**, că limba lui maternă este **româna** şi că anume de el depinde destinul acestui pământ.

Depinde şi de noi (sau numai de noi), de fiecare în parte, când va veni acel moment de întronare a limbii în toate sferele activităţii umane, şi, în primul rând în domeniul culturii. *„Cultura unui popor* – scria Onisifor Ghibu – *se poate dezvolta într-o singură limbă, şi aceasta poate fi numai limba proprie. Un popor cu două limbi şi cu două culturi nu poate exista nicidecum. O politică ce tinde spre această ţintă răpeşte unui popor propria-i limbă şi cultură, nefiind în măsură să-i ofere nici un echivalent în schimb. Între timp însă face cetăţenii tot mai nemulţumiţi şi mai nefericiţi".*

Oamenii de cultură sunt singurii care, declanşând mişcarea pentru limba de stat, au şi purces la realizarea prevederilor legilor în cauză. Dar nu s-a putut face mare lucru, deoarece ei nu au fost susţinuţi de cei ce lucrează în alte domenii. Doar prin eforturi comune se poate obţine ceva. Nu mai putem tolera starea în care se află actualmente limba română pe acest pământ înstrăinat. Suntem invadaţi de inscripţii agramate, preponderent traduse din limba rusă, fapt ce duce la ştirbirea limbii noastre. Pe străzi şi în instituţii auzi vorbindu-se o limbă infectă, împânzită de rusisme. Nu este suficient să **utilizăm limba română** în activitatea cotidiană (deşi, şi aceasta ar fi o mare victorie repurtată pe tărâmul revenirii noastre la izvoarele spiritualităţii româneşti), este de datoria noastră să **o vorbim corect, să avem o pronunţie frumoasă.**

De felul cum vorbim şi cum scriem depinde soarta limbii noastre, dar, de fapt, soarta noastră, a românilor de dincoace de Prut, deci şi a Basarabiei. *„Un popor care şi-a pierdut libertatea mai poate să şi-o capete prin lupt', dar dacă îşi pierde limba, şi-a pierdut şi naţionalitatea la care nu mai poate reveni, căci n-are nici cine şi nici de să lupte"* (M. Eminescu).

Din vorbirea și din scrierea unui om putem cunoaște gradul său de instruire și de cultură. Iar bibiioteca, fiind o importantă instituție culturală, trebuie să aibă un personal bine pregătit și cult. Bibliotecarii sunt într-o situație deosebit de favorabilă, deoarece bibliotecile dețin importante colecții de dicționare, îndreptare, manuale etc. Aflându-se în permanență în preajma acestor cărți, lucrătorii de bibliotecă au posibilitatea de a apela oricând la ele, de a le consulta în scopul autoinstruirii. Bibliotecarul nu poate fi doar custode, ci trebuie să posede cunoștințe vaste în diverse domenii, incluzându-le pe acelea ce țin de ortografia, ortoepia, punctuația limbii române.

Aș vrea să închei cu un îndemn adresat tuturor cititorilor acestor rânduri. Astăzi se fac auzite amenințările neocomuniștilor de revenire la grafia rusească, „limba moldovenească", de renunțare la steag, imn și tot ceea ce ține de spiritualitatea poporului român. Să nu ne lăsăm asimilați, intimidați, să nu-i lăsăm pe cei ce ne-au deposedat de pământ să ne ia limba și sufletul! Deci, să punem mâna pe carte pentru a afla cine suntem, de unde venim și încotro mergem. Să nu uităm de generațiile ce ne urmează. Ce le vom lăsa?

Gabriela BURUIANĂ

ORTOGRAFIA LIMBII ROMÂNE

Pentru cei ce nu s-au familiarizat încă cu regulile de utilizare a literii â, le reproducem în rândurile ce urmează:

REGULILE „SEXTIL PUȘCARIU" APROBATE DE ACADEMIA ROMÂNĂ ÎN ANUL 1932

Literele *â* și *î* corespund aceluiași sunet, întrebuințându-se după următoarele reguli:

a) î se scrie întotdeauna la începutul și la sfârșitul nemijlocit al cuvântului: *îl, îmbărbătez, împărat, înger, își, îți; amărî, coborî, hotărî, târî, urî...*

b) tot î scriem și în corpul cuvintelor, când, prin compunere, *î* de la începutul cuvintelor ajunge medial: *neîmpăcat, neîndurat, neînsemnat, preaînălțat, preîntîmpinat...* Vom scrie într-însul, dar dânsul.

Notă: Spre deosebire de ortografia din 1904, adoptată și de Dicționarul Academiei, nu vom scrie î ci â în derivatele verbelor cu infinitivul în rî, deci: *amărât, chiorâș, coborâre, hotărâtor, mohorât, pârâș, posomorând, tăbărâse, târâtor, urâțenie...*

c) în tote celelalte cazuri se scrie, în corpul cuvintelor â: *bând' când, făcând, gât, mormânt, râu, Romă', sfânt, vânt...*

BIBLIOTECA DE POEZIE

Tudor ARGHEZI

DESPĂRȚIRE

Când am plecat, un ornic bătea din cerță rar,
Atât de rar că timpul trecu pe lângă oră.
I-am auzit întâia bătaie amândoi,
Pierzându-se-n noiembre prelungă și sonoră.

Poate mai bate încă secunda de atunci,
Poate-a tăcut îndată și-așteaptă să mai vie
Îmbrățișarea veche, din nou precum a fost,
Și lacrimile tale, în gara cenușie.

Cu limbile oprite pe palidul cadran,
Ne-a urmărit plecarea, de sus, ca o fereastră
De casă părăsită, cu-o rază frântă-n geam.
Nu l-ai simțit că este părtaș la jalea noastră?

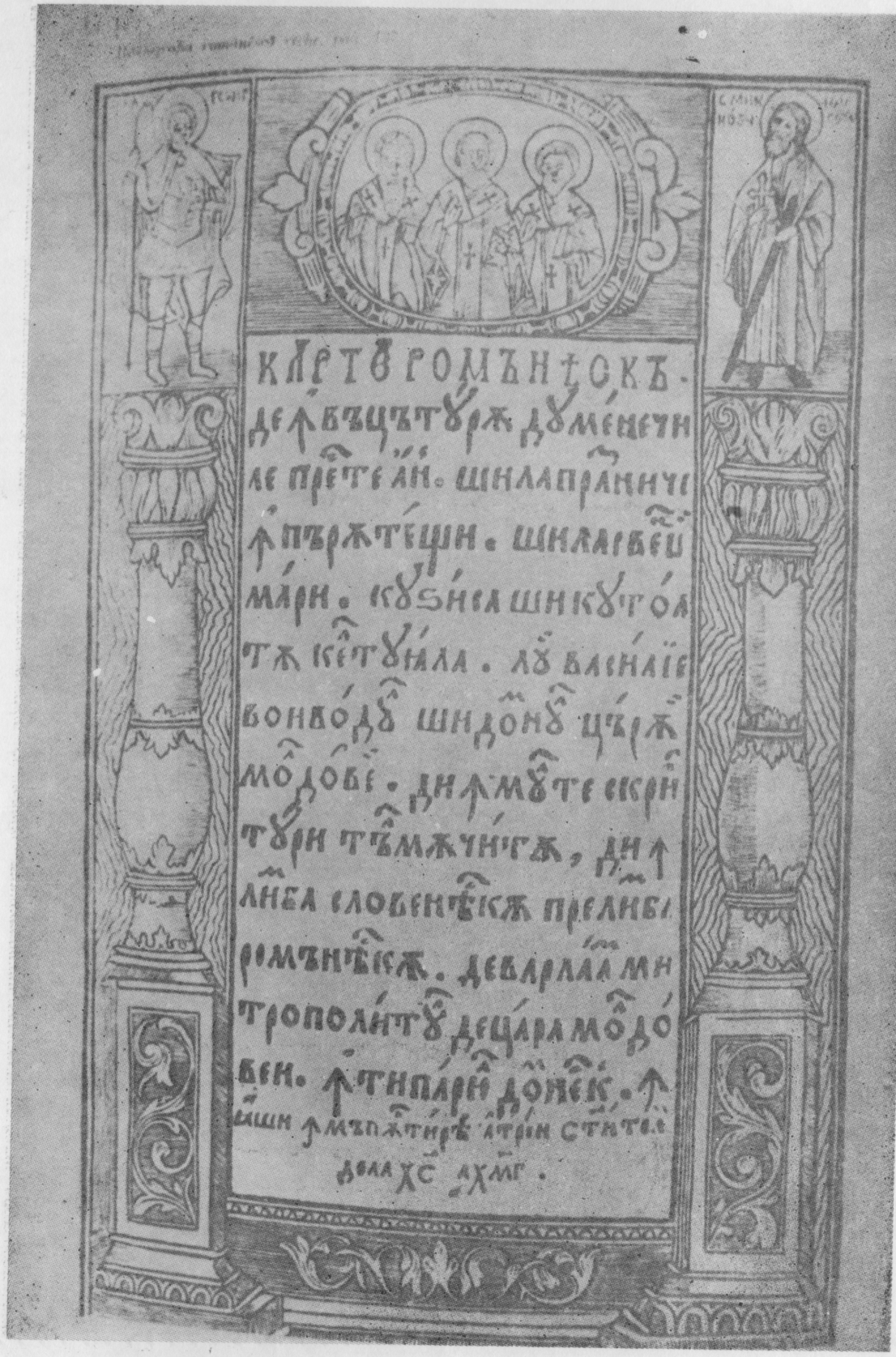
Te-ai împăcat sau suferi de vremea ce-a crescut?
La ce visezi când ziua pe lampa ta se curmă
Și cade-n geam zăpada la ceasul cunoscut,
Tu care-ai stat bătaia s-asculți, pe cea din urmă?

SOMMAIRE

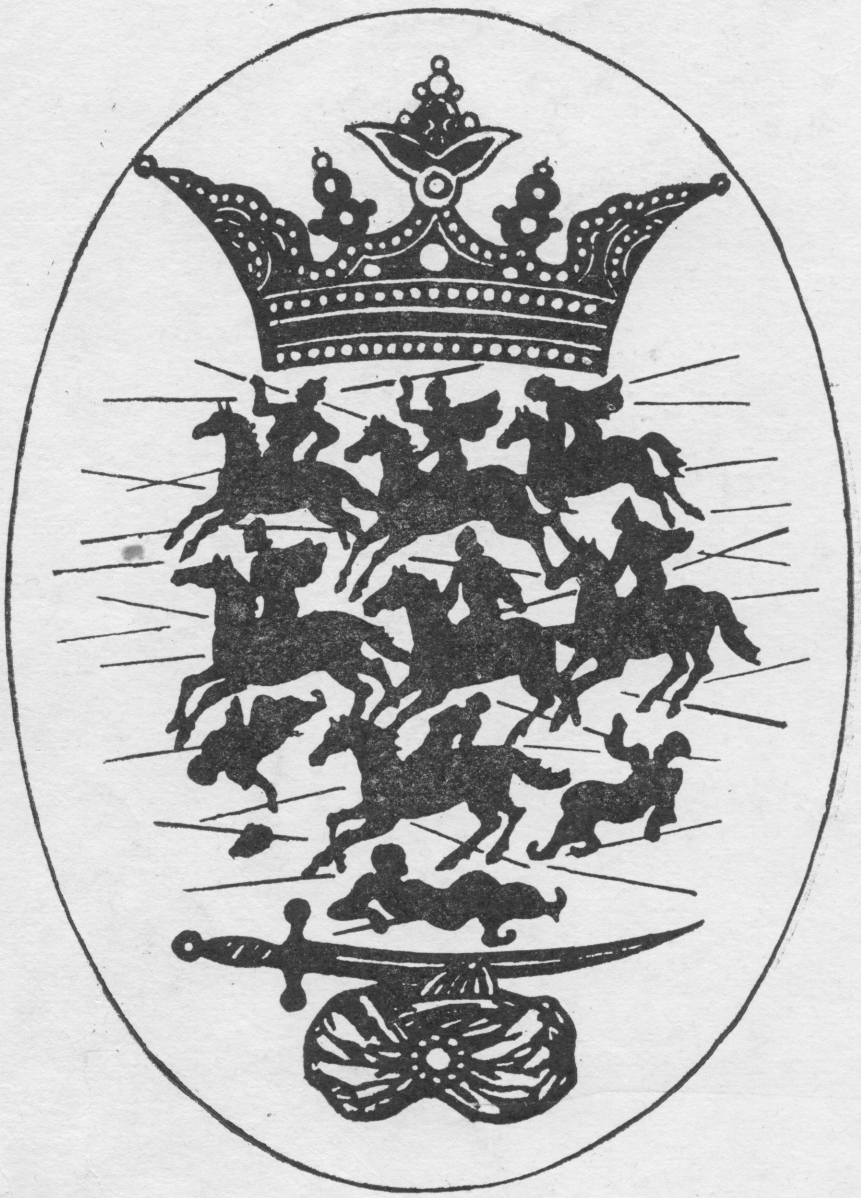
La Conférence de l'Association des Bibliothécaires de Moldova
p. 2
ŞTEFAN ANDRONACHE. Le projet d'un centre d'information dans la bibliothèque publique
p. 8
TATIANA COSTIUC. Vasile Stroescu – grand mécène des Roumains, bienfaiteure de la culture nationale
p. 12
ALEXE RĂU. Un Dac parmi les arbres, un arbre parmi les Roumains – Trajans Dacicus
p. 14
LUDMILA CORGHENCI. Un siècle d'existence: le centenaire de la Bibliothèque publique de Bacău (1893-1993)
p. 16
GABRIEL ŞTREMPEL. Ioan Bianu – un homme de l'ordre
p. 18
ELENA CONŢESCU. La première édition de Mihai Eminescu dans la Bassarabie d'après-guerre
p. 23
ALEXE RĂU. Nicolae Dabija, le peintre
p. 26
RODICA MARTIN. CDU: les problèmes actuels d'application
p. 31
LUDMILA CORGHENCI. L'activité d'information et de documentation d'une bibliothèque publique: les exigences et les tendences actuelles
p. 36
MARIA ISAEV. Contributions bibliographiques bassarabiennes
p. 37
VALERIU ANANIA. Un écrivain et une nouvelle variante de la Bible
p. 40
ION STOICA. Une nation qui ne lit pas reste inférieure
p. 42
DOINA BANCIU, PATRICIA LARSEN. Le lexique de l'information documentaire
p. 45
GABRIELA BURUIANĂ. La langue roumaine en péril?
p. 50

CONTENTS

Conference of Moldavian library association
p. 2
ŞTEFAN ANDRONACHE. Project of informational center in public library
p. 8
TATIANA COSTIUC. Vasile Stroescu – a greate maecenas and binefactor of Romanian national culture
p. 12
ALEXE RĂU. A Dacian betwixt fiers, a fir betwixt Romanians – Trajans Dacicus
p. 14
LUDMILA CORGHENCI. Centenial anniversary of Bacău Public Library (1893-1993)
p. 16
GABRIEL ŞTREMPEL. Ioan Bianu – the man of order
p. 18
ELENA CONŢESCU. The first publication of Mihai Eminescu in post-war Basarabia
p. 23
ALEXE RĂU. Nicolae Dabija, painter
p. 26
RODICA MARTIN. Application problems of UDC: present-day
p. 31
LUDMILA CORGHENCI. Informational and documentary activity of public library: requires and tendency
p. 36
MARIA ISAEV. Basarabian bibliographical contribution
p. 37
VALERIU ANANIA. An author and new version of Biblia
p. 40
ION STOICA. Unreading nation is inferior nation
p. 42
DOINA BANCIU, PATRICIA LARSEN. Documentary information lexic
p. 45
GABRIELA BURUIANĂ. Is Romanian language in danger?
p. 50

Carte românească de învățătură
(Cazania lui Varlaam), Iași, 1643

TEU, com. 942, tir. 2000